בבית המשפט העליון בשבתו כבית הדין הגבוה לצדק

בעניין שבין:

אם תרצו – ציונות להיות או לחדול, ע"ר 580471662
באמצעות ב"כ עו"ד ערן בן-ארי (מ.ר 51753) ו/או עו"ד זיו מאור
מקריית התקשורת, בניין B קומה 3, נוה אילן
טלפון: 077-7003639, פקס: 077-7004565

(העותרת)

נגד

1. **שר החינוך**
2. **המועצה להשכלה גבוהה**
   באמצעות פרקליטות המדינה
   שניהם באמצעות פרקליטות המדינה (בג"צים)
   מרח' צלאח א-דין 27, ירושלים
   טל' 02-6466588, פקס': 02-6467011
3. **האוניברסיטה העברית בירושלים**
   הר הצופים, ירושלים 9190501
   טלפון: 02-6585111
4. **פרופ' עמירם גולדבלום**

(המשיבים)

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזה לבית המשפט הנכבד עתירה למתן צו על תנאי המופנה אל המשיבים יחד ולחוד, ומורה להם ליתן טעם, אם יש בידם, ולנמק –

א. מדוע לא יורה בית המשפט למשיבים 1 ו-2 לנקוט עיצומים נגד המשיבה 3 כל עוד לא העמידה את המשיב 4 לדין משמעתי בגין התבטאויותיו הפוגעניות כלפי חברי העותרת;

ב. מדוע לא יורה בית המשפט למשיבה 3 להעמיד את המשיב 4 לדין משמעתי בגין התבטאויותיו כלפי חברי העותרת.

א. בקליפת אגוז

1. המשיב 4, מרצה במשיבה 3, פרסם תגובה במרשתת שבה השתלח בחברי העותרת, כינה אותם בכינויים הלקוחים מעולם המושגים הנאצי והצהיר כי בכוונתו לנקוט פעולות ממשיות כדי לגרום נזק מכוון לעתידם האקדמי של חברי העותרת שהם סטודנטים באוניברסיטה העברית ובמוסדות להשכלה גבוהה אחרים. חרף חריפות הדברים, יובאו הם בשלמותם (ההדגשות אינן במקור):

> **אם תרצו היא תנועה נאצית בסגנון הידוע של נערי היטלר באוניברסיטאות של גרמניה מאז 1933, שפגעו במרצים יהודים משום שלא התאימו לדעות של הטירוף הנאצי. גם כאן, הנאציזם הולך ומשתלט ואם תרצו ממומנת בנדיבות ממקורות ממשלתיים – נתניהו באופן ישיר**

ועקיף – ככלבי השמירה של הנבל שהיה המסית הראשי לרצח רבין. כמרצה באוניברסיטה אני מודיע שלא אאפשר לסטודנט לשבת בכיתתי עם ביטוי כלשהו – פרטי לבוש וכו' – של התנועה הנאצית הזו.

בתגובה נוספת לאותה הכתבה נכתב:

לכלבים הנאציים של אם תרצו אין יכולת עלי – מה שהם לא יכתבו. כי מעולם – ואני מלמד משנת 1979 – לא היתה תלונה אחת של תלמיד על אמירה פוליטית שלי באוניברסיטה. הכלבים חושבים שכך ינקמו על כך שהנהלת האוניברסיטה העניש אותם אחרי שפרצו, כמו פלוגות נערי היטלר, לקורס שלי ו"פוצצו" אותו כביכול, עד שתלמידי התעשתו וזרקו את הפורעים מהכיתה. אבל מעכשיו אני מתחייב – אצלם כל חלאה של אם תרצו בקמפוסים שאני מסתובב ואפרסם – ככל האפשר עם שמות. שהמורים יידעו את מי אסור לקבל ללימודים מתקדמים.

- **התגובות מצ"ב ומסומנות א1 ו-א2.**

2. העותרת פנתה למשיבה 3 בדרישה לנקוט הליכי משמעת נגד המשיב 4, והמשיבה 3 סירבה.
3. העותרת פנתה אז למשיבים 1 ו-2 בבקשה להורות למשיבה 3 לנקוט הליך משמעתי נגד המשיב 4. בתשובתו קיבל ב"כ המשיבה 3 את מירב טענותיה המהותיות של העותרת, לפיהן התנהלות המשיב 4 מהווה הפרה של חוק זכויות הסטודנט, תשס"ז-2007, כמפורט בגוף העתירה, ואולם התעלמה מדרישת העותרת לנקוט הליכים נגד המשיב 4.
4. **מעשיו של המשיב 4, כפי שיפורטו בגוף העתירה, הם חמורים ביותר ומהווים פגיעה קשה ברגשותיהם ועתידם האקדמי של חברי העותרת הלומדים אצל המשיבה 3 וכן בתנועה עצמה בשל האפקט המצנן שלהם על הנכונות של ציבור הסטודנטים הכללי להצטרף לפעילותיה. הימנעות המשיבים משימוש בסמכותם מהווה חריגה מסמכות, משום שהמסר המועבר לתלמידים חברי העותרת הוא כי מוטב להם להסוות את עמדות הפוליטיות פן יבולע להם, בעוד מרצה המתנכל להם נהנה מחסינות.**
5. על מנת לתקון מעוות זה מוגשת העתירה.

ב. הצדדים

6. **העותרת** הינה עמותה רשומה אשר חבריה הם סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה ברחבי הארץ. היא עוסקת בקידום תודעה ציונית בקרב חבריה ובמוסדות להשכלה גבוהה. העותרת מפעילה תאי סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה, ובתוכם גם תא הפעיל אצל המשיבה 2.
7. **המשיב 1** הוא שר החינוך. לפי סעיף 6 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח-1958 (**"חוק המל"ג"**), עומד הוא בראש המשיבה 2.
8. **המשיבה 2** היא "המוסד הממלכתי לעניני השכלה גבוהה במדינה" כהגדרתה בסעיף 3 לחוק המל"ג. היא מפקחת על הפעילות האקדמית בישראל, ובכלל זה על המשיבה 3.
9. **המשיבה 3** היא אוניברסיטה, המעסיקה את המשיב 4 כמרצה.

10. **המשיב 4** הוא מרצה המועסק אצל המשיבה 3.

ג. מיצוי ההליכים

11. ביום 13.5.19 פרסם המשיב 4 את מכתמו מושא עתירה זו, כמפורט להלן.
12. ביום 15.5.19 פנתה העותרת לנשיא המשיבה 3 בדרישה לנקוט הליכים נגד המשיב 4.
13. ביום 16.5.19 השיבה המשיבה 3 מכתב בו גינתה את דברי המשיב 4, אך התעלמה מדרישת העותרת לנקוט נגדו הליכי משמעת.
14. ביום 6.6.19 שלח ב"כ העותרת מכתב נוסף לנשיא המשיבה 3, ובו פירוט אודות חומרת ההתבטאות ומשמעויותיה המשפטיות.
15. ביום 10.6.19 השיבה ב"כ המשיבה 3 כי דבריו של המשיב 4 חורגים מנהלי האוניברסיטה וכי הדברים הובהרו לו, אולם כל התייחסות לדרישת העותרת לנקיטת הליכי משמעת לא הופיעה במכתב.
16. ביום 17.6.19 פנה ב"כ העותרת למחלקת פניות הציבור של המשיבה 2 ותיאר את השתלשלות הדברים עד לאותה הנקודה. לא התקבל כל מענה לפנייה זו.
17. ביום 25.9.19 פנה ב"כ העותרת למשיב 1, תיאר את הפרשה ודרש בשם העותרת לכנס את המשיבה 2 ולקבל בה החלטה המבהירה כי צעדים יינקטו נגד מוסד אקדמי אשר אינו מעניק טיפול משמעתי ראוי להפרות של חברי סגל.
18. ביום 3.11.19 השיב לפנייה עו"ד מטעם המשיבה 2, ובשל חשיבות הדברים יובא תכנם במלואו:

> **החלטת המל"ג בעניין עקרונות גילוי דעת בדבר "התנהלות ראויה במוסדות להשכלה גבוהה בתחומי החפיפה בין פעילות אקדמית ופעילות פוליטית" מיום 29.5.18 קבעה, בין היתר, כי "אין להפלות, לטובה או לרעה, סטודנטים בשל דעותיהם הפוליטיות".**
>
> **על כן, הבהרנו לאוניברסיטה, כי גם אם הדברים המיוחסים לפרופ' גולדבלום נאמרו מחוץ למסגרת האוניברסיטה אין בכך בכדי לנתק את הקשרם לעבודתו של המרצה באוניברסיטה, שכן נטען כי המרצה התייחס במסגרת דבריו לשיעורים אותם הוא מעביר בכיתתו באוניברסיטה.**
>
> **כן הבהרנו, כי לא יכול להיות חולק כי התבטאויותיו אלו של המרצה הינן מפלות את הסטודנטים החברים ו/או התומכים בתנועת "אם תרצו" אשר לומדים באוניברסיטה וכי לטעמנו, התנהלות האוניברסיטה בכל הנוגע להתבטאויותיו של המרצה וטיפולה בנושא, אינה עולה בקנה אחד עם הקבוע בהחלטת המל"ג שצוטטה לעיל וכן עם הקבוע בחוק זכויות הסטודנט, התשס"ז-2007.**
>
> **לאור האמור, בקשנו כי האוניברסיטה תפעל על פי החלטת המל"ג ותבהיר כי התבטאויות כגון אלו אינן מקובלות עליה וכי היא לא תאפשר הפליה כנגד כל סטודנט בשל דעותיו כולל, הסטודנטים תומכי ו/או חברי**

תנועת "אם תרצו" הלומדים בין כתליה, וכי תפעל למול המרצה על מנת לוודא כי מקרים שכאלו לא יישנו.

19. העותרת תטען להלן כי המשיבים 1 ו-2 מקבלים את טענותיה, אך נמנעים שלא כדין מנקיטת הפעולה שהם מחויבים לנקוט – הוראה מחייבת למשיבה 3 לקיים הליך משמעתי נגד המשיב 4.
20. ביום 6.11.19 השיב ב"כ העותרת לעו"ד מטעם המשיבה 2 כי נוכח הימנעות מנקיטת הצעדים שבוקשו בפנייה הראשונית, אין התשובה מייתרת את העתירה.
21. ביום 7.11.19 השיב עו"ד מטעם המשיבה 2 כי אין למשיבה 2 מה להוסיף על תשובתה מיום 3.11.

- **מכלול מכתבי מיצוי ההליכים מצ"ב ומסומנים ב1 עד ב9.**

ד. עבירות המשמעת של המשיב 4

22. העותרת תטען כי לוז דברי המשיב 4 הם –

22.1. <u>תקיפה מילולית קשה של חברי העותרת הלומדים אצל המשיבה 3, תוך שימוש בביטויים שהדעת אינה סובלת</u>. הפסיקה הכירה בכך ש-

> **דימויו של יהודי בישראל ל"נאצי" וקשירתו לנוראה שבתופעות האנוש של העולם המודרני, הוא כינוי, שלמצער, הינו מבזה ומשפיל. אין לו מקום בהתייחסות אדם אל אדם, ובהתייחסות יהודי אל יהודי. במדינה יהודית ודמוקרטית שקמה על הריסות יהדות אירופה שנכחדה בידי המשטר הנאצי, חורג ביטוי זה מכל תיאור בקורתי אף של הנלוזים שבמעשים ושל הקשות שבאידיאולוגיות הפוליטיות והפעולות הננקטות להגשמתן במציאות החברתית בישראל. הוא שייך לעולם אחר, לעידן אחר, ולהקשר דברים שאין כל דמיון בינו לבין מציאות החיים המתרחשת כיום, על מלוא מורכבותה.**

רעא 10520/03 **איתמר בן גביר נ' אמנון דנקנר**, סעיף 10 לדברי כה"ש פרוקצ'יה

22.2. <u>הפליה של סטודנטים בשל השקפתם</u>. הקטעים המודגשים בקו בדברי המשיב 4 מהווים הצהרה שלו כי בכוונתו להשתמש בסמכויותיו ובמעמדו כאיש סגל אקדמי כדי לסכל את קידומם של חברי העותרת.

23. למשיבה 3 תקנון משמעת לחברי סגל, ובסעיף 2 לתקנון האמור נקבעו בין השאר העבירות הבאות:

> **עובד אקדמי העושה אחת מאלה עובר עבירת משמעת:**
>
> **ב. מנצל לרעה את מעמדו במילוי תפקידי הוראה, הדרכה, מחקר ומינהל;**
>
> **ד. פועל על יסוד שיקולים זרים ... במילוי תפקידיו באוניברסיטה;**
>
> **ז. נוהג בפעילות הנוגעת לתפקידו באוניברסיטה בדרך שאינה הולמת עובד אקדמי;**
>
> **ח. מפר כלל או הוראה שנקבעו כדין על ידי רשות מוסמכת באוניברסיטה;**

יב. עושה מעשה שיש בו משום פגיעה בגופם או בכבודם של מורי האוניברסיטה, עובדיה או תלמידיה, ככל שהמעשה נעשה עקב או בקשר למעמדם כמורים, כעובדים או כתלמידים, או אם נעשה בתחום מתקניה של האוניברסיטה.

- **תקנון המשמעת לסגל המשיבה 3 מצ"ב ומסומן ג'**

24. העותרת תטען כי –

24.1. מכלול דבריו של המשיב 4 אינם הולמים עובד אקדמי; ומאחר שכל מגעיו עם העותרת וחבריה הם במסגרת אקדמית, הרי שהופרו הוראות סעיף 2(ז);

24.2. כינוי חברי העותרת באופן שכינה אותם מהווה פגיעה קשה בכבודם;

24.3. הצהרת כוונותיו של המשיב 4 להתנכל לעתידם האקדמי של חברי העותרת מהווה ניצול לרעה של מעמדו ופעולה על יסוד שיקולים זרים.

24.4. הצהרת כוונותיו של המשיב 4 כאמור מהווה הפרה של חוק זכויות הסטודנט, ומשכך הפרת הוראה שנקבעה כדין;

25. ביום 29.5.18 פירסמה המשיבה 2 החלטה שכותרתה "עקרונות גילוי דעת בדבר "התנהלות ראויה במוסדות להשכלה גבוהה בתחומי החפיפה בין פעילות אקדמית ופעילות פוליטית" (קוד אתי לאקדמיה)". בהחלטה זו נקבע, בין השאר כי "אין להפלות, לטובה או לרעה, סטודנטים בשל דעותיהם הפוליטיות", וכי המשיבה 2 "קוראת למוסדות לאמץ בתקנוני המשמעת שלהם את העקרונות שמנויים לעיל במהלך שנת 2019". מכך עולה בבירור כי אף לפי עקרונות אותם התוותה המשיבה 2 מראש, דבריו של המשיבה 4 הם בגדר עבירה הראויה להיכלל בתקנוני המשמעת של האוניברסיטאות.

- **החלטת המשיבה 2 מיום 29.5.18 מצ"ב ומסומנת ד'**

ה. חוק זכויות הסטודנט

26. פעילות העותרת בחצרי המשיבה 3 מוגנת לפי חוק זכויות הסטודנט, תשס"ז-2007 (להלן: "**החוק**") הקובע בסעיף 5 כי "לכל סטודנט החופש להביע את דעותיו, עמדותיו והשקפותיו לגבי תוכנו של חומר הלימוד והערכים המובעים בו". (כרקע לדברים יובהר כי השתלחותו של המשיב 4 נהמה כתגובה לאתר מחאה שהקימו פעילי העותרת, ובו הם מבקרים את התנהלותם הערכית של חברי סגל המשיבה 3).

27. בסעיף 6 לחוק נקבע כי "לכל סטודנט החופש להתארגן ולהפגין בכל תחום ונושא" ובסעיף 7 נקבע כי "מוסד לא ימנע ממועמד או מסטודנט לממש את זכויותיו לפי פרקים ב' עד ה'". (סעיפים 5-6 ממוקמים בפרק ב').

28. דבריו של המשיב 4 פוגעים בחברי העותרת בשל הבעת דעותיהם והתארגנותם כחברי העותרת. בדברים אף כלולה הצהרת כוונות להוסיף ולפגוע בסיכוייהם האקדמיים של חברי העותרת. המשיבה 2 אף הסכימה בתשובתה כי יש בדברים משום הפרה של הוראות החוק.

ו. דו"ח מבקר המדינה

29. בנובמבר 2016 פרסם מבקר המדינה בדו"ח הביקורת השנתי פרק העוסק ב"טיפול בעבירות משמעת במוסדות להשכלה גבוהה". נכתב בו כי –

ממצאי הדו"ח מעידים על קוצר ידם של המוסדות במסגרת ההתמודדות עם עבירות משמעת של חברי הסגל, הן במסגרת איתור עבירות אלה והדיווח עליהן והן במסגרת מיצוי ההליכים שננקטו נגד העבריינים.

דו"ח המבקר, עמ' 254

- **דו"ח המבקר מצ"ב ומסומן ה'**

30. המשיבה 3 נמנתה בין הגופים שבוקרו בדו"ח, ובהתייחס למקרה אחד שהתרחש בין כתליה כתב המבקר –

לנוכח העובדה כי הוגשו נגד חבר הסגל תלונות חוזרות וחמורות, בין היתר בדבר התנהגות בלתי הולמת ופוגענית כלפי סטודנטים וכלפי עמיתיו, עולה ספק בנוגע למידת מיצוי ההליכים המשמעתיים שנקטה האוניברסיטה נגדו, וכן עולה ספק אם התנצלות איש הסגל יכולה לשמש תחליף מספק להליך משמעתי. בעניין האמור היה מקום כי הממונה על המשמעת יאפשר את מיצוי ההליך המשמעתי או למצער ינמק את ההחלטה בדבר אי-נקיטת צעד משמעתי נגד הנילון לאחר שהתקבלו התלונות ... היעדר הנמקה עלול להביא לזילות הליכי המשמעת ואינו מתיישב עם סדרי מינהל תקין.

דו"ח המבקר, עמ' 265

31. בסיום הפרק העוסק בעבירות משמעת של חברי סגל, סיכם המבקר בהתייחס למשיבה 2:

אחד מתפקידיה של מל"ג הוא להוביל לפתרון במקרה של כשל מערכתי כולל במערכת ההשכלה הגבוהה. היות שסדרי הטיפול בתלונות הסגל, כפי שעלו בדוח זה, מאופיינים בכשל הנוגע לכל המוסדות האקדמיים, הרי שמונח בפני מל"ג הצורך לתת לכך מענה הולם וכולל. על כן על מל"ג לבצע עבודת מטה בשיתוף המוסדות, ובמסגרתה היא תבחן את הליקויים שהועלו בדוח זה, תגבש דרכים לטפל בהם ובכלל זה תבחן כיצד אפשר ליישם את המלצת משרד מבקר המדינה בדבר הקמת גוף משמעתי נפרד ובלתי תלוי לכלל חברי הסגל.

דו"ח המבקר, עמ' 272

32. ביום 20.6.17 פרסמה המשיבה 2 החלטה שכותרתה "המלצת הצוות לתיקון ליקויים של המועצה להשכלה גבוהה בעקבות דו"ח מבקר המדינה בנושא הטיפול בעבירות משמעת במוסדות לשכלה גבוהה".

- **החלטת המשיבה 2 מיום 20.6.17 מצ"ב ומסומנת ו'**

33. בהחלטה נכתב באופן סתום כי: "המל"ג מחליטה לאמץ את המלצת וועדת המשנה לפיקוח ואכיפה מיום 20.6.2017 ומאשרת את המלצת הצוות לתיקון ליקויים לדו"ח ביקורת מיוחד של מבקר המדינה בנושא "הטיפול בעבירות משמעת במוסדות להשכלה גבוהה", כפי שהן מפורטות במסמך מס' 9514א'.

ההחלטה כפופה לאישור ות"ת. **המלצות ועדת המשנה, וכן המסמך המפורט בהחלטה לא פורסמו מעולם.**

ז. חובה שבפסיקה לקיים הליך משמעתי במוסדות להשכלה גבוהה

34. הפסיקה הכירה גם בחובת נימוק להחלטה להימנע מנקיטת הליך משמעתי נגד חבר סגל אקדמי באוניברסיטה: בעא 50/89 נדונה סירובה של אוניברסיטת בן-גוריון להקים ועדת משמעת לחקירת עבירות לכאורה של חבר סגל בכיר, ונקבע כי:

> **תשובתו של המשיב 1** (נשיא האוניברסיטה, החי"מ) **במסמך הנ"ל הינה לאקונית וחסרה. לא ניתן ללמוד ממנה מה הבירורים שנעשו והמסקנות שנתגבשו, אשר הניעו את כותבה להימנע מלהקים ועדה כאמור. אין בה כל פירוט מה בדק המשיב 1 ומה היו מימצאי בדיקותיו, שהביאוהו לכלל המסקנה שיש לדחות את בקשתה מכול וכול ולהימנע ממינוי ועדת משמעת.**

עא 50/89 פרופ' רות ליטן נ' פרופ' חיים אילתה, פ"ד מה(4) 018

35. פרשת ליטן משליכה על עניינו כקל וחומר: שם, נשיא האוניברסיטה דחה את הבקשה לקיים דיון משמעתי ללא כל נימוק. בענייננו, המשיבות 2 ו-3 מסכימות עם טענת העותרת כי אכן נעברו עבירות משמעת, אולם נמנעות מלנקוט – או להורות לנקוט – הליך משמעתי.

ח. סיכום

36. הפסיקה הכירה בחובת נימוק החלה על גוף מינהלי לא רק בעת החלטתו לנקוט פעולה, אלא גם בעת החלטתו להימנע מנקיטת פעולה שהוא מחויב בה:

> **בהתקיים התנאים המקדמיים הדורשים הפעלת הסמכות, גם חייבת הרשות הסטטוטורית לפעול. מכאן, כי גם אם הרשות ממאנת להפעיל סמכות שבשיקול דעת ניתן לבחון הימנעותה האמורה מפעולה לפי אמות המידה המקובלות בעת בחינתן של סמכויות סטטוטורית, היינו ניתן לבחון אם ההימנעות משימוש בסמכות נבעה משיקולים סבירים או שמא חייב מכלול הנסיבות את הפעלת הסמכות; כן נבחן אם ביסוד ההימנעות אינם מונחים חוסר סבירות, שרירות או הפליה העלולות לפסול את מעשיה או מחדליה של הרשות. משמע, לא רק הפעלת סמכות בנסיבות בהן הפעלתה אינה סבירה, אלא גם הימנעות מהפעלת סמכות שבשיקול דעת בשל טעמים בלתי סבירים, יכולים להוליך למסקנה כי ההימנעות מפעולה היא בטלה.**

בג"ץ 4540/00 אבו עפאש ואח' נ' שר הבריאות ואח'

37. "התנאים המקדמיים" בעניין דנן הם קביעה כי התנכלות לתלמידים בשל השקפותיהם והשתייכותם הארגונית היא פגיעה בלתי חוקית בהם; וכן ביקורת נוקבת של מבקר המדינה כלפי המשיבים על אזלת יד באכיפת עבירות משמעת.

38. זאת ועוד: ברור כי יש בדברים שכתב המשיב 4 כדי לפגוע בחברי העותרת ובציבור הסטודנטים הכללי, כדי להרתיעם מלהתבטא בחופשיות ולגרום להם תחושה כי הם מופלים מחבריהם וכי יבולע להם אקדמית באם יצטרפו לפעולת העותרת. זהו מצב פגום ביותר, וכל תכליתו של ההליך המשמעתי הוא הגנה על תלמידים מפני התנכלות של מרצים.

39. מן המקובץ עולה כי המשיבים יודעים כי הם כשלו בעבר באכיפת דין משמעתי ומסכימים עם העותרת כי דברי המשיב 4 הם עבירה משמעתית. בנסיבות – החלטתם שלא לנקוט הליך משמעתי נגד המשיב 4 היא השתמטות מקיום חובתם ומהווה בשל כך חריגה מסמכות ובכל מקרה לוקה באי סבירות קיצונית בכל אמת מידה מנהלית.

40. העותרת מבקשת אפוא כי בית המשפט יוציא צו על תנאי כמבוקש בראש העתירה, ויחייב את המשיבים בהוצאותיה.

ערן בן ארי, עו"ד
ב"כ העותרת

רשימת הנספחים

א. המכתם נשוא העתירה עמ' 10

ב. תכתובת מיצוי ההליכים עמ' 13

ג. תקנון המשמעת של המשיבה 3 עמ' 67

ד. החלטת המשיבה 2 מיום 25.9.18 עמ' 82

ה. דו"ח מבקר המדינה בעניין הטיפול בעבירות משמעת עמ' 85

ו. החלטת המשיבה 2 מיום 20.6.17 עמ' 134

נספח א

נספח א'- צילום של תגובתו של פרופ' גולדבלום :

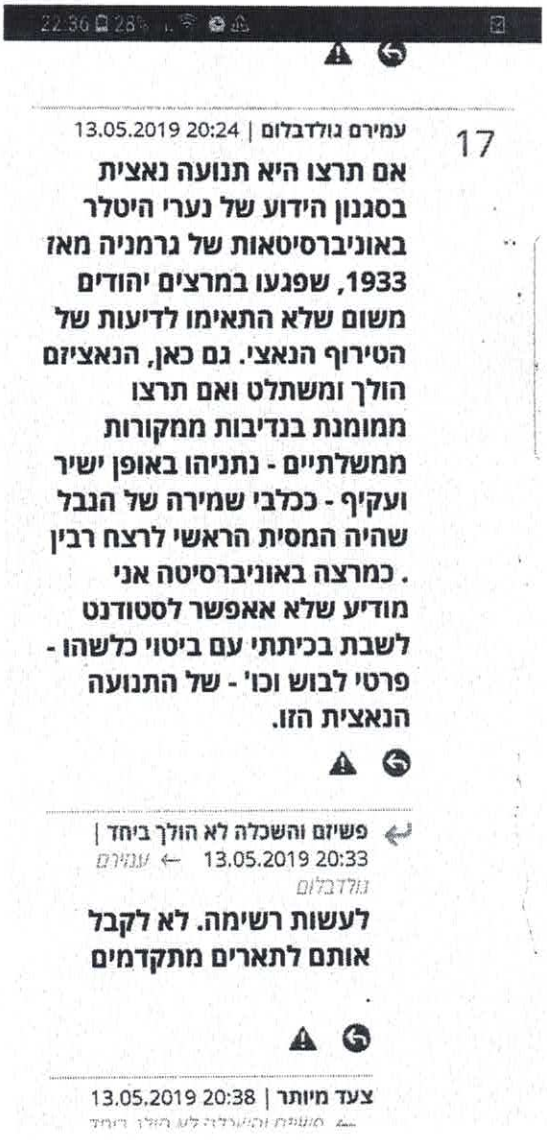

17

עמירם גולדבלום | 13.05.2019 20:24

אם תרצו היא תנועה נאצית בסגנון הידוע של נערי היטלר באוניברסיטאות של גרמניה מאז 1933, שפגעו במרצים יהודים משום שלא התאימו לדיעות של הטירוף הנאצי. גם כאן, הנאציזם הולך ומשתלט ואם תרצו ממומנת בנדיבות ממקורות ממשלתיים - נתניהו באופן ישיר ועקיף - ככלבי שמירה של הנבל שהיה המסית הראשי לרצח רבין . כמרצה באוניברסיטה אני מודיע שלא אאפשר לסטודנט לשבת בכיתתי עם ביטוי כלשהו - פרטי לבוש וכו' - של התנועה הנאצית הזו.

פשיזם והשכלה לא הולך ביחד | 13.05.2019 20:33 ← עמירם גולדבלום

לעשות רשימה. לא לקבל אותם לתארים מתקדמים

צעד מיותר | 13.05.2019 20:38

חבוב, צריך להוציא את ישראל מחוץ לחוק.
מדינת אפרטהייד וטרור אלימה ומסוכנת.

עם חיסול משטר הטרור הציונאצי יתפוגג גם הפוק שלהם | 20:18

0 5

65

לכלבים הנאציים של אם תרצו אין יכולת עלי - מה שהם לא יכתבו. כי מעולם - ואני מלמד משנת 1979 - לא היתה תלונה אחת של תלמיד על אמירה פוליטית שלי באוניברסיטה. הכלבים הללו חושבים שכך ינקמו על כך שהנהלת האוניבראסיטה הענישה אותם אחרי שפרצו, כמו פלוגות נערי היטלר, לקוכרס שלי ו"פוצצו" אותו כביכול, עד שתלמידי התעשתו וזרקו את הפורעים מהכיתה. אבל מעכשו אני מתחייב - אצלם כל חלאה של אם תרצו בקמפוסים שבהם אני מסתובב ואפרסם - ככל האפשר עם שמות. שהמורים יידעו את מי אסור לקבל ללימודים מתקדמים. (ל"ת)

עמירם גולדבלום | 00:18

0 0

נספח ב

15.5.19

לכבוד:

פרופ' אשר כהן- נשיא האונ' העברית

העתק:

פרופ' גיא הרפז- דיקן הסטודנטים

הגב' עדי גיגי- רכזת תאים בדיקנט הסטודנטים

הנדון: <u>התבטאויותיו של פרופ' עמירם גולדבלום.</u>

שלום רב,

1. ברצוננו להביא לידיעתכם ולהביע את דאגתנו מאמירותיו הפרועות, האלימות וחסרות התקדים של פרופ' עמירם גולדבלום, מרצה באוניברסיטה כנגד תנועת "אם תרצו" וכיוצא בזאת כנגד סטודנטים הלומדים באוניברסיטה העברית החברים בתא זה או תומכים בו.
2. פרופ' גולדבלום בחר להביע את עצמו בתגובות לכתבה שפורסמה בעיתון הארץ[1] בנוגע לאתר החדש שפתחה התנועה [נספח א']. האתר הוא פרי "היוזמה למען החופש האקדמי" של תנועת "אם תרצו" ומאגד בתוכו חלק הנקרא "הכר את המרצה" שמטרתו להנגיש לציבור הכללי ולידיעת הסטודנטים אודות פעילותם של מרצים באקדמיה שמשתתפים בפעולות כגון: תמיכה בחרם על כל מוסד אקדמי ישראלי, תמיכה בלחץ בינלאומי נגד מדינת ישראל, השתתפות בהפגנה אנטי ישראלית, תמיכה בהשתמטות ואי גיוס לצה"ל, קריאה לחיילי צה"ל רוצחים ופושעי מלחמה ועוד, בחלק אחר מאוגדים מקרים של "פוליטיזציה באקדמיה" כאשר המחבר בין כל הנושאים הוא זכותו של הציבור לדעת ולהכיר את המתרחש במוסדות המתוקצבים בישראל, שכן המוסדות ממומנים על ידי כספי הציבור ומתוך כך גם משכורתם של המרצים ממומנת מכספי הציבור.
3. לדבריו של פרופ' גולדבלום "מדובר בתנועה נאצית בסגנון הידוע של נערי היטלר באוניברסיטאות של גרמניה מאז 1933". מדובר בהשוואה קיצונית וחמורה מאוד, שכן הוא משווה אותנו לנאצים(!). אנחנו סטודנטים שפועלים במסגרת לגיטימית, חוקית ו**מאושרת על ידי הדיקנט ועל פי תקנון האוניברסיטה**, שבסך הכל מנסים להביע ולהגן על זכותנו להשמיע את דעתנו בקמפוס- ולהשמיע ולשמור על הקול הציוני בקמפוס.

[1] https://www.haaretz.co.il/news/education/.premium-1.7237522 אתר ה"ארץ", 13.5.19

אם תרצו- ציונות להיות או לחדול (ע"ר) מס' 580471662
טל – 072-2146237 פקס – 02-5323002
ת.ד 53204 ירושלים 91531

4. מעבר לפגיעה בתנועה שבה אנחנו פעילים, מדובר באמירה פוגענית, חמורה, ופוגענית בנו באופן אישי כסטודנטים שלומדים באוניברסיטה העברית שמרצה בה מרשה לעצמו לדבר עלינו באופן זה.

5. החמור ביותר באמירותיו, ולא מתקבל על הדעת כי מרצה באוניברסיטה העברית, מכריז בציטוט מדויק: "**לא אאפשר לסטודנט לשבת בכיתתי עם ביטוי על שהוא- פרטי לבוש וכו'- של התנועה הנאצית הזאת**".

6. ראשית, ההשוואה הכל כך צורמת לנו כסטודנטים, שמהווים ומייצגים את ערכי הציונות, אהבת הארץ, ותנועה הרואה כערך את זיכרון אירועי השואה מתוך אמונה בחשיבות המדינה היהודית, מדינת ישראל כמגן על העם היהודי.

7. שנית, לא יתכן שמרצה מחליט על דעת עצמו להדיר משיעור תלמיד בשל כך שבחר להזדהות עם ערכי תנועה מסוימת, כלומר **בשל דעותיו האישיות- הוא מודר משיעור, שהוא משלם עליו ומשקיע מזמנו כדי להיות נוכח בו.** בנוסף, נדגיש שוב, כי מדובר בתא שפועל ומאושר על ידי דיקן הסטודנטים ובתיאום מלא אתו, ועובד על פי התקנון ועל פי דרישות הדיקנט בדקדקנות. ובייחוד בשל כך, מדובר לא רק בבושה אלא גם בחוצפה ממדרגה ראשונה שהאוניברסיטה תאפשר במה לאמירות ובטח למעשים כאלה.

8. כל אלה חמורות לבדן, אך במקרה זה גם מדובר בעבירות משמעת קשות ביותר, ביניהן:

   a. בתקנון המשמעת של העובדים האקדמיים [עדכון אחרון 18.11.12] [2]

      i. סעיף 2.ב "עובד אקדמי מנצל לרעה את מעמדו במילוי תפקיד ההוראה."

      ii. סעיף 2.יב "עושה מעשה שיש בו משום פגיעה בגופם או בכבודם של מורי האוניברסיטה, עובדיה או תלמידיה, ככל שהמעשה נעשה עקב או בקשר למעמדם כמורים, כעובדים או כתלמידים, או אם נעשה בתחום מתקניה של האוניברסיטה."

      iii. העונשים בגין עבירות אלו הן מנזיפה ועד פיטורין

9. בנוסף ברצוננו להזכיר לאדוני את הסעיפים הבאים בחוק זכויות הסטודנט[3]

   a. סעיף 5: בלי לגרוע מכל זכות המוקנית לפי כל דין, לכל סטודנט החופש להביע את דעותיו, עמדותיו והשקפותיו לגבי תוכנו של חומר הלימוד והערכים המובעים בו;

   b. סעיף 7: מוסד לא ימנע ממועמד או מסטודנט לממש את זכויותיו לפי פרקים ב' עד ה';

10. לאור כל הסימוכין הנ"ל, אנחנו דורשים ממך, כבוד הנשיא, לדרוש התנצלות פומבית וברורה של פרופ' גולדבלום, וחזרה מפורשת מדבריו אלו בכתב, והבהרה של האוניברסיטה כי היא

[2] https://openscholar.huji.ac.il/sites/default/files/acs/files/mishmaat_segel.pdf
[3] http://www.huji.ac.il/documents/StudentsRightLaw2011.pdf

אם תרצו- ציונות להיות או לחדול (ע"ר) מס' 580471662
טל – 072-2146237 פקס – 02-5323002
ת.ד 53204 ירושלים 91531

מאפשרת לכל תלמיד לשמור על דעותיו ולבושו באוניברסיטה, וכן גיבוי לפעילי "אם תרצו" לנוכח המתקפה חסר התקדים שעבר.

11. במידה ולא יתנצל, אנחנו דורשים כי יפוטר לאור אמירות מבישות אלו, ומצפים ממך, כנשיא האוניברסיטה, להגן על הסטודנטים הלומדים בה ולא לאפשר למרצים לומר אמירות פוגעניות, מביכות, ומנותקות מהמציאות.

בברכה,
יובל ברמי- יו"ר תא אם תרצו
מירי סרנגובר- ס. יו"ר תא אם תרצו
תמיר יעקובי- ס. יו"ר תא אם תרצו
וחברי התא.

נספח א׳- צילום של תגובתו של פרופ׳ גולדבלום:

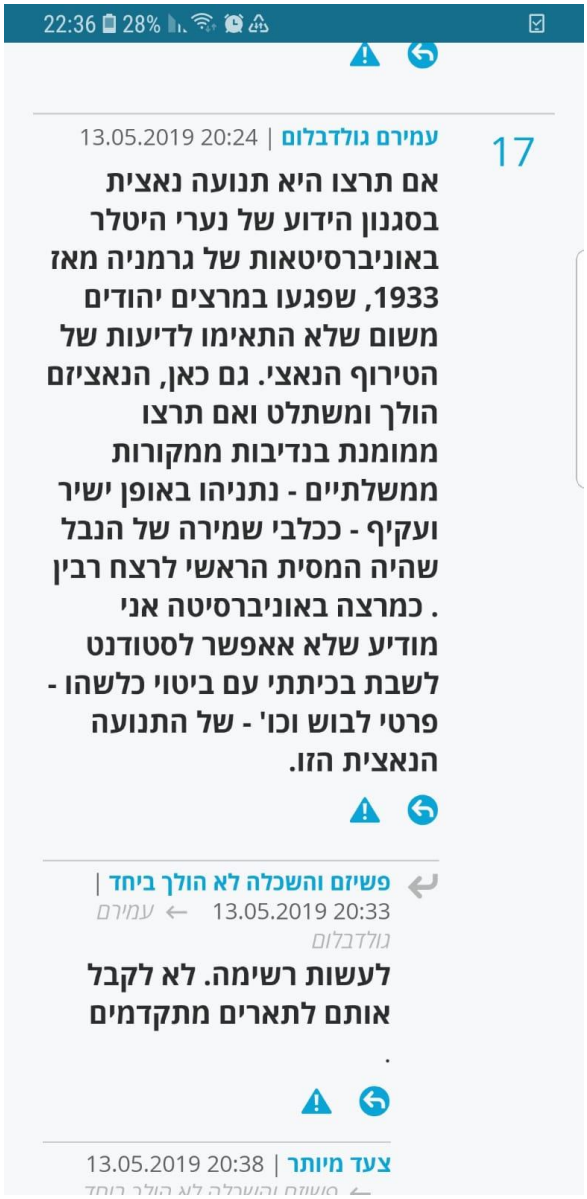

מאת: **Dvir Reches** <dvirreches@savion.huji.ac.il>
Date: יום ה', 16 במאי 2019 ב-9:00
Subject: RE: מכתב מטעם תא "אם תרצו"
To: אם תרצו - סניף ירושלים <imtijer@gmail.com>
Cc: Dean of Students <dstudents@savion.huji.ac.il>, תום ניסני <tom@imti.org.il>, hupres <hupres@savion.huji.ac.il>

שלום רב

מכתבכם התקבל בלשכת נשיא האוניברסיטה העברית.
ההתבטאויות שאליהן הפניתם במכתבכם הן חמורות ואנו מגנים אותן בכל תוקף.
מורי האוניברסיטה מחויבים לאפשר לכל סטודנט להשתתף בשיעורים, והנהלת האוניברסיטה תמשיך להבטיח זאת ללא כל פשרות, כפי שנעשה עד כה.
בצד זאת, ובלי להשוות בין הדברים או להמעיט מחומרת ההתבטאויות האמורות, אנו מפנים אתכם להודעת ור"ה על אתר האינטרנט המביש שפרסמה תנועת "אם תרצו".

בברכה,

דביר רכס | עוזר בכיר לנשיא
לשכת הנשיא
האוניברסיטה העברית בירושלים
טל': 972.2.5882903 | פקס: 972.2.5813102

Eran Ben-Ari | ערן בן-ארי
Law Offices | משרד עורכי דין

טל': 077-7003639 Tel:
פקס: 077-3004565 Fax:
נייד: 050-7061376 Mobile:
דוא"ל: eran@ebalaw.co.il Email:

ג' בסיוון תשע"ט
6 ביוני 2019

לכבוד:
<u>פרופ' אשר כהן – נשיא האוניברסיטה העברית</u>
בניין המנהלה, הר הצופים, ירושלים 9190501 טל' 02-5882905 פקס 02-5813102

באמצעות דוא"ל: hupres@savion.huji.ac.il

א.נ.

הנדון: **<u>תגובת האוניברסיטה להתבטאויותיו של פרופ' עמירם גולדבלום.</u>**

בשם מרשיי, תא הסטודנטים של תנועת "אם תרצו" באוניברסיטה העברית ועמותת "אם תרצו", אני מתכבד לפנות אליך בעניין שבנדון כדלקמן:

<u>רקע</u>

1. ביום 14.5.19 פרסם במרשתת פרופ' עמירם גולדבלום, איש סגל ההוראה באוניברסיטה, דברי בלע נגד סטודנטים החברים בתא "אם תרצו" באוניברסיטה. איש הסגל כינה את הסטודנטים "כלבים נאציים", "נערי היטלר" ו-"חלאות". בנוסף התחייב איש הסגל לצלם כל סטודנט הפעיל בתא "אם תרצו" בקמפוסים בהם הוא מסתובב ולפרסם את התמונות עם שמות הסטודנטים, זאת על מנת שיידעו חבריו המרצים את מי אסור לקבל ללימודים מתקדמים.

אמירותיו של פרופ' גולדבלום מצורפות **כנספח א'** למכתב זה.

2. ביום 15.5.19 נשלח אליך מכתב מאת גב' יובל ברמי - יו"ר תא תנועת אם תרצו באוניברסיטה העברית. במכתב זה דווח לך על ההתבטאויות החמורות שפורסמו במרשתת על ידי איש הסגל נגד סטודנטים חברי התא.

מכתב התלונה מצורף **כנספח ב'** למכתב זה.

3. ביום 16.5.19 נתקבלה בתא הסטודנטים תגובתו של מר דביר רכס, עוזרך הבכיר, המאשר את קבלת מכתב התלונה. בתגובה נכתב כי האוניברסיטה מגנה אמירות מן הסוג הנזכר במכתב התלונה בכל תוקף, וכי האוניברסיטה תמשיך להבטיח את החובה של כלל מרצי האוניברסיטה לאפשר לכל סטודנט להשתתף בשיעורים.

מכתב התגובה מצורף **כנספח ג'** למכתב זה.

4. מענה האוניברסיטה הנזכר מעלה מראה כי היא אינה מתכוננת לנקוט בשום צעד נגד איש הסגל שעשה שימוש בכינויים זוועתיים נגד סטודנטים והתחייב לפגוע בקידומם האקדמי. בכל הכבוד

קריית התקשורת נווה אילן, בניין B קומה 3, מיקוד 90850
Communication Center - Neve Ilan, Jerusalem, Israel, Building B, 3rd floor, 90850

Scanned by CamScanner

Eran Ben-Ari | ערן בן-ארי
Law Offices | משרד עורכי דין

טל': 077-7003639 Tel:
פקס: 077-3004565 Fax:
נייד: 050-7061376 Mobile:
דוא"ל: eran@ebalaw.co.il Email:

לאוניברסיטה ולראשיה, מדובר במחדל בלתי סביר בעליל אשר אינו עומד בשום קנה מידה המחייב את התנהלות המוסד כפי שיפורט להלן:

<u>התעלמות מתקנון המשמעת:</u>

5. על האוניברסיטה כגוף מנהלי חלה החובה לטפל בתלונת חברי התא באופן ראוי, הולם, וע"פ הנדרש בתקנון המשמעת של העובדים האקדמאיים. במכתב התלונה הנזכר צורפו סעיפי התקנון הרלוונטיים לענייננו, ואחזור עליהם שנית (ההדגשות אינן במקור - ע.ב.א):

2. "עובד אקדמי העושה אחת מאלה עובר עבירת משמעת:

א. אינו ממלא תפקידי הוראה, הדרכה, מחקר ומינהל ללא סיבה מוצדקת, או מתרשל במילויים.

ב. <u>מנצל לרעה את מעמדו</u> במילוי תפקידי הוראה, הדרכה, מחקר ומינהל".

6. כמו כן, סעיף י"ב לתקנון המשמעת מצביע גם הוא על עבירות המשמעת שביצע פרופ' גולדבלום אל מול חברי התא:

י"ב. "עושה מעשה שיש בו משום פגיעה בגופם או <u>בכבודם</u> של מורי האוניברסיטה, עובדיה או <u>תלמידיה</u>, ככל שהמעשה נעשה עקב או <u>בקשר למעמדם כמורים</u>, כעובדים או כתלמידים, או אם נעשה בתחום מתקניה של האוניברסיטה."

7. בנוסף לכך, סעיף 4 לתקנון מלמד כי העונשים בגין עבירות משמעת יכולים להגיע כדי פיטורין.

8. ברורה כשמש העובדה כי פרופ' גולדבלום ביצע באמירותיו החמורות והפוגעניות עבירות משמעת רבות כנגד חברי התא, ובכלל זאת פגיעה בכבודם תוך ניצול לרעה את מעמדו כפרופ' באוניברסיטה העברית וכמרצה שיש לו השפעה על חבריו לסגל ההוראה. על האוניברסיטה לטפל בחומרה באמירות מזעזעות מסוג זה, וזאת תוך שימוש בדין המשמעתי המעניק לה סמכות כזו.

<u>אפקט מצנן על חופש הביטוי של הסטודנטים</u>

9. פרופ' גולדבלום פרסם כי **"כמרצה באוניברסיטה אני מודיע שלא אאפשר לסטודנט לשבת בכיתתי עם ביטוי כל שהוא- פרטי לבוש וכו'- של התנועה הנאצית הזאת**[1]". בנוסף הוא אומר: **"מעכשיו אני מתחייב- אצלם כל חלאה של אם תרצו בקמפוסים שבהם אני מסתובב ואפרסם- ככל האפשר עם שמות. שהמורים יידעו את מי אסור לקבל ללימודים מתקדמים".**

10. בכך מנסה פרופ' גולדבלום לפגוע בחופש הביטוי של הסטודנטים המאוגדים כתא לגיטימי, חוקי ושאושר ע"י דיקן הסטודנטים, ואף לנסות להלך אימים על אותם סטודנטים. לא פחות גרוע הוא ניסיונו הנואל של חבר הסגל הבכיר להפחיד ולהרתיע סטודנטים אחרים מליטול חלק בפעילותה של מרשתי בקמפוס. צעד זה נוגד את הדין ואף את הוראות האוניברסיטה העברית עצמה[2].

[1] https://www.haaretz.co.il/news/education/.premium-1.7237522 אתר ה"ארץ", 13.5.19.
[2] https://studean.huji.ac.il/sites/default/files/deansoffice/files/tqnvn_pylvt_tsybvryt_2016.pdf

קריית התקשורת נווה אילן, בניין B קומה 3, מיקוד 90850
Communication Center - Neve Ilan, Jerusalem, Israel, Building B, 3rd floor, 90850

Scanned by CamScanner

Eran Ben-Ari | ערן בן-ארי
Law Offices | משרד עורכי דין

Tel: 077-7003639 :טל'
Fax: 077-3004565 :פקס
Mobile: 050-7061376 :נייד
Email: eran@ebalaw.co.il :דוא"ל

התעלמות מעובדת היות פרופ' גולדבלום מעין "עובד ציבור":

11. האוניברסיטה העברית היא מוסד אקדמי הזוכה למימון ציבורי נדיב, משכך מדובר בגוף דו מהותי מובהק. על גוף דו מהותי מוחלות נורמות מן המשפט הציבורי ומן המשפט הפרטי גם יחד. בשל כך ניתן לעשות היקש מהתייחסותן של התקנות ומן הנורמות החלות על עובדי מדינה כאשר בוחנים התנהלות אתית של עובד אוניברסיטה, שהוא כעין עובד מדינה.

12. עובדי המדינה כפופים למספר רבדים של נורמות משפטיות המכווינות את התנהגותם הראויה. לנורמות משפטיות אלה מקורות סמכות שונים והשלכות שונות במקרים של אי קיומן. את הנורמות החלות לגבי פעולתם המקצועית והתנהגותם של עובדי המדינה ניתן לחלק באופן הבא:

א. נורמות מתחום המשפט הפלילי או הדין המשמעתי שעוגנו בחקיקה או בהוראות התקשי"ר[3]; הפרתן עלולה לגרום לענישה פלילית או משמעתית של עובד המדינה.

ב. נורמות מתחום המשפט החוקתי והמינהלי, שמקורן העיקרי בפסיקת בית המשפט, וחלקן אף עוגנו בחקיקה.

ג. בנוסף, על עובדי המדינה חלים כללי האתיקה של עובדי המדינה משנת 1987[4] וכללי אתיקה שעוגנו בהוראות מינהליות.

13. הפסיקה מלמדת אותנו כי **"עובד הציבור צריך לשמור בעיני הציבור על תדמית ניטרלית, שאינה משועבדת להשקפה פוליטית מוגדרת. נזקק אליו הציבור כולו, על כל זרמיו גווניו, ולא רק אלה המזדהים עם השקפותיו. ואם הוא נוטל חלק בוויכוחים פוליטיים פומביים... נוצר הסיכון שחלק מן הציבור לא יראה בו עובד של הכלל, שהוא נטול פניות, אלא את מי שמשרת רק השקפה פוליטית מוגדרת או אך מסגרת פוליטית מסוימת...[5]"**.

14. האבחנה בין עובד ציבור ובין מרצה במוסד להשכלה גבוהה ברורה, אך העיקרון הכללי כי גם מרצה יהיה נטול פניות וקשוב לכלל תלמידיו כעובד ציבור הינו עקרון בסיסי.

15. בדבריו לא יכול להיות מאן דפליג כי פרופ' גולדבלום עושה שימוש ברור במעמדו כמרצה באוניברסיטה העברית.

סוף דבר:

16. ברורה כשמש העובדה כי פרופ' גולדבלום ניצל את מעמדו כאיש סגל באוניברסיטה, עבר עבירות משמעת, פגע פגיעה בחופש הביטוי של חברי התא בקמפוס, ואף פעל בניגוד לסטנדרטים בסיסיים המחייבים עובדים בגופים דו-מהותיים.

17. על האוניברסיטה לברר לאלתר את הפרשה עד תום, להעמיד את פרופ' גולדבלום לדין משמעתי ולמצות עימו את מלוא חומרת הדין, ויפה שעה אחת קודם.

---

[3] חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958; חוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט-1959; חוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963; סעיף 280 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 – עובד הציבור המשתמש לרעה בכוח המשרה, ועוד.

[4] John A. Rohr, Public Service, Ethics & Constitutional Practice, p. 59-66 (1998, University of Kansas Press)

[5] ראו: עש"מ 5586 גדעון ספירו נ' נציב שירות המדינה פ"ד (מ),227, 245-244, וראו גם בר"ע (ארצי) 647/08 ג'והיינה חוסיין נ' מדינת ישראל – נציב שירות המדינה, תק-אר 2009(1), 211,207.

אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף / תהלים, פ"ה י"ב

קריית התקשורת נווה אילן, בניין 8 קומה 3, מיקוד 90850
Communication Center - Neve Ilan, Jerusalem, Israel, Building B, 3rd floor, 90850

Scanned by CamScanner

Eran Ben-Ari | ערן בן-ארי
Law Offices | משרד עורכי דין

טל': 077-7003639 Tel:
פקס: 077-3004565 Fax:
נייד: 050-7061376 Mobile:
דוא"ל: eran@ebalaw.co.il Email:

18. אם תבחר האוניברסיטה באופן שאיננו סביר להימנע מלעשות כן, מרשתי תראה עצמה חופשיה לעשות שימוש בכל הכלים העומדים לרשותה בכדי להביא לשינוי ההחלטה, וזאת ללא הודעה נוספת.
19. למענה בהקדם האפשרי אודה.
20. אין באמור ובמה שאינו אמור במכתב זה כדי למצות את טענות מרשתי.

בברכה,

ערן בן-ארי, עו"ד

קריית התקשורת נווה אילן, בניין B קומה 3, מיקוד 90850
Communication Center - Neve Ilan, Jerusalem, Israel, Building B, 3rd floor, 90850

Scanned by CamScanner

נספח א'

Scanned by CamScanner

נספח א'- צילום של תגובתו של פרופ' גולדבלום:

17

עמירם גולדבלום | 13.05.2019 20:24

אם תרצו היא תנועה נאצית בסגנון הידוע של נערי היטלר באוניברסיטאות של גרמניה מאז 1933, שפנעו במרצים יהודים משום שלא התאימו לדיעות של הטירוף הנאצי. גם כאן, הנאציזם הולך ומשתלט ואם תרצו ממומנת בנדיבות ממקורות ממשלתיים - נתניהו באופן ישיר ועקיף - ככלבי שמירה של הנבל שהיה המסית הראשי לרצח רבין . כמרצה באוניברסיטה אני מודיע שלא אאפשר לסטודנט לשבת בכיתתי עם ביטוי כלשהו - פרטי לבוש וכו' - של התנועה הנאצית הזו.

פשיזם והשכלה לא הולך ביחד | 13.05.2019 20:33 ← עמירם גולדבלום

לעשות רשימה. לא לקבל אותם לתארים מתקדמים

צעד מיותר | 13.05.2019 20:38

Scanned by CamScanner

חבוב, צריך להוציא את ישראל מחוץ לחוק.
מדינת אפרטהייד וטרור אלימה ומסוכנת.

עם חיסול משטר הטרור הציונאצי יתפוגג גם הפוק שלהם | 20:18

0 5

65

לכלבים הנאציים של אם תרצו אין יכולת עלי - מה שהם לא יכתבו. כי מעולם - ואני מלמד משנת 1979 - לא היתה תלונה אחת של תלמיד על אמירה פוליטית שלי באוניברסיטה. הכלבים הללו חושבים שכך ינקמו על כך שהנהלת האוניברסיטה הענישה אותם אחרי שפרצו, כמו פלוגות נערי היטלר, לקוכרס שלי ו"פוצצו" אותו כביכול, עד שתלמידי התעשתו וזרקו את הפורעים מהכיתה. אבל מעכשו אני מתחייב - אצלם כל חלאה של אם תרצו בקמפוסים שבהם אני מסתובב ואפרסם - ככל האפשר עם שמות. שהמורים יידעו את מי אסור לקבל ללימודים מתקדמים. (ל"ת)

עמירם גולדבלום | 00:18

0 0

Scanned by CamScanner

נספח ב'

Scanned by CamScanner

אם תרצו
בונים חברה ציונית

15.5.19

לכבוד:

פרופ' אשר כהן- נשיא האונ' העברית

העתק:

פרופ' גיא הרפז- דיקן הסטודנטים

הגב' עדי גיגי- רכזת תאים בדיקנט הסטודנטים

הנדון: <u>התבטאויותיו של פרופ' עמירם גולדבלום.</u>

שלום רב,

1. ברצוננו להביא לידיעתכם ולהביע את דאגתנו מאמירותיו הפרועות, האלימות וחסרות התקדים של פרופ' עמירם גולדבלום, מרצה באוניברסיטה כנגד תנועת "אם תרצו" וכיוצא בזאת כנגד סטודנטים הלומדים באוניברסיטה העברית החברים בתא זה או תומכים בו.
2. פרופ' גולדבלום בחר להביע את עצמו בתגובות לכתבה שפורסמה בעיתון הארץ[1] בנוגע לאתר החדש שפתחה התנועה [נספח א']. האתר הוא פרי "היוזמה למען החופש האקדמי" של תנועת "אם תרצו" ומאגד בתוכו חלק הנקרא "הכר את המרצה" שמטרתו להנגיש לציבור הכללי ולידיעת הסטודנטים אודות פעילותם של מרצים באקדמיה שמשתתפים בפעולות כגון: תמיכה בחרם על כל מוסד אקדמי ישראלי, תמיכה בלחץ בינלאומי נגד מדינת ישראל, השתתפות בהפגנה אנטי ישראלית, תמיכה בהשתמטות ואי גיוס לצה"ל, קריאה לחיילי צה"ל רוצחים ופושעי מלחמה ועוד, בחלק אחר מאוגדים מקרים של "פוליטיזציה באקדמיה" כאשר המחבר בין כל הנושאים הוא זכותו של הציבור לדעת ולהכיר את המתרחש במוסדות המתוקצבים בישראל, שכן המוסדות ממומנים על ידי כספי הציבור ומתוך כך גם משכורתם של המרצים ממומנת מכספי הציבור.
3. לדבריו של פרופ' גולדבלום "מדובר בתנועה נאצית בסגנון הידוע של נערי היטלר באוניברסיטאות של גרמניה מאז 1933". מדובר בהשוואה קיצונית וחמורה מאוד, שכן הוא משווה אותנו לנאצים(!). אנחנו סטודנטים שפועלים במסגרת לגיטימית, חוקית **ומאושרת על ידי הדיקנט ועל פי תקנון האוניברסיטה**, שבסך הכל מנסים להביע ולהגן על זכותנו להשמיע את דעתנו בקמפוס- ולהשמיע ולשמור על הקול הציוני בקמפוס.

---

[1] https://www.haaretz.co.il/news/education/.premium-1.7237522 אתר ה"ארץ", 13.5.19

אם תרצו- ציונות להיות או לחדול (ע"ר) מס' 580471662
טל – 072-2146237 פקס – 02-5323002
ת.ד 53204 ירושלים 91531

Scanned by CamScanner

אם תרצו
• בונים חברה ציונית

4. מעבר לפגיעה בתנועה שבה אנחנו פעילים, מדובר באמירה פוגענית, חמורה, ופוגענית בנו באופן אישי כסטודנטים שלומדים באוניברסיטה העברית שמרצה בה מרשה לעצמו לדבר עלינו באופן זה.
5. החמור ביותר באמירותיו, ולא מתקבל על הדעת כי מרצה באוניברסיטה העברית, מכריז בציטוט מדויק: " **לא אאפשר לסטודנט לשבת בכיתתי עם ביטוי על שהוא- פרטי לבוש וכו'- של התנועה הנאצית הזאת**".
6. ראשית, ההשוואה הכל כך צורמת לנו כסטודנטים, שמהווים ומייצגים את ערכי הציונות, אהבת הארץ, ותנועה הרואה כערך את זיכרון אירועי השואה מתוך אמונה בחשיבות המדינה היהודית, מדינת ישראל כמגן על העם היהודי.
7. שנית, לא יתכן שמרצה מחליט על דעת עצמו להדיר משיעור תלמיד בשל כך שבחר להזדהות עם ערכי תנועה מסוימת, כלומר **בשל דעותיו האישיות- הוא מודר משיעור, שהוא משלם עליו ומשקיע מזמנו כדי להיות נוכח בו.** בנוסף, נדגיש שוב, כי מדובר בתא שפועל ומאושר על ידי דיקן הסטודנטים ובתיאום מלא אתו, ועובד על פי התקנון ועל פי דרישות הדיקנט בדקדקנות. ובייחוד בשל כך, מדובר לא רק בבושה אלא גם בחוצפה ממדרגה ראשונה שהאוניברסיטה תאפשר במה לאמירות ובטח למעשים כאלה.
8. כל אלה חמורות לבדן, אך במקרה זה גם מדובר בעבירות משמעת קשות ביותר, ביניהן:
   a. בתקנון המשמעת של העובדים האקדמיים [עדכון אחרון 18.11.12][2]
      i. סעיף 2.ב "עובד אקדמי מנצל לרעה את מעמדו במילוי תפקיד ההוראה."
      ii. סעיף 2.יב "עושה מעשה שיש בו משום פגיעה בגופם או בכבודם של מורי האוניברסיטה, עובדיה או תלמידיה, ככל שהמעשה נעשה עקב או בקשר למעמדם כמורים, כעובדים או כתלמידים, או אם נעשה בתחום מתקניה של האוניברסיטה."
      iii. העונשים בגין עבירות אלו הן מנזיפה ועד פיטורין
9. בנוסף ברצוננו להזכיר לאדוני את הסעיפים הבאים בחוק זכויות הסטודנט[3]
   a. סעיף 5: בלי לגרוע מכל זכות המוקנית לפי כל דין, לכל סטודנט החופש להביע את דעותיו, עמדותיו והשקפותיו לגבי תוכנו של חומר הלימוד והערכים המובעים בו;
   b. סעיף 7: מוסד לא ימנע ממועמד או מסטודנט לממש את זכויותיו לפי פרקים ב' עד ה';
10. לאור כל הסימוכין הנ"ל, אנחנו דורשים ממך, כבוד הנשיא, לדרוש התנצלות פומבית וברורה של פרופ' גולדבלום, וחזרה מפורשת מדבריו אלו בכתב, והבהרה של האוניברסיטה כי היא

---

[2] https://openscholar.huji.ac.il/sites/default/files/acs/files/mishmaat_segel.pdf
[3] http://www.huji.ac.il/documents/StudentsRightLaw2011.pdf

אם תרצו- ציונות להיות או להדור (ע"ר) מס' 580471662
טל – 072-2146237 פקס – 02-5323002
ת.ד 53204 ירושלים 91531

Scanned by CamScanner

אם תרצו
• בונים חברה ציונית

מאפשרת לכל תלמיד לשמור על דעותיו ולבושו באוניברסיטה, וכן גיבוי לפעילי "אם תרצו" לנוכח המתקפה חסר התקדים שעבר.

11. במידה ולא יתנצל, אנחנו דורשים כי יפוטר לאור אמירות מבישות אלו, ומצפים ממך, כנשיא האוניברסיטה, להגן על הסטודנטים הלומדים בה ולא לאפשר למרצים לומר אמירות פוגעניות, מביכות, ומנותקות מהמציאות.

בברכה,
יובל ברמי- יו"ר תא אם תרצו
מירי סרנגובר- ס. יו"ר תא אם תרצו
תמיר יעקובי- ס. יו"ר תא אם תרצו
וחברי התא.

אם תרצו- ציונות להיות או לחדול (ע"ר) מס' 580471662
טל – 072-2146237 פקס – 02-5323002
ת.ד 53204 ירושלים 91531

Scanned by CamScanner

נספח ג'

Scanned by CamScanner

מאת: **Dvir Reches** <dvirreches@savion.huji.ac.il>
Date: יום ה', 16 במאי 2019 ב-9:00
Subject: RE: מכתב מטעם תא "אם תרצו"
To: אם תרצו - סניף ירושלים <imtijer@gmail.com>
Cc: Dean of Students <dstudents@savion.huji.ac.il>, תום ניסני <tom@imti.org.il>, hupres <hupres@savion.huji.ac.il>

שלום רב

מכתבכם התקבל בלשכת נשיא האוניברסיטה העברית.
ההתבטאויות שאליהן הפניתם במכתבכם הן חמורות ואנו מגנים אותן בכל תוקף.
מורי האוניברסיטה מחויבים לאפשר לכל סטודנט להשתתף בשיעורים, והנהלת האוניברסיטה תמשיך להבטיח זאת ללא כל פשרות, כפי שנעשה עד כה.
בצד זאת, ובלי להשוות בין הדברים או להמעיט מחומרת ההתבטאויות האמורות, אנו מפנים אתכם להודעת ור"ה על אתר האינטרנט המביש שפרסמה תנועת "אם תרצו".

בברכה,

דביר רכס | עוזר בכיר לנשיא
לשכת הנשיא
האוניברסיטה העברית בירושלים
טל': 972.2.5882903 | פקס: 972.2.5813102

Scanned by CamScanner

האוניברסיטה העברית בירושלים
THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

ה 10 ביוני 2019
ז' בסיוון התשע"ט

לכבוד
ערן בן-ארי, עו"ד
קריית התקשורת
נווה אילן, בניין 8קומה 3
מיקוד 90850
טל': 077-7003639 בפקס: 077-3004565

באמצעות דוא"ל: eran@ebalaw.co.il

א.נ.,

הנדון: **תגובת האוניברסיטה להתבטאויותיו של פרופ' עמירם גולדבלום**

האוניברסיטה העברית מחויבת להגן על חופש הביטוי של הסטודנטים וחברי הסגל. בהתאם לכך, חבר סגל אינו רשאי למנוע מסטודנט להיכנס לשיעור שאליו הוא רשום ואינו רשאי לפגוע בו בכל דרך אחרת באמצעות שימוש בסמכויות המוקנות לו כמורה, בגין דעותיו של הסטודנט. למען הסר ספק, הדברים שבו והובהרו לפרופ' גולדבלום. לא ידוע לנו על מקרה שבו הופרה הנורמה האמורה. אם חבר סגל יעשה שימוש שלא כדין בסמכויות כאמור כדי לפגוע בסטודנט בגין דעותיו, האוניברסיטה תפעל כדי למנוע את הדבר.

בברכה,

פפי יקירביץ, עו"ד

העתק: פרופ' אשר כהן, נשיא האוניברסיטה

פרופ' גיא הרפז, דיקן הסטודנטים

W:\שוטף 2019\תגובת האוניברסיטה להתבטאויותיו של פרופ' עמירם גולדבלום.docx

לשכת היועצת המשפטית
Office of the General Counsel
הר הצופים, ירושלים 9190501
Mt. Scopus, Jerusalem 9190501, Israel
טל' 5/T +972.2.5882923 | פקס F +972.2.5880013

פפי יקירביץ, עו"ד
היועצת המשפטית
Pepi Yakirevich, Adv
General Counsel
pepiy@savion.huji.ac.il

ענת טל, עו"ד
סגנית היועצת המשפטית
Anat Tal, Adv
Vice General Counsel
anatt@savion.huji.ac.il

אלירן אוזנה, עו"ד
Eliran Ozana, Adv
elirano@savion.huji.ac.il

עדי נחמיה, עו"ד
Adi Nechemia, Adv
adinec@savion.huji.ac.il

Eran Ben-Ari | ערן בן-ארי
Law Offices | משרד עורכי דין

Tel: 077-7003639 :טל'
Fax: 077-3004565 :פקס
Mobile: 050-7061376 :נייד
Email: eran@ebalaw.co.il :דוא"ל

י"ד סיון תשע"ט
17 ביוני 2019

לכבוד:
המועצה להשכלה גבוהה – אגף פניות הציבור
רח' ז'בוטינסקי 43, ירושלים. באמצעות דוא"ל: meida@che.org.il

א.ג.נ.

הנדון: **תגובת האוניברסיטה העברית להתבטאויותיו המחפירות של פרופ' עמירם גולדבלום.**

בשם מרשיי, תא הסטודנטים של תנועת "אם תרצו" באוניברסיטה העברית ועמותת "אם תרצו", אני מתכבד לפנות אליך בעניין שבנדון כדלקמן:

השתלשלות הדברים:

1. ביום 14.5.19 פרסם במרשתת פרופ' עמירם גולדבלום, איש סגל ההוראה באוניברסיטה העברית, דברי בלע נגד סטודנטים החברים בתא "אם תרצו" באוניברסיטה. איש הסגל כינה את הסטודנטים "כלבים נאציים", "נערי היטלר" ו-"חלאות". חמור לא פחות, **פרופ' גולדבלום התחייב לצלם כל סטודנט הפעיל בתא "אם תרצו" בקמפוסים בהם הוא מסתובב ולפרסם את התמונות עם שמות הסטודנטים, זאת על מנת שיידעו חבריו המרצים "את מי אסור לקבל ללימודים מתקדמים"**, כך ממש. 1

תיעוד אמירותיו של פרופ' גולדבלום מצורפות כ**נספח א'** למכתב זה.

2. ביום 15.5.19 שלחה בעניין גב' יובל ברמי, יו"ר תא הסטודנטים של אם תרצו באוניברסיטה העברית, מכתב אל פרופ' אשר כהן – נשיא האוניברסיטה העברית. במכתב זה דווחה לו יו"ר התא על ההתבטאויות החמורות שפורסמו במרשתת על ידי איש הסגל נגד סטודנטים חברי התא.

מכתב התלונה מיום 15.5.19 מצורף **כנספח ב'** למכתב זה.

3. ביום 16.5.19 נתקבלה בתא הסטודנטים תגובתו של מר דביר רכס, עוזרו הבכיר של הנשיא, המאשר את קבלת מכתב התלונה. בתגובה נכתב כי האוניברסיטה מגנה אמירות מן הסוג הנזכר במכתב התלונה בכל תוקף, וכי האוניברסיטה תמשיך להבטיח את החובה של כלל מרצי האוניברסיטה לאפשר לכל סטודנט להשתתף בשיעורים. בתגובת האוניברסיטה לא הייתה כל התייחסות לצעדים שבכוונת האוניברסיטה לנקוט נגד חבר הסגל בגין אמירותיו, ולא פחות מכך איומיו המפורשים לפגוע בעתידם האקדמי של סטודנטים, אך ורק בשל העובדה שהעיזו להביע את עמדתם הפוליטית ולהשתייך לתא סטודנטים.

מכתב התגובה מיום 16.5.19 מצורף **כנספח ג'** למכתב זה.

Eran Ben-Ari | ערן בן-ארי
Law Offices | משרד עורכי דין

Tel: 077-7003639 :טל'
Fax: 077-3004565 :פקס
Mobile: 050-7061376 :נייד
Email: eran@ebalaw.co.il :דוא"ל

4. בשל האמור, ביום 6.6.19 שלחתי בשם מרשתי מכתב נוסף אל נשיא האוניברסיטה העברית. במכתב קבלתי על מענה האוניברסיטה מיום 16.5.19 הנזכר בסעיף 3 לעיל, ממנו עלה כי לא ננקטים צעדים משמעתיים כנגד איש הסגל.

מכתב התלונה מצורף 6.6.19 מצורף **כנספח ד'** למכתב זה.

5. ביום 12.6.19 נתקבל במשרדי מכתב תגובתה של עו"ד פפי יקירביץ, היועצת המשפטית של האוניברסיטה העברית. במענה זה נכתב כי האוניברסיטה העברית מחויבת להגן על חופש הביטוי של סטודנטים וחברי סגל, ובהתאם לכך, אף מרצה אינו יכול למנוע מסטודנט להיכנס לשיעור, או לפגוע בו בכל דרך אחרת. עם זאת נאמר בפירוש כי לא ידוע על מקרה בו הופרה נורמה זו, ולכן רק אם וכאשר תקרה הפרה של נורמה זו, רק אז האוניברסיטה תפעל.

מכתב התגובה מיום 10.6.19 מצורף **כנספח ה'** למכתב זה.

<u>זכות הבעת עמדה פוליטית בקמפוס</u>

6. בדו"ח שנכתב בעבור האוניברסיטה העברית בשנת 2014 בידי צוות מומחים בראשות כבוד שופטת בית המשפט העליון (בדימ') דליה דורנר, עמדו המחברים על חשיבות קיומה של פעילות ציבורית במוסדות להשכלה גבוהה בקמפוסים. זכות זו נומקה בזו הלשון:

"הלימודים באקדמיה הם הזדמנות חשובה לבני ולבנות ציבורים שונים להיפגש, לשוחח, להתווכח, לגבש זהות פוליטית ולנסות להסביר זה לזה את עמדותיהם. רכישת המיומנות להביע בפומבי עמדה בסוגיות חברתיות ולאומיות, תוך שיתוף פעולה עם אחרים, וחיזוק החוסן הנפשי להיחשף לעמדות שונות ואף מקוממות, הם בעלי חשיבות רבה להכשרת הסטודנטים כאזרחים פעילים בחברה דמוקרטית. מנגד, שלילת הזכות להפגין וכניעה ללחצם של המתנגדים לביטוי מסוים עלולים להוביל לתוצאה ההפוכה, של פגיעה במרקם החיים המשותפים במדינה וחיזוק מגמות אנטי-דמוקרטיות, הן בקרב מי שביקשו להפגין והושתקו והן בקרב המשתיקים"[1].

7. לא זו אף זו, מליאת המועצה להשכלה גבוהה אשר התכנסה ביום 10 ביוני 2014 דנה בנושא והחליטה בפירוש כי:

"המועצה להשכלה גבוהה רואה חשיבות רבה בשמירה על הזכויות המוקנות לסטודנטים לפי סעיף 6 לחוק זכויות הסטודנט וביישומן הנאות בתקנוני המוסדות להשכלה גבוהה".

כן נקבע, כי מוסד לא ימנע התארגנות או פעילות אלא אם הפעילות:

[1] צוות מומחים בראשות השופטת (בדימוס) דליה דורנר, <u>דין וחשבון ועדת בדיקה לעניין הפגנות באוניברסיטה</u>, הוגש לנשיא האוניברסיטה העברית פרופ' מנחם בן ששון, 19 בנובמבר 2014 ותגובה לדוח, צוות בראשות פרופ' אודי שביט, דיקן האוניברסיטה העברית.

Eran Ben-Ari | ערן בן-ארי
Law Offices | משרד עורכי דין

טל': 077-7003639 Tel:
פקס: 077-3004565 Fax:
נייד: 050-7061376 Mobile:
דוא"ל: eran@ebaiaw.co.il Email:

"אסורה לפי כל דין", פוגעת מהותית בפעילות המוסד, נעשית למטרות מסחריות, ועם זאת, תוך שמירת זכותו של המוסד לקבוע נהלים וכללים מתאימים.[2]

<u>דרישת מרשתי</u>

8. בעניינו, פרופ' גולדבלום מבקש להזיק לסטודנטים מן המניין המאוגדים כתא לגיטימי, חוקי ושאושר ע"י דיקן הסטודנטים.
9. נשאלת השאלה, האם לא די באיומיו הפומביים המורשים של הפרופ' גולדבלום בכדי להבין כי חצה את כל הקווים האדומים באקדמיה הישראלית? למה בדיוק ממתינה האוניברסיטה על מנת לפעול? את פעולותיו של הפרופ' גולדבלום בשיחות אישיות עם חבריו לסגל ההוראה והמחקר יהיה קשה עד בלתי אפשרי לתעד. לעומת זאת, הרושם העז של דבריו הפומביים והאפקט המצנן שלהם על ציבור הסטודנטים בעלי ההשקפות הלאומיות ברחבי הקמפוס נקלט היטב. רק אם האוניברסיטה תנקוט לאלתר בצעד משמעתי פומבי נגד הפרופ' המסית ותדיח אותו מתפקידו ניתן יהיה לרפא את הנזק העצום שגרם לציבור הסטודנטים הישראלי.
10. בשל מחדלה של האוניברסיטה לטפל כנדרש במשבר שיצר פרופ' גולדבלום, המסר שמועבר לסטודנטים חותר תחת זכותם של הסטודנטים לקדם את עמדותיהם הפוליטיות הלגיטימיות. העובדה שהאוניברסיטה אינה מוקיעה בפומבי איש סגל שאיים לגדוע קריירות אקדמיות של סטודנטים, תוך ניצול מעמדו, אך בשל עמדת הפוליטית היא אינה סבירה בשום אמת מידה.
11. אם כן למרבה הצער, למרות פניות חוזרות לאוניברסיטה העברית, היא לא השכילה לטפל במשבר באופן ההולם את ממדיו ואת פגיעתו העצומה בציבור הסטודנטים.
12. בנסיבות אלו, הדרישה החד משמעית של מרשתי היא כי המל"ג כגוף ממלכתי המפקח על הענקת התארים באוניברסיטאות, יורה לאוניברסיטה העברית לפעול באופן הולם כנגד פרופ' גולדבלום, המבקש לפגוע ביכולת של החברים בתא הסטודנטים של מרשתי להשיג תארים האקדמיים.
13. למענה בהקדם האפשרי אודה.
14. אין באמור ובמה שאינו אמור במכתב זה כדי למצות את טענות מרשיי.

3

בברכה,
ערן בן-ארי, עו"ד

העתק:
פרופ' אשר כהן – נשיא האוניברסיטה העברית
פרופ' גיא הרפז – דיקן הסטודנטים באוניברסיטה העברית

[2] המועצה להשכלה גבוהה, החלטת מל"ג בנושא פעילות ציבורית בקמפוסים 10 ביוני 2014 (ישיבה מס' 32 (541))
https://che.org.il/wp-content/uploads/2016/12/%D7%94%D7%97%D7%9C%D7%98%D7%95%D7%AA-%D7%9E%D7%95%D7%A2%D7%A6%D7%94-%D7%9E%D7%99%D7%A9%D7%99%D7%91%D7%94-%D7%9E%D7%99%D7%95%D7%9D-10.6.2014.pdf

נספח א'

נספח א'- צילום של תגובתו של פרופ' גולדבלום:

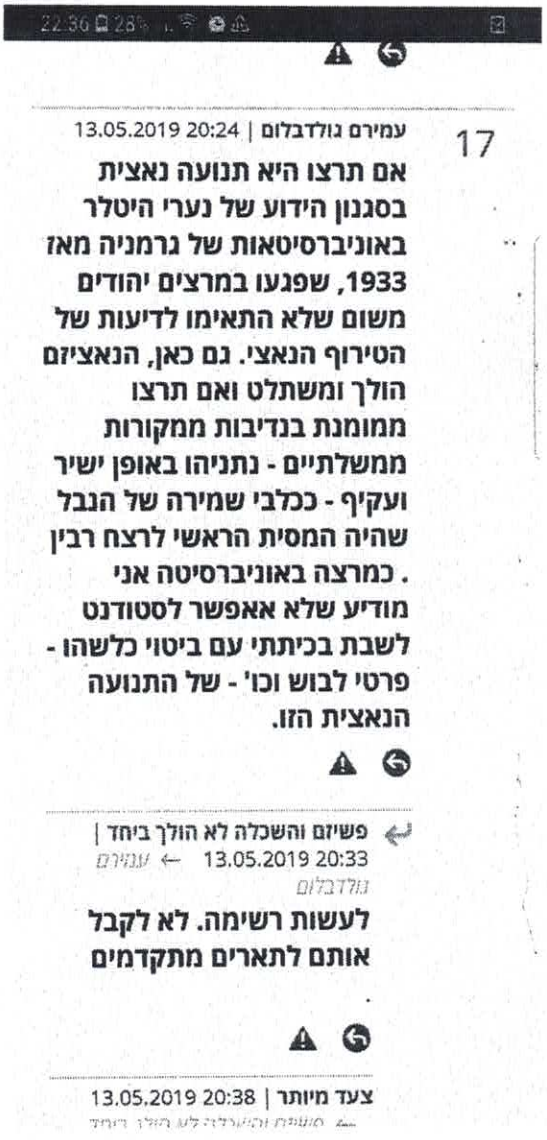

17

עמירם גולדבלום | 13.05.2019 20:24

אם תרצו היא תנועה נאצית בסגנון הידוע של נערי היטלר באוניברסיטאות של גרמניה מאז 1933, שפגעו במרצים יהודים משום שלא התאימו לדיעות של הטירוף הנאצי. גם כאן, הנאציזם הולך ומשתלט ואם תרצו ממומנת בנדיבות ממקורות ממשלתיים - נתניהו באופן ישיר ועקיף - ככלבי שמירה של הנבל שהיה המסית הראשי לרצח רבין . כמרצה באוניברסיטה אני מודיע שלא אאפשר לסטודנט לשבת בכיתתי עם ביטוי כלשהו - פרטי לבוש וכו' - של התנועה הנאצית הזו.

פשיזם והשכלה לא הולך ביחד | עמירם גולדבלום ← 13.05.2019 20:33

לעשות רשימה. לא לקבל אותם לתארים מתקדמים

צעד מיותר | 13.05.2019 20:38

חבוב, צריך להוציא את ישראל מחוץ לחוק.
מדינת אפרטהייד וטרור אלימה ומסוכנת.

עם חיסול משטר הטרור הציונאצי יתפונג גם הפוק שלהם | 20:18

0 5

65

לכלבים הנאציים של אם תרצו אין יכולת עלי - מה שהם לא יכתבו. כי מעולם - ואני מלמד משנת 1979 - לא היתה תלונה אחת של תלמיד על אמירה פוליטית שלי באוניברסיטה. הכלבים הללו חושבים שכך ינקמו על כך שהנהלת האוניבראסיטה העגישה אותם אחרי שפרצו, כמו פלוגות נערי היטלר, לקוכרס שלי ו"פוצצו" אותו כביכול, עד שתלמידי התעשתו וזרקו את הפורעים מהכיתה. אבל מעכשו אני מתחייב - אצלם כל חלאה של אם תרצו בקמפוסים שבהם אני מסתובב ואפרסם - ככל האפשר עם שמות. שהמורים יידעו את מי אסור לקבל ללימודים מתקדמים. (ל"ת)

עמירם גולדבלום | 00:18

0 0

נספח ב'

אם תרצו
• בונים חברה ציונית

15.5.19

לכבוד:

פרופ' אשר כהן- נשיא האונ' העברית

העתק:

פרופ' גיא הרפז- דיקן הסטודנטים

הגב' עדי גיגי- רכזת תאים בדיקנט הסטודנטים

הנדון: <u>התבטאויותיו של פרופ' עמירם גולדבלום.</u>

שלום רב,

1. ברצוננו להביא לידיעתכם ולהביע את דאגתנו מאמירותיו הפרועות, האלימות וחסרות התקדים של פרופ' עמירם גולדבלום, מרצה באוניברסיטה כנגד תנועת "אם תרצו" וכיוצא בזאת כנגד סטודנטים הלומדים באוניברסיטה העברית החברים בתא זה או תומכים בו.
2. פרופ' גולדבלום בחר להביע את עצמו בתגובות לכתבה שפורסמה בעיתון הארץ[1] בנוגע לאתר החדש שפתחה התנועה [נספח א']. האתר הוא פרי "היוזמה למען החופש האקדמי" של תנועת "אם תרצו" ומאגד בתוכו חלק הנקרא "הכר את המרצה" שמטרתו להנגיש לציבור הכללי ולידיעת הסטודנטים אודות פעילותם של מרצים באקדמיה שמשתתפים בפעולות כגון: תמיכה בחרם על כל מוסד אקדמי ישראלי, תמיכה בלחץ בינלאומי נגד מדינת ישראל, השתתפות בהפגנה אנטי ישראלית, תמיכה בהשתמטות ואי גיוס לצה"ל, קריאה לחיילי צה"ל רוצחים ופושעי מלחמה ועוד, בחלק אחר מאוגדים מקרים של "פוליטיזציה באקדמיה" כאשר המחבר בין כל הנושאים הוא זכותו של הציבור לדעת ולהכיר את המתרחש במוסדות המתוקצבים בישראל, שכן המוסדות ממומנים על ידי כספי הציבור ומתוך כך גם משכורתם של המרצים ממומנת מכספי הציבור.
3. לדבריו של פרופ' גולדבלום "מדובר בתנועה נאצית בסגנון הידוע של נערי היטלר באוניברסיטאות של גרמניה מאז 1933". מדובר בהשוואה קיצונית וחמורה מאוד, שכן הוא משווה אותנו לנאצים(!). אנחנו סטודנטים שפועלים במסגרת לגיטימית, חוקית **ומאושרת על ידי הדיקנט ועל פי תקנון האוניברסיטה**, שבסך הכל מנסים להביע ולהגן על זכותנו להשמיע את דעתנו בקמפוס- ולהשמיע ולשמור על הקול הציוני בקמפוס.

---

[1] https://www.haaretz.co.il/news/education/.premium-1.7237522 אתר ה"ארץ", 13.5.19

אם תרצו- ציונות להיות או לחדול (ע"ר) מס' 580471662
טל – 072-2146237 פקס – 02-5323002
ת.ד 53204 ירושלים 91531

4. מעבר לפגיעה בתנועה שבה אנחנו פעילים, מדובר באמירה פוגענית, חמורה, ופוגענית בנו באופן אישי כסטודנטים שלומדים באוניברסיטה העברית שמרצה בה מרשה לעצמו לדבר עלינו באופן זה.

5. החמור ביותר באמירותיו, ולא מתקבל על הדעת כי מרצה באוניברסיטה העברית, מכריז בציטוט מדויק: " **לא אאפשר לסטודנט לשבת בכיתתי עם ביטוי על שהוא- פרטי לבוש וכו'- של התנועה הנאצית הזאת**".

6. ראשית, ההשוואה הכל כך צורמת לנו כסטודנטים, שמהווים ומייצגים את ערכי הציונות, אהבת הארץ, ותנועה הרואה כערך את זיכרון אירועי השואה מתוך אמונה בחשיבות המדינה היהודית, מדינת ישראל כמגן על העם היהודי.

7. שנית, לא יתכן שמרצה מחליט על דעת עצמו להדיר משיעור תלמיד בשל כך שבחר להזדהות עם ערכי תנועה מסוימת, כלומר **בשל דעותיו האישיות- הוא מודר משיעור, שהוא משלם עליו ומשקיע מזמנו כדי להיות נוכח בו.** בנוסף, נדגיש שוב, כי מדובר בתא שפועל ומאושר על ידי דיקן הסטודנטים ובתיאום מלא אתו, ועובד על פי התקנון ועל פי דרישות הדיקנט בדקדקנות. ובייחוד בשל כך, מדובר לא רק בבושה אלא גם בחוצפה ממדרגה ראשונה שהאוניברסיטה תאפשר במה לאמירות ובטח למעשים כאלה.

8. כל אלה חמורות לבדן, אך במקרה זה גם מדובר בעבירות משמעת קשות ביותר, ביניהן:
   a. בתקנון המשמעת של העובדים האקדמיים [עדכון אחרון 18.11.12][2]
      i. סעיף 2.ב "עובד אקדמי מנצל לרעה את מעמדו במילוי תפקיד ההוראה."
      ii. סעיף 2.יב "עושה מעשה שיש בו משום פגיעה בגופם או בכבודם של מורי האוניברסיטה, עובדיה או תלמידיה, ככל שהמעשה נעשה עקב או בקשר למעמדם כמורים, כעובדים או כתלמידים, או אם נעשה בתחום מתקניה של האוניברסיטה."
      iii. העונשים בגין עבירות אלו הן מנזיפה ועד פיטורין

9. בנוסף ברצוננו להזכיר לאדוני את הסעיפים הבאים בחוק זכויות הסטודנט[3]
   a. סעיף 5: בלי לגרוע מכל זכות המוקנית לפי כל דין, לכל סטודנט החופש להביע את דעותיו, עמדותיו והשקפותיו לגבי תוכנו של חומר הלימוד והערכים המובעים בו;
   b. סעיף 7: מוסד לא ימנע ממועמד או מסטודנט לממש את זכויותיו לפי פרקים ב' עד ה';

10. לאור כל הסימוכין הנ"ל, אנחנו דורשים ממך, כבוד הנשיא, לדרוש התנצלות פומבית וברורה של פרופ' גולדבלום, וחזרה מפורשת מדבריו אלו בכתב, והבהרה של האוניברסיטה כי היא

---

[2] https://openscholar.huji.ac.il/sites/default/files/acs/files/mishmaat_segel.pdf
[3] http://www.huji.ac.il/documents/StudentsRightLaw2011.pdf

אם תרצו- ציונות להיות או לחדול (ע"ר) מס' 580471662
טל – 072-2146237 פקס – 02-5323002
ת.ד 53204 ירושלים 91531

מאפשרת לכל תלמיד לשמור על דעותיו ולבושו באוניברסיטה, וכן גיבוי לפעילי "אם תרצו" לנוכח המתקפה חסר התקדים שעבר.

11. במידה ולא יתנצל, אנחנו דורשים כי יפוטר לאור אמירות מבישות אלו, ומצפים ממך, כנשיא האוניברסיטה, להגן על הסטודנטים הלומדים בה ולא לאפשר למרצים לומר אמירות פוגעניות, מביכות, ומנותקות מהמציאות.

בברכה,
יובל ברמי- יו"ר תא אם תרצו
מירי סרנגובר- ס. יו"ר תא אם תרצו
תמיר יעקובי- ס. יו"ר תא אם תרצו
וחברי התא.

אם תרצו- ציונות להיות או לחדול (ע"ר) מס' 580471662
טל – 072-2146237 פקס – 02-5323002
ת.ד 53204 ירושלים 91531

נספח א'- צילום של תגובתו של פרופ' גולדבלום:

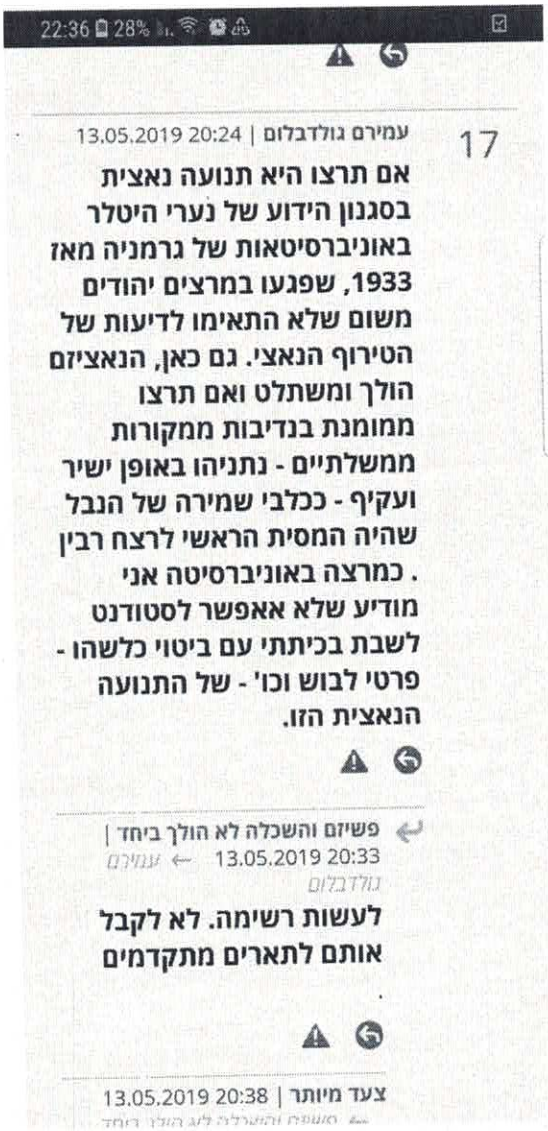

אם תרצו- ציונות להיות או לחדול (ע"ר) מס' 580471662
טל – 072-2146237 פקס – 02-5323002
ת.ד 53204 ירושלים 91531

נספח ג'

מאת: **Dvir Reches** <dvirreches@savion.huji.ac.il>
Date: יום ה', 16 במאי 2019 ב-9:00
Subject: RE: מכתב מטעם תא "אם תרצו"
To: אם תרצו - סניף ירושלים <imtijer@gmail.com>
Cc: Dean of Students <dstudents@savion.huji.ac.il>, תום ניסני <tom@imti.org.il>, hupres <hupres@savion.huji.ac.il>

שלום רב

מכתבכם התקבל בלשכת נשיא האוניברסיטה העברית.
ההתבטאויות שאליהן הפניתם במכתבכם הן חמורות ואנו מגנים אותן בכל תוקף.
מורי האוניברסיטה מחויבים לאפשר לכל סטודנט להשתתף בשיעורים, והנהלת האוניברסיטה תמשיך להבטיח זאת ללא כל פשרות, כפי שנעשה עד כה.
בצד זאת, ובלי להשוות בין הדברים או להמעיט מחומרת ההתבטאויות האמורות, אנו מפנים אתכם להודעת ור"ה על אתר האינטרנט המביש שפרסמה תנועת "אם תרצו".

בברכה,

דביר רכס | עוזר בכיר לנשיא
לשכת הנשיא
האוניברסיטה העברית בירושלים
טל': 972.2.5882903 | פקס: 972.2.5813102

נספח ד'

Eran Ben-Ari | ערן בן-ארי
Law Offices | משרד עורכי דין

טל': 077-7003639 Tel:
פקס: 077-3004565 Fax:
נייד: 050-7061376 Mobile:
דוא"ל: eran@ebalaw.co.il Email:

ג' בסיוון תשע"ט
6 ביוני 2019

לכבוד:
<u>פרופ' אשר כהן – נשיא האוניברסיטה העברית</u>
בניין המנהלה, הר הצופים, ירושלים 9190501 טל' 02-5882905 פקס 02-5813102

באמצעות דוא"ל: hupres@savion.huji.ac.il

א.נ.

הנדון: **<u>תגובת האוניברסיטה להתבטאויותיו של פרופ' עמירם גולדבלום.</u>**

בשם מרשיי, תא הסטודנטים של תנועת "אם תרצו" באוניברסיטה העברית ועמותת "אם תרצו", אני מתכבד לפנות אליך בעניין שבנדון כדלקמן:

<u>רקע</u>

1. ביום 14.5.19 פרסם במרשתת פרופ' עמירם גולדבלום, איש סגל ההוראה באוניברסיטה, דברי בלע נגד סטודנטים החברים בתא "אם תרצו" באוניברסיטה. איש הסגל כינה את הסטודנטים "כלבים נאציים", "נערי היטלר" ו-"חלאות". בנוסף התחייב איש הסגל לצלם כל סטודנט הפעיל בתא "אם תרצו" בקמפוסים בהם הוא מסתובב ולפרסם את התמונות עם שמות הסטודנטים, זאת על מנת שיידעו חבריו המרצים את מי אסור לקבל ללימודים מתקדמים.

אמירותיו של פרופ' גולדבלום מצורפות **כנספח א'** למכתב זה.

2. ביום 15.5.19 נשלח אליך מכתב מאת גב' יובל ברמי - יו"ר תא תנועת אם תרצו באוניברסיטה העברית. במכתב זה דווח לך על ההתבטאויות החמורות שפורסמו במרשתת על ידי איש הסגל נגד סטודנטים חברי התא.

מכתב התלונה מצורף **כנספח ב'** למכתב זה.

3. ביום 16.5.19 נתקבלה בתא הסטודנטים תגובתו של מר דביר רכס, עוזרך הבכיר, המאשר את קבלת מכתב התלונה. בתגובה נכתב כי האוניברסיטה מגנה אמירות מן הסוג הנזכר במכתב התלונה בכל תוקף, וכי האוניברסיטה תמשיך להבטיח את החובה של כלל מרצי האוניברסיטה לאפשר לכל סטודנט להשתתף בשיעורים.

מכתב התגובה מצורף **כנספח ג'** למכתב זה.

4. מענה האוניברסיטה הנזכר מעלה מראה כי היא אינה מתכוננת לנקוט בשום צעד נגד איש הסגל שעשה שימוש בכינויים זוועתיים נגד סטודנטים והתחייב לפגוע בקידומם האקדמי. בכל הכבוד

קריית התקשורת נווה אילן, ירושלים, בניין B קומה 3, מיקוד 90850
Communication Center - Neve Ilan, Jerusalem, Israel, Building B, 3rd floor, 90850

Eran Ben-Ari | ערן בן-ארי
Law Offices | משרד עורכי דין

טל': Tel: 077-7003639
פקס: Fax: 077-3004565
נייד: Mobile: 050-7061376
דוא"ל: Email: eran@ebalaw.co.il

לאוניברסיטה ולראשיה, מדובר במחדל בלתי סביר בעליל אשר אינו עומד בשום קנה מידה המחייב את התנהלות המוסד כפי שיפורט להלן:

<u>התעלמות מתקנון המשמעת:</u>

5. על האוניברסיטה כגוף מנהלי חלה החובה לטפל בתלונת חברי התא באופן ראוי, הולם, וע"פ הנדרש בתקנון המשמעת של העובדים האקדמאיים. במכתב התלונה הנזכר צורפו סעיפי התקנון הרלוונטיים לענייננו, ואחזור עליהם שנית (ההדגשות אינן במקור - ע.ב.א):

2. "עובד אקדמי העושה אחת מאלה עובר עבירת משמעת:

א. אינו ממלא תפקידי הוראה, הדרכה, מחקר ומינהל ללא סיבה מוצדקת, או מתרשל במילויים.

ב. <u>מנצל לרעה את מעמדו</u> במילוי תפקידי הוראה, הדרכה, מחקר ומינהל".

6. כמו כן, סעיף י"ב לתקנון המשמעת מצביע גם הוא על עבירות המשמעת שביצע פרופ' גולדבלום אל מול חברי התא:

י"ב. "עושה מעשה שיש בו משום פגיעה בגופם או <u>בכבודם</u> של מורי האוניברסיטה, עובדיה או <u>תלמידיה</u>, ככל שהמעשה נעשה עקב או <u>בקשר למעמדם כמורים</u>, כעובדים או כתלמידים, או אם נעשה בתחום מתקניה של האוניברסיטה."

7. בנוסף לכך, סעיף 4 לתקנון מלמד כי העונשים בגין עבירות משמעת יכולים להגיע כדי פיטורין.

8. ברורה כשמש העובדה כי פרופ' גולדבלום ביצע באמירותיו החמורות והפוגעניות עבירות משמעת רבות כנגד חברי התא, ובכלל זאת פגיעה בכבודם תוך ניצול לרעה את מעמדו כפרופ' באוניברסיטה העברית וכמרצה שיש לו השפעה על חבריו לסגל ההוראה. על האוניברסיטה לטפל בחומרה באמירות מזעזעות מסוג זה, וזאת תוך שימוש בדין המשמעתי המעניק לה סמכות כזו.

<u>אפקט מצנן על חופש הביטוי של הסטודנטים</u>

9. פרופ' גולדבלום פרסם כי "**כמרצה באוניברסיטה אני מודיע שלא אאפשר לסטודנט לשבת בכיתתי עם ביטוי כל שהוא- פרטי לבוש וכו'- של התנועה הנאצית הזאת**[1]". בנוסף הוא אומר: "**מעכשיו אני מתחייב- אצלם כל חלאה של אם תרצו בקמפוסים שבהם אני מסתובב ואפרסם- ככל האפשר עם שמות. שהמורים יידעו את מי אסור לקבל ללימודים מתקדמים".**

10. בכך מנסה פרופ' גולדבלום לפגוע בחופש הביטוי של הסטודנטים המאוגדים כתא לגיטימי, חוקי ושאושר ע"י דיקן הסטודנטים, ואף לנסות להלך אימים על אותם סטודנטים. לא פחות גרוע הוא ניסיונו הנואל של חבר הסגל הבכיר להפחיד ולהרתיע סטודנטים אחרים מליטול חלק בפעילותה של מרשתי בקמפוס. צעד זה נוגד את הדין ואף את הוראות האוניברסיטה העברית עצמה[2].

[1] https://www.haaretz.co.il/news/education/.premium-1.7237522 אתר ה"ארץ", 13.5.19.
[2] https://studean.huji.ac.il/sites/default/files/deansoffice/files/tqnvn_pylvt_tsybvryt_2016.pdf

Eran Ben-Ari | ערן בן-ארי
Law Offices | משרד עורכי דין

טל': Tel: 077-7003639
פקס: Fax: 077-3004565
נייד: Mobile: 050-7061376
דוא"ל: Email: eran@ebalaw.co.il

<u>התעלמות מעובדת היות פרופ' גולדבלום מעין "עובד ציבור":</u>

11. האוניברסיטה העברית היא מוסד אקדמי הזוכה למימון ציבורי נדיב, משכך מדובר בגוף דו מהותי מובהק. על גוף דו מהותי מוחלות נורמות מן המשפט הציבורי ומן המשפט הפרטי גם יחד. בשל כך ניתן לעשות היקש מהתייחסותן של התקנות ומן הנורמות החלות על עובדי מדינה כאשר בוחנים התנהלות אתית של עובד אוניברסיטה, שהוא כעין עובד מדינה.

12. עובדי המדינה כפופים למספר רבדים של נורמות משפטיות המכווינות את התנהגותם הראויה. לנורמות משפטיות אלה מקורות סמכות שונים והשלכות שונות במקרים של אי קיומן. את הנורמות החלות לגבי פעולתם המקצועית והתנהגותם של עובדי המדינה ניתן לחלק באופן הבא:

א. נורמות מתחום המשפט הפלילי או הדין המשמעתי שעוגנו בחקיקה או בהוראות התקשי"ר[3]; הפרתן עלולה לגרום לענישה פלילית או משמעתית של עובד המדינה.

ב. נורמות מתחום המשפט החוקתי והמינהלי, שמקורן העיקרי בפסיקת בית המשפט, וחלקן אף עוגנו בחקיקה.

ג. בנוסף, על עובדי המדינה חלים כללי האתיקה של עובדי המדינה משנת 1987[4] וכללי אתיקה שעוגנו בהוראות מינהליות.

13. הפסיקה מלמדת אותנו כי "**עובד הציבור צריך לשמור בעיני הציבור על תדמית ניטרלית, שאינה משועבדת להשקפה פוליטית מוגדרת. נזקק אליו הציבור כולו, על כל זרמיו גווניו, ולא רק אלה המזדהים עם השקפותיו. ואם הוא נוטל חלק בוויכוחים פוליטיים פומביים... נוצר הסיכון שחלק מן הציבור לא יראה בו עובד של הכלל, שהוא נטול פניות, אלא את מי שמשרת רק השקפה פוליטית מוגדרת או אך מסגרת פוליטית מסוימת...**[5]".

14. האבחנה בין עובד ציבור ובין מרצה במוסד להשכלה גבוהה ברורה, אך העיקרון הכללי כי גם מרצה יהיה נטול פניות וקשוב לכלל תלמידיו כעובד ציבור הינו עקרון בסיסי.

15. בדבריו לא יכול להיות מאן דפליג כי פרופ' גולדבלום עושה שימוש ברור במעמדו כמרצה באוניברסיטה העברית.

<u>סוף דבר:</u>

16. ברורה כשמש העובדה כי פרופ' גולדבלום ניצל את מעמדו כאיש סגל באוניברסיטה, עבר עבירות משמעת, פגע פגיעה בחופש הביטוי של חברי התא בקמפוס, ואף פעל בניגוד לסטנדרטים בסיסיים המחייבים עובדים בגופים דו-מהותיים.

17. על האוניברסיטה לברר לאלתר את הפרשה עד תום, להעמיד את פרופ' גולדבלום לדין משמעתי ולמצות עימו את מלוא חומרת הדין, ויפה שעה אחת קודם.

---

[3] חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958; חוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט-1959; חוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963; סעיף 280 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 – עובד הציבור המשתמש לרעה בכוח המשרה, ועוד.

[4] John A. Rohr, Public Service, Ethics & Constitutional Practice, p. 59-66 (1998, University of Kansas Press)

[5] ראו: עש"מ 5586 גדעון ספירו נ' נציב שירות המדינה פ"ד (מ),227, 244-245, וראו גם בר"ע (ארצי) 647/08 ג'והיינה חוסיין נ' מדינת ישראל – נציב שירות המדינה, תק-אר 2009(1), 211,207.

קריית התקשורת נווה אילן, בניין B קומה 3, מיקוד 90850
Communication Center - Neve Ilan, Jerusalem, Israel, Building B, 3rd floor, 90850

Eran Ben-Ari | ערן בן-ארי
Law Offices | משרד עורכי דין

טל': Tel: 077-7003639
פקס: Fax: 077-3004565
נייד: Mobile: 050-7061376
דוא"ל: Email: eran@ebalaw.co.il

18. אם תבחר האוניברסיטה באופן שאיננו סביר להימנע מלעשות כן, מרשתי תראה עצמה חופשיה לעשות שימוש בכל הכלים העומדים לרשותה בכדי להביא לשינוי ההחלטה, וזאת ללא הודעה נוספת.
19. למענה בהקדם האפשרי אודה.
20. אין באמור ובמה שאינו אמור במכתב זה כדי למצות את טענות מרשתי.

בברכה,

ערן בן-ארי, עו"ד

קריית התקשורת נווה אילן, בניין B קומה 3, מיקוד 90850
Communication Center - Neve Ilan, Jerusalem, Israel, Building B, 3rd floor, 90850

נספח ה'

האוניברסיטה העברית בירושלים
THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

ה 10 ביוני 2019
ז' בסיוון התשע"ט

לכבוד
ערן בן-ארי, עו"ד
קריית התקשורת
נווה אילן, בניין 8קומה 3
מיקוד 90850
טל': 077-7003639 בפקס: 077-3004565

באמצעות דוא"ל: eran@ebalaw.co.il

א.נ.,

הנדון: **תגובת האוניברסיטה להתבטאויותיו של פרופ' עמירם גולדבלום**

האוניברסיטה העברית מחויבת להגן על חופש הביטוי של הסטודנטים וחברי הסגל. בהתאם לכך, חבר סגל אינו רשאי למנוע מסטודנט להיכנס לשיעור שאליו הוא רשום ואינו רשאי לפגוע בו בכל דרך אחרת באמצעות שימוש בסמכויות המוקנות לו כמורה, בגין דעותיו של הסטודנט. למען הסר ספק, הדברים שבו והובהרו לפרופ' גולדבלום. לא ידוע לנו על מקרה שבו הופרה הנורמה האמורה. אם חבר סגל יעשה שימוש שלא כדין בסמכויות כאמור כדי לפגוע בסטודנט בגין דעותיו, האוניברסיטה תפעל כדי למנוע את הדבר.

בברכה,

פפי יקירביץ, עו"ד

העתק: פרופ' אשר כהן, נשיא האוניברסיטה

פרופ' גיא הרפז, דיקן הסטודנטים

W:\שוטף 2019\תגובת האוניברסיטה להתבטאויותיו של פרופ' עמירם גולדבלום.docx

לשכת היועצת המשפטית
Office of the General Counsel
הר הצופים, ירושלים 9190501
Mt. Scopus, Jerusalem 9190501, Israel
טל' 5/T +972.2.5882923 | פקס F +972.2.5880013

פפי יקירביץ, עו"ד
היועצת המשפטית
Pepi Yakirevich, Adv
General Counsel
pepiy@savion.huji.ac.il

ענת טל, עו"ד
סגנית היועצת המשפטית
Anat Tal, Adv
Vice General Counsel
anatt@savion.huji.ac.il

אלירן אוזנה, עו"ד
Eliran Ozana, Adv
elirano@savion.huji.ac.il

עדי נחמיה, עו"ד
Adi Nechemia, Adv
adinec@savion.huji.ac.il

Eran Ben-Ari | ערן בן-ארי
Law Offices | משרד עורכי דין

Tel: 077-7003639 :טל׳
Fax: 077-3004565 :פקס
Mobile: 050-7061376 :נייד
Email: eran@ebalaw.co.il :דוא״ל

כ״ה אלול תשע״ט | 25/09/2019

לכבוד:

השר רפי פרץ
שר החינוך ויו״ר המועצה להשכלה גבוהה

הנדון: <u>התנכלות לתלמידים חברי ״אם תרצו״ באוניברסיטה העברית בניגוד לחוק זכויות הסטודנט</u>
התראה ומיצוי הליכים

מכובדי,

מרשתי, תנועת אם תרצו, מילאה ידי לפנות אליך כדלקמן:

1. פנייה זו היא חוליה אחרונה בהשתלשלות אשר החלה קודם כניסתך לתפקיד שר החינוך. ואולם חומרת העניין מחייבת התערבותך האישית בטרם נפנה לערכאות.
2. ביום 13.5.19 פרסם פרופ׳ עמירם גולדבלום מהאוניברסיטה העברית תגוביות (״טוקבקים״) לכתבה באתר ״הארץ״ בשמו המלא ובזיהוי מוחלט. בשל חומרת הדברים, נביאם כלשונם חרף חריפותם:

> **אם תרצו היא תנועה נאצית בסגנון הידוע של נערי היטלר באוניברסיטאות של גרמניה מאז 1933, שפגעו במרצים יהודים משום שלא התאימו לדעות של הטירוף הנאצי. גם כאן, הנאציזם הולך ומשתלט ואם תרצו ממומנת בנדיבות ממקורות ממשלתיים – נתניהו באופן ישיר ועקיף – ככלבי השמירה של הנבל שהיה המסית הראשי לרצח רבין. כמרצה באוניברסיטה אני מודיע שלא אאפשר לסטודנט לשבת בכיתתי עם ביטוי כלשהו – פרטי לבוש וכו׳ – של התנועה הנאצית הזו.**

3. בתגובה נוספת לאותה הכתבה נכתב:

> **לכלבים הנאציים של אם תרצו אין יכולת עלי – מה שהם לא יכתבו. כי מעולם – ואני מלמד משנת 1979 – לא היתה תלונה אחת של תלמיד על אמירה פוליטית שלי באוניברסיטה. הכלבים חושבים שכך ינקמו על כך שהנהלת האוניברסיטה הענישה אותם אחרי שפרצו, כמו פלוגות נהרי היטלר, לקורס שלי ו״פוצצו״ אותו כביכול, עד שתלמידי התעשתו וזרקו את הפורעים מהכתה. אבל מעכשיו אני מתחייב – אצלם כל חלאה של אם תרצו בקמפוסים שאני מסתובב ואפרסם – ככל האפשר עם שמות. שהמורים יידעו את מי אסור לקבל ללימודים מתקדמים.**

טל': 077-7003639 Tel:
פקס: 077-3004565 Fax:
נייד: 050-7061376 Mobile:
דוא"ל: eran@ebalaw.co.il Email:

4. מבעד לוולגריות, יש בציטוטים אלה שני עניינים הראויים לתשומת לב יתרה:

4.1. ההשוואה של אדם לנאצי הוכרה בשיטת המשפט כחציית גבולות השיח הלגיטימי. השוואה למפלגה הנאצית ולנערי היטלר היא אלימות מילולית. לא יעלה על הדעת כי מרצה ינקוט אלימות כלפי סטודנטים והדבר יעבור ללא כל תגובה משמעתית;

4.2. הצהרתו של גולדבלום כי בכוונתו למנוע מחברי אם תרצו מללמוד בכיתתו, לנהל מעקב ולפרסם פרטיהם, במטרה לפגוע בסיכוייהם להתקבל ללימודים מתקדמים, היא הפרה של חוק זכויות הסטודנט – ובפרט פגיעה בחופש הביטוי ובחופש ההתאגדות של סטודנטים בהתאם להוראות סעיפים 5-7 לחוק האמור. (במאמר מוסגר יצויין כי תא הסטודנטים של אם תרצו באוניברסיטה העברית פועל בהתאם לכללים שנקבעו באוניברסיטה העברית לפי סעיפים 5 ו-6 לחוק האמור).

5. מאז פרסום הדברים התנהלה התכתובת כדלהלן:

5.1. ביום 15.5.19 פנתה מרשתי לנשיא האוניברסיטה העברית, פרופ' אשר כהן, בדרישה לנקוט הליכי הדחה נגד פרופ' גולדבלום (נספח א').

5.2. ביום 16.5.19 השיב לפניית מרשתי עוזר בכיר לנשיא האוניברסיטה, מר דביר רכס. הנ"ל גינה את דברי גולדבלום, אך לא התייחס כלל לטענות מרשתי בדבר עבירות משמעת והצורך בנקיטת הליכים בעטיין (נספח ב').

5.3. ביום 6.6.19 שלח משרד החי"מ מכתב נוסף לנשיא האוניברסיטה, ובו פירוט אודות חומרת ההתבטאויות ונפקויותיהן המשפטיות. (נספח ג').

5.4. ביום 10.6.19 השיבה ב"כ האוניברסיטה (נספח ד') כי דבריו של גולדבלום חורגים מנהלי האוניברסיטה וכי הדברים הובהרו לו, אולם כל התייחסות לדרישת מרשתי לנקיטת הליכי משמעת לא הופיעה במכתב.

5.5. ביום 17.6.19 פנה משרד החי"מ לדוא"ל פניות הציבור במל"ג ותיאר את ההשתלשלות הנ"ל. חרף הוראות חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958, טרם ניתן כל מענה לפנייה זו.

6. ביום 29.5.18 פירסמה המועצה להשכלה גבוהה החלטה תחת הכותרת "עקרונות גילוי דעת בדבר "התנהלות ראויה במוסדות להשכלה גבוהה בתחומי החפיפה בין פעילות אקדמית ופעילות פוליטית" (קוד אתי לאקדמיה)". בהחלטה זו קראה המל"ג למוסדות לפעול בהתאם לעקרונות המפורטים בהחלטה, וביניהם "אין להפלות, לטובה או לרעה, סטודנטים בשל דעותיהם הפוליטיות".

7. דבריו של פרופ' גולדבלום מהווים הפרה ברורה של האמור. התייחסות האוניברסיטה אל הפרה זו בשוויון נפש והימנעותה מנקיטת צעדים משמעתיים, מהווה אף היא הפרה ברורה של האמור.

8. בשנת 2017 פרסם מבקר המדינה דו"ח תחת הכותרת "הטיפול בעבירות משמעת במוסדות להשכלה גבוהה", ובו נתקפה מדיניותם של מוסדות להשכלה גבוהה להימנע מלנקוט הליכים נגד חברי סגל שהוגשו נגדם תלונות. בחודש יוני 2017 קיבלו המל"ג והוות"ת החלטה לאמץ המלצות ועדת משנה שהגיבו לדו"ח הביקורת.

9. דו"ח ועדת המשנה לא פורסם. ואולם שתיקת האוניברסיטה העברית אל מול עבירות משמעת חמורות שהוצגו לפניה מעידה כי הלקחים מדו"ח המבקר לא הופקו.

Eran Ben-Ari | ערן בן-ארי
Law Offices | משרד עורכי דין

Tel: 077-7003639 :טל׳
Fax: 077-3004565 :פקס
Mobile: 050-7061376 :נייד
Email: eran@ebalaw.co.il :דוא״ל

10. כמוצא אחרון לפני נקיטת הליכים, נבקשך להשתמש בסמכויותיך כיו״ר המל״ג, לכנס את המועצה ולהעמיד על סדר יומה את ההחלטות הבאות:
    10.1. אלימות מילולית של חברי סגל כלפי סטודנטים, לעניין הליכים משמעתיים, דינה כדין עבירת אלימות והיא עבירה ברת פיטורים. **מרצה שמכנה סטודנט ״נאצי״ לא יכול להוסיף ולעבוד במוסד להשכלה גבוהה המתוקצב מכספי ציבור.**
    10.2. הצהרת חבר סגל כי יפלה לרעה סטודנטים בשל דעותיהם הפוליטיות היא עבירת משמעת.
    10.3. נגד מוסד להשכלה גבוהה שלא יתייחס ברצינות הראויה לתלונות משמעתיות נגד חברי סגל תנקוט המל״ג עיצומים.
11. נוכח התעלמות האוניברסיטה מהטענות המשמעתיות של מרשתי והימנעותה מנקיטת הליכים, ונוכח שתיקת המל״ג עד כה, פנייה זו היא מוצא אחרון לפני נקיטת הליכים.
12. אודה על תשובתך העניינית בהקדם.

בברכה,

זיו מאור, עו״ד

ה' חשון תש"פ
03 נובמבר 2019

לכבוד
עו"ד ערן בן ארי
בדוא"ל: eran@ebalaw.co.il

שלום רב,

הנדון: <u>התנכלות לתלמידים חברי "אם תרצו" באוניברסיטה העברית</u>

סימוכין: מכתבך מיום 25.9.19

מכתבך שבסימוכין הועבר לטיפולנו ולהלן התייחסותנו.

החלטת המל"ג בעניין עקרונות גילוי דעת בדבר "התנהלות ראויה במוסדות להשכלה גבוהה בתחומי החפיפה בין פעילות אקדמית ופעילות פוליטית" מיום 29.5.18 קבעה, בין היתר, כי "אין להפלות, לטובה או לרעה, סטודנטים בשל דעותיהם הפוליטיות".

על כן, הבהרנו לאוניברסיטה, כי גם אם הדברים המיוחסים לפרופ' גולדבלום נאמרו מחוץ למסגרת האוניברסיטה אין בכך בכדי לנתק את הקשרם לעבודתו של המרצה באוניברסיטה, שכן נטען כי המרצה התייחס במסגרת דבריו לשיעורים אותם הוא מעביר בכיתתו באוניברסיטה.

כן הבהרנו, כי לא יכול להיות חולק כי התבטאויותיו אלו של המרצה הינן מפלות את הסטודנטים החברים ו/או התומכים בתנועת "אם תרצו" אשר לומדים באוניברסיטה וכי לטעמנו, התנהלות האוניברסיטה בכל הנוגע להתבטאויותיו של המרצה וטיפולה בנושא, אינה עולה בקנה אחד עם הקבוע בהחלטת המל"ג שצוטטה לעיל וכן עם הקבוע בחוק זכויות הסטודנט, התשס"ז - 2007.

לאור האמור, בקשנו כי האוניברסיטה תפעל על פי החלטת המל"ג ותבהיר כי התבטאויות כגון אלו אינן מקובלות עליה וכי היא לא תאפשר הפליה כנגד כל סטודנט בשל דעותיו כולל, הסטודנטים תומכי ו/או חברי תנועת "אם תרצו" הלומדים בין כתליה, וכי תפעל למול המרצה על מנת לוודא כי מקרים שכאלו לא יישנו.

בברכה,

עמרי גולן, עו"ד
הלשכה המשפטית

העתק:
פרופ' אידו פרלמן, ס. יו"ר המל"ג
גב' מיכל נוימן, סמנכ"ל לעניינים אקדמיים ומזכיר המל"ג
עו"ד יעל טור כספא, היועצת המשפטית, מל"ג/ות"ת
גב' מיכל פרי, מנהלת פניות הציבור וחופש המידע

Eran Ben-Ari | ערן בן-ארי
Law Offices | משרד עורכי דין

Tel: 077-7003639 :טל׳
Fax: 077-3004565 :פקס
Mobile: 050-7061376 :נייד
Email: eran@ebalaw.co.il :דוא״ל

ח׳ חשון תש״פ | 06/11/2019

לכבוד:

הרב רפי פרץ, שר החינוך ויו״ר המל״ג	באמצעות דוא״ל
עו״ד עמרי גולן, הלשכה המשפטית – מל״ג	באמצעות דוא״ל Omrig@che.org.il

ירושלים

מכובדיי,

הנדון: **<u>התנכלות פרופ׳ גולדבלום לתלמידים חברי אם-תרצו – המשך מיצוי הליכים</u>**

סימוכין: מכתב עו״ד גולן מיום 3.11.19

מרשתי, תנועת אם תרצו, קיבלה בתודה את התשובה שבסימוכין, ואולם למרבה הצער, אין בתשובה זו כדי לייתר את ההליך מהטעמים הבאים:

1. בתשובה מקבלת המל״ג את כלל טענותיה המהותיות של מרשתי לגבי הפרתו הבוטה של פרופ׳ גולדבלום את חוק זכויות הסטודנט ואת הנורמות הראויות המצופות מחבר סגל באוניברסיטה בישראל.
2. ברם, המסקנות המעשיות של הפרה בוטה זו כעולה ממענה המל״ג היא רפה, לא הולמת את הפרת הדין ובעיקר אין בה כדי להגן על ציבור הסטודנטים שחש מאויים על ידי פרופ׳ גולדבלום ועל כן אינה מספקת. בקשת המל״ג כי האוניברסיטה ״תבהיר״ וכי ״תפעל מול המרצה״ איננה המבוקש בפנייתנו המקורית, ואלו פעולות רחוקות מאוד מהמתאים לאור חומרת המקרה.
3. **משמצאה המל״ג כי מרצה הפר זכויות סטודנטים והפלה בין סטודנטים – על אותו מרצה לשאת בהשלכות המשמעתיות הנובעות ממעשיו הפסולים. כפי שהובהר על ידינו, האוניברסיטה סירבה לנקוט צעדים מחוייבים אלו תוך שהיא מגבה את הפרותיו של המרצה. משאלו הם פני הדברים נדרשת המל״ג לנקוט צעדים נגד האוניברסיטה.**
4. בהקשר זה יצויין, כי בימים אלו עלה לכותרות כי אוניברסיטה אחרת נקטה צעדים משמעתיים מיידיים נגד מרצה אחר בנסיבות שונות בתכלית. הצטברות שני המקרים הללו

Eran Ben-Ari | ערן בן-ארי
Law Offices | משרד עורכי דין

Tel: 077-7003639 :טל׳
Fax: 077-3004565 :פקס
Mobile: 050-7061376 :נייד
Email: eran@ebalaw.co.il :דוא״ל

מותירה טעם רע ביותר, כאילו הממסד האקדמי בישראל משתמש בכלי המשמעתי נגד מרצים כאמצעי לשרטוט גבולות השיח הפוליטי הלגיטימי: כשמרצה אומר דברים קשים ובלתי נעימים שתכנם נושא גוון פוליטי מצד אחד של המתרס ואפילו כאלו שאינם פוגעים בסטודנטים – האוניברסיטה שלו תנקוט נגדו הליכים; ואילו מרצה שאומר דברי בלע הפוגעים במיישרים בסטודנטים תוך איום מפורש על עתידם האקדמי והכל תוך הפרת חוק זכויות הסטודנט והוראות המל״ג, והכל בשם צד אחר של המתרס – האוניברסיטה שלו מעניקה לו חסינות. **המל״ג אינה יכולה לשקוט מול מצג זה, ועליה לעמוד על כך שפרופ׳ גולדבלום יספוג צעדים משמעתיים בשל דבריו וכי תפורסם בפומבי עמדתה לגבי התנהלותו המחפירה.**

5. משכך, ונוכח חומרת הדברים, נבקש עוד שהמל״ג תיתן פומבי לקביעתה כי דבריו של פרופ׳ גולדבלום רומסים ברגל גסה את החוק ונוהל, כפי שהסכמתם בתשובתכם שנעשה במקרה דנן.

6. בשולי הדברים יאמר כי תשובת המל״ג מתעלמת לחלוטין מטענות מרשתי במכתבה מיום 25.9.19 אודות השימוש שעשה פרופ׳ גולדבלום בדימויים מעולם המפלגה הנאצית כאשר הוא תוקף סטודנטים. אין לי אלא לחזור על האמור במכתבי הקודם על הפגיעה הקשה בכבודו של אדם, ובעניינו סטודנטים, בשל השימוש נגדם בביטוי גנאי הלקוח מעולם המושגים הנאצי. לעמדת מרשתי, די בכך כדי לבסס עבירה משמעתית נגד פרופ׳ גולדבלום בנפרד מההפרות שהוסכמו במכתבכם.

נשוב ונבקש אפוא כי המל״ג תורה לאוניברסיטה העברית לנקוט הליך משמעתי נגד פרופ׳ גולדבלום גם בשל תקיפתו המילולית את חברי מרשתי ותדרוש מן האוניברסיטה העברית לגנות את הדברים בפומבי.

בברכה,
ערן בן-ארי, עו״ד

י״ב חשון תש״פ
10 נובמבר 2019

לכבוד
עו״ד ערן בן ארי
בדוא״ל: eran@ebalaw.co.il

שלום רב,

הנדון: <u>התנכלות לתלמידים חברי ״אם תרצו״ באוניברסיטה העברית</u>

סימוכין: מכתבנו מיום 3.11.19, מכתבך מיום 6.11.19

עמדתנו בעניין הנושא שבנדון פורטה במסגרת מכתבנו שבסימוכין ואיננו מוצאים מקום להוסיף על האמור בה.

בברכה,

עמרי גולן, עו״ד
הלשכה המשפטית

העתק:
פרופ׳ אידו פרלמן, ס. יו״ר המל״ג
גב׳ מיכל נוימן, סמנכ״ל לעניינים אקדמיים ומזכיר המל״ג
עו״ד יעל טור כספא, היועצת המשפטית, מל״ג/ות״ת
גב׳ מיכל פרי, מנהלת פניות הציבור וחופש המידע

נספח ג

האוניברסיטה העברית בירושלים

תקנון המשמעת של העובדים האקדמיים

*

תאריך עדכון אחרון: 28.11.12

הגדרות

פרק א': עבירות ועונשים

פרק ב' המוסדות הממונים על המשמעת, הרכבם וסמכויותיהם

פרק ג': כללי הנוהל של המוסדות הממונים על המשמעת

פרק ד': שונות

1. הגדרות

"האוניברסיטה"- האוניברסיטה העברית בירושלים.

"בעל דין"- מתלונן, תובע, נתבע.

"דיקן"- דיקן פקולטה באוניברסיטה, או ממלא מקומו.

"המזכיר האקדמי"- המזכיר האקדמי של האוניברסיטה, לרבות סגנו.

"משפטן מקצועי" – שופט של בית משפט בישראל, שופט בדימוס של בית משפט בישראל, או מי שהוא חבר לשכת עורכי הדין בישראל בעל ותק של עשר שנים לפחות – והוא אינו עובד האוניברסיטה ואינו בעל מינוי באוניברסיטה.

"מתלונן"- מי שהגיש את התלונה.

"נשיא"- נשיא האוניברסיטה, או ממלא מקומו.

"עובד אקדמי"- אחד מאלה:

(1) מי שיש לו מינוי באוניברסיטה, במשרה מלאה או חלקית, באחד מן המסלולים האקדמיים הבאים, על כל דרגותיהם, לרבות מי שפרש לגמלאות וממשיך לעבוד באוניברסיטה.

(א) המסלול האקדמי הרגיל;
(ב) חברי הוראה וחברי מחקר;
(ג) המסלול הקליני;
(ד) המסלול המקביל;
(ה) מורים עוזרים, מדריכים ואסיסטנטים, עוזרים במחקר ובהוראה;
(ו) מסלול חוקרים-מורים;
(ז) מורים מן החוץ;
(ח) מורים- אורחים ומדענים-אורחים;
(ט) מסלול עמיתי הוראה;
(י) מסלול עובדי הוראה;
(יא) כל מסלול אחר כפי שייקבע באוניברסיטה מדי פעם בפעם.

(2) מי שהיה לו מינוי, כאמור בס"ק (1) לעיל, ואשר פרש לגמלאות או שעבודתו באוניברסיטה נפסקה מכל סיבה שהיא, ככל שמדובר בעבירה שעבר במהלך עבודתו באוניברסיטה.

"ראש בית-ספר"- ראש בית-ספר שאינו במסגרת אחת הפקולטות באוניברסיטה.

"רקטור" - רקטור האוניברסיטה, או ממלא מקומו.

"תלונה" - סיפור המעשה של המתלונן על עבירת המשמעת.

פרק א': עבירות ועונשים

חזור

2. עבירות משמעת

עובד אקדמי העושה אחת מאלה עובר עבירת משמעת:

א. אינו ממלא תפקידי הוראה, הדרכה, מחקר ומינהל ללא סיבה מוצדקת, או מתרשל במילויים.

ב. מנצל לרעה את מעמדו במילוי תפקידי הוראה, הדרכה, מחקר ומינהל.

ג.
(1) פועל בחוסר הגינות, או בתרמית, בעבודה המדעית, פרסומה ובציון שמות מחבריה.
(2) פועל בניגוד לכללים המקובלים לגבי עבודה מדעית או פרסומה.

ד. פועל על יסוד שיקולים זרים, או תוך המצאות במצב של ניגוד עניינים, במילוי תפקידיו באוניברסיטה.

ה.
(1) נוטל רכוש האוניברסיטה, או משתמש בו, ללא היתר או לשם עשיית רווח שלא כמקובל.
(2) גורם נזק לרכוש האוניברסיטה, ביודעין או ברשלנות.

ו. משיג הטבות או זכויות מן האוניברסיטה בהתנהגות שיש בה משום מרמה או תחבולה.

ז. נוהג בפעילות הנוגעת לתפקידו באוניברסיטה בדרך שאינה הולמת עובד אקדמי.

ח. מפר כלל או הוראה שנקבעו כדין על ידי רשות מוסמכת באוניברסיטה לרבות האמור בתקנון זה או מכוחו. צעדים ארגוניים שאושרו על ידי הארגון היציג אליו משתייך העובד לא יהוו עבירת משמעת.

ט. הורשע בפסק-דין סופי בעבירה שיש עמה קלון, בנסיבות שבהן הדבר צפוי לפגוע בתפקודו כחבר סגל באוניברסיטה.

י. עושה מעשה של הטרדה מינית או התנכלות, כהגדרתן בחוק למניעת הטרדה מינית תשנ"ח- 1998

יא. מקיים יחסים אינטימיים, לרבות קיום יחסי מין בהסכמה, בין זמניים ובין נמשכים, עם תלמיד/ה בזמן שמתקיימים ביניהם קשרי סמכות אקדמיים.לצורך סעיף זה, "קשרי סמכות אקדמיים" כוללים, בין השאר, הוראה ישירה (השתתפות בקורס המועבר על-ידי המורה/ בתרגיל/ במעבדה, הנחייה בעבודות); הענקת מלגות או הטבות אחרות; חברות בוועדות של היחידה, הפקולטה או האוניברסיטה בהן נידונים עניני התלמיד/ה, ונטילת חלק בכל פעולה שיש בה הכרעה כלשהי לגבי התלמיד/ה.

יב. עושה מעשה שיש בו משום פגיעה בגופם או בכבודם של מורי האוניברסיטה, עובדיה או תלמידיה, ככל שהמעשה נעשה עקב או בקשר למעמדם כמורים, כעובדים או כתלמידים, או אם נעשה בתחום מתקניה של האוניברסיטה.

3. עבירות נגזרות

דינו של הניסיון, השידול או הסיוע לעבור עבירה לפי פרק זה כדין העבירה עצמה.

3א. **<u>התיישנות</u>**

לא יינקטו אמצעי משמעת לפי תקנון זה נגד עובד אקדמי בגין עבירת משמעת אם עברו שנתיים או יותר מהיום שבו נודע לנשיא, לרקטור או לממונה על התביעה על קיומו של חשד סביר לביצוע העבירה על ידי אותו עובד.
לא יראו את הנשיא, הרקטור והממונה על התביעה כמי שנודע להם על חשד כאמור אם המידע שנמסר להם אינו מאפשר לברר את העובדות המהוות את עילת התובענה במאמץ סביר.
על אף האמור לעיל, לגבי עבירה של ביצוע תרמית שתרמה או עשויה הייתה לתרום למינויו או לקידומו בדרגה של העובד, לא יינקטו הליכי משמעת אם חלפו 4 שנים או יותר מהמועד שבו נודע על קיומו של חשד סביר כאמור.

בחישוב התקופות דלעיל לא יבוא במניין הזמן שבו התקיימו במשטרה או בבית המשפט חקירה או דיון פלילי בשל אותו מעשה או מחדל. לעניין זה רואים דיון כנגמר כאשר אין עוד ערעור עליו.

4. עונשים

אלה העונשים בגין עבירת משמעת:

א. נזיפה בכתב.
ב. הפסקת כהונה בקתדרה.
ג. פסילה מלמלא תפקידים אקדמיים או מינהליים שיפורטו בגזר הדין.
ד. שלילת הזכות לקבלת מימון למחקר ממקורות האוניברסיטה, או באמצעות האוניברסיטה, או שלילת זכות לניהול תקציבי מחקר.
ה. מניעת שימוש בציוד האוניברסיטה או רכושה כפי שייקבע ולתקופה שתיקבע.
ו. קנס כספי, ובלבד שלא יעלה על שתי משכורות חודשיות ברוטו של הנתבע.
ז. ביטול זכויות או הטבות שהושגו במרמה או בתחבולה.
ח. ביטול זכויות שבתון, ובלבד שלא יעלה על ארבעה חודשים.
ט. עיכוב פתיחת פרוצדורה להעלאה בדרגה.
י. הפסקת שרות לתקופה שלא תעלה על שנה, ללא תשלום משכורת והטבות נלוות או חלק מהן.
יא. הורדה בדרגה, כאשר הנתבע נמצא אשם בביצוע תרמית שתרמה, או עשויה הייתה לתרום, לקידומו בדרגה.
יב. פיטורין מהאוניברסיטה בתשלום פיצויי פיטורין, כולם או מקצתם, או ללא תשלום פיצויי פיטורין.
יג. פסילה משירות באוניברסיטה - לצמיתות או לתקופה שתיקבע. לעונש זה ניתן לצרף שלילת קצבת

5. פרישה, כולה או חלקה, ובלבד שלא תישלל הזכות לקבלת קצבת פרישה לאחר גיל פרישה המחייב עפ"י הסכם, ולא תישלל זכות לקבל קצבת נכות ו/או קצבת שאירים.

עונש מן העונשים המנויים לעיל יכול שיהא לתקופה קצובה או ללא הגבלת זמן לפי העניין; ויכול שיהא, כולו או מקצתו, על תנאי. בית הדין יחליט, לגבי כל עונש שהטיל, אם תימסר הודעה בפני גוף אוניברסיטאי שייקבע.

6. חיובים נלווים

נוסף על העונשים המפורטים בסעיף 4 מוסמכים מוסדות המשמעת:

א. לחייב את הנתבע להתנצל בפני המתלונן או בפני כל גורם אחר שייקבע.

ב. לחייב את הנתבע בפעולה לתיקון המעוות או לצמצום הנזק.

ג. לחייב את הנתבע בתשלום פיצוי כספי לאוניברסיטה, עובדיה ותלמידיה, לכיסוי הפסד כספי שנגרם עקב עבירת המשמעת שביצע, ובלבד שהפיצוי לא יעלה על שתי משכורות חודשיות ברוטו של הנתבע.

ד. במקרה של ביטול הוראה ללא סיבה מספקת, לנכות ממשכורתו של המורה ניכוי מתאים.

7. עבירת משמעת שהיא גם עבירה פלילית

א. היותה של עבירת משמעת גם עבירה פלילית לא תמנע את ההליך המשמעתי.

ב. יו"ר ההרכב של בית הדין יודיע בכתב ליועץ המשפטי לממשלה, לפני תחילת ההליך המשמעתי , על תלונה שהובאה בפניו כאשר יש חשש כי התלונה מגלה גם עבירה פלילית מבין העבירות המנויות בסעיף 268 לחוק העונשין, התשל"ז – 1977.

פרק ב' :המוסדות הממונים על המשמעת, הרכבם וסמכויותיהם

חזור

8. מוסדות המשמעת

המוסדות הממונים באוניברסיטה על המשמעת של העובדים האקדמיים הם :

א. ערכאה ראשונה:
(1) דן יחיד, או (2) בית הדין למשמעת

ב. בית דין לערעורים.

9. התביעה

א. הוועד הפועל, בהמלצת הוועדה המתמדת, ימנה משפטן בדרגת פרופסור מן המניין, לכהן כממונה על התביעה. בנוסף תמנה הוועדה המתמדת שני עובדים אקדמיים שישמשו כתובעים.

ב. בתלונה שתידון בפני בית דין תיוצג התביעה על ידי הממונה על התביעה או על ידי אחד משני התובעים, כפי שיקבע הממונה על התביעה.

ג. היה הממונה על התביעה נוגע בדבר או שנבצר ממנו למלא את תפקידו, ימלא את מקומו אחד מהתובעים שייקבע על ידי הרקטור.

ד. אין במינוי תובע כדי לשלול את זכותו של מתלונן להופיע בדיון בפני בית הדין, וליטול בו חלק בדרך שיקבע יו"ר המותב.

10. סמכויות הממונה על התביעה

א. הממונה על התביעה מוסמך להחליט אם לפתוח בהליך משמעתי, כמפורט בסעיף 18 להלן.

ב. החליט הממונה על התביעה לפתוח בהליך משמעתי, יחליט אם בכוונתו לבקש עונש מן העונשים הקבועים בסעיפים 4(א), 4(ו) או 5, או שיבקש לקבוע עונש אחר, אם מוסד המשמעת ימצא כי הנתבע אשם בעבירת משמעת.

ג. הוגשה תלונה נגד הרקטור, דיקן או ראש בית ספר, תידון התלונה בפני בית הדין למשמעת.

ד. במילוי תפקידו יתייעץ הממונה על התביעה, לפי הצורך, עם הנשיא והרקטור.

11. דן יחיד

א. דן יחיד יכול שיהיה דיקן, ראש בית ספר, או מי שנתמנה על ידי ראש בית הדין מתוך רשימת חברי בית הדין, כמפורט בסעיף 12 דלהלן.

ב. במקרים שבהם הבירור יהיה בפני דן יחיד, בהתאם לאמור בסעיף 23 כלהלן, יקבע ראש-בית הדין (כמוזכר בסעיף 12 כלהלן) מי יהא הדן היחיד.

12. סמכויות דן יחיד

דן יחיד מוסמך להטיל את העונש המפורט בסעיף 4 א' ו - 4 ו' וכן חיובים נלווים המפורטים בסעיף 5.

13. הרכב בית הדין ובית הדין לערעורים

א. בית הדין למשמעת יהיה מורכב מעשרים חברים: שנים-עשר אנשי סגל אקדמי ושמונה נציגי ציבור, מתוכם שלושה לפחות משפטנים מקצועיים.

ב. בית הדין לערעורים יהיה מורכב משמונה חברים: ארבעה אנשי סגל אקדמי וארבעה נציגי ציבור, מתוכם לפחות שני משפטנים מקצועיים.

ג. חברי בית הדין ובית הדין לערעורים ייבחרו על ידי הוועד הפועל של האוניברסיטה; אנשי הסגל האקדמי שביניהם ייבחרו בהמלצת הוועדה המתמדת, ונציגי הציבור בהמלצת הוועד המנהל.

ד. בהמלצת הוועדה המתמדת יקבע הוועד הפועל מי מבין חברי בית הדין ומי מבין חברי בית הדין לערעורים, מקרב אנשי הסגל האקדמי, ישמשו כראש בית הדין וכיו"ר בית הדין לערעורים, לפי העניין, ומי ישמשו כממלאי המקום הקבועים של ראש בית הדין ושל יו"ר בית הדין לערעורים המוסמכים למלא את תפקידיהם במקרים בהם ראש בית הדין או יו"ר בית הדין לערעורים נוגעים בדבר באופן אישי, נבצר מהם למלא את תפקידם, או במקרים בהם הוגשה נגדם תלונה.

ה. הוועד הפועל, בהמלצת הוועד המנהל, ימנה מבין נציגי הציבור משנה לראש בית הדין.

ו. הוועדה המתמדת או הוועד המנהל של האוניברסיטה מוסמכים למנות חברים נוספים לבית הדין, או לבית הדין לערעורים, על פי בקשת ראש בית הדין או יו"ר בית הדין לערעורים לפי העניין ,כאשר יתעורר הצורך בכך.

ז. חברי בית הדין ובית הדין לערעורים ייבחרו לתקופה של שנתיים וניתן לבחרם מחדש. הסתיימה תקופת הכהונה במהלך הדיון בו מכהן כשופט חבר בית דין או בית דין לערעורים, תוארך תקופת הכהונה אוטומטית עד לסיום המשפט.

ח. בסעיף זה 'אנשי סגל אקדמי' - לרבות אנשי סגל שפרשו לגימלאות, ובלבד שלא חלפו יותר מ- 6 שנים ממועד פרישתם .

14. מותב בית דין

א. בית הדין ידון במותב של שלושה שופטים שהרכבו, לרבות יושב הראש שלו, ייקבע על ידי ראש בית הדין בהתאם לאמור בסעיף 23.
ב. במינוי הרכבים ייוועץ ראש בית הדין במשנה לראש בית הדין.

15. סמכויות בית הדין

בית דין מוסמך להטיל עונש אחד או יותר מבין העונשים המפורטים בסעיף 4, וכן חיובים נלווים המפורטים בסעיף 5.

16. בית הדין לערעורים

בית הדין לערעורים ידון במותב של שלושה שופטים, שהרכבו - לרבות יושב הראש שלו - ייקבע על ידי יו"ר בית הדין לערעורים בהתאם לאמור בסעיף 44.

17. סמכויות בית הדין לערעורים

א. בערעור על פסק דין של דן יחיד מוסמך בית הדין לערעורים להטיל את העונש המפורט בסעיף 4 א' ו - 4 ו' וכן חיובים נלווים המפורטים בסעיף 5.

ב. בערעור על פסק דין של בית דין מוסמך בית הדין לערעורים להטיל עונש אחד, או יותר, מבין העונשים המנויים בסעיף 4, וכן חיובים נלווים המפורטים בסעיף 5.

18. מרות הדין

א. אין מרות על מי שיושב בדין אלא מרותו של הדין ושל תקנון משמעת זה.

ב. לא יישב אדם בדין אם הוא נוגע בדבר, או אם יש אפשרות סבירה למשוא פנים.

פרק ג': כללי הנוהל של המוסדות הממונים על המשמעת

חזור

סימן א': הגשת התלונה

19. הגשת תלונה בכתב

א. תלונה תוגש בכתב למזכיר האקדמי שיעביר אותה לממונה על התביעה.

ב. הממונה על התביעה רשאי להחליט כי מי שהגיש תלונה אינו מעורב בעניין נשוא התלונה במידה שתצדיק להכיר בו כמתלונן.

ג. הממונה על התביעה רשאי להחליט שלא לפתוח בהליך משמעתי בעקבות תלונה שהוגשה אם לדעתו אין לה יסוד, או אין עניין בהליך המשמעתי, או שאין צורך בבירור התלונה כיוון שכבר הוחלט לפתוח בהליך משמעתי בעניין נשוא התלונה. הממונה על התביעה מוסמך לקיים חקירה בתלונה, להזמין ראיות בפניו, ועליו להציע לנילון הזדמנות להשמיע את טענותיו.

ג.1 החליט הממונה על התביעה לקיים חקירה בתלונה, רשאי הוא, במקרים שיראה לנכון, לפי שיקול דעתו, למנות בודק מיוחד, או ועדת בדיקה מיוחדת, שתורכב מעובדי אוניברסיטה או מאנשים אחרים, לצורך ביצוע החקירה. עובדי האוניברסיטה והעובדים האקדמיים חייבים לשתף פעולה עם בדיקה זו. אי שיתוף פעולה כאמור על פי אישור של ארגון העובדים היציג אליו משתייך העובד, לא יהווה עבירת משמעת.

ד. החליט הממונה על התביעה לפתוח בהליך משמעתי, יחליט אם יבקש לקבוע עונש מן העונשים הקבועים בסעיפים 4(א), 4(ו) או 5, או שיבקש לקבוע עונש אחר, והודעה על החלטתו תישלח למתלונן , לרקטור ולמזכיר האקדמי.

ה. מי שהגיש את התלונה רשאי להשיג בכתב בפני ראש בית הדין על החלטת הממונה על התביעה לפי סעיף זה. ראש בית הדין יחליט בהשגה לאחר התייעצות עם המשנה לראש בית הדין.

18א. מידע על עבירה לכאורה

א. הגיע לרשויות האוניברסיטה מידע, שלא בדרך של הגשת תלונה או בדרך של הגשת תלונה על-ידי מי שלא הוכר כמתלונן בהתאם לסעיף 18(ב) לעיל, ממנו עולה אפשרות כי נעברה עבירת משמעת לכאורה – רשאי הרקטור, לפי שיקול דעתו, לערוך בחינה מקדמית האם יש מקום להגשת תלונה על ידיו.

ב. הבחינה המקדמית יכולה להיעשות בכל דרך שהרקטור ימצא לנכון, לרבות באמצעות מינוי בודק מיוחד, או ועדת בדיקה מיוחדת, בין מעובדי האוניברסיטה ובין מאנשים אחרים, על פי בחירתו.

ג. עובדי האוניברסיטה והעובדים האקדמיים חייבים לשתף פעולה עם בדיקה זו.

20. השעיית עובד אקדמי ונקיטת אמצעים דחופים

א. הוגשה תלונה, רשאי ראש בית הדין, לבקשת הממונה על התביעה, להשעות את הנילון ממילוי תפקידים שייקבעו, אם לדעתו המשך תפקודו של הנילון עלול לפגוע באוניברסיטה, בעובדיה, בתלמידיה או במתלונן.

ב. השעיית נילון כאמור תהיה עד לסיום ההליך המשמעתי נגדו, אלא אם הורה ראש בית הדין אחרת.

ג. נילון שהושעה תשולם לו במשך ששת חדשי ההשעיה הראשונים, מחצית ממשכורתו, וממועד זה ואילך תשולם לו משכורתו המלאה; ואולם ראש בית הדין רשאי, לפי בקשת התובע או הנילון, לפי העניין, להקטין או להפסיק את התשלום לתקופת ההשעיה, כולה או מקצתה, ובתקופה של ששת חודשי ההשעיה הראשונים גם להגדיל את התשלום, הכל בתנאים שייראו לו.

ד. נילון שהושעה, לא יחולו עליו ההגבלות והאיסורים בדבר עבודה מחוץ למוסד.

ה. לבקשת הממונה על התביעה מוסמך ראש בית הדין להורות על נקיטת אמצעים דחופים בפרק הזמן שבו תלוי ועומד הליך משמעתי כדי למנוע גרימת נזק לאוניברסיטה, תלמידיה או עובדיה או למתלונן.

ו. ראש בית הדין ייתן לנילון הזדמנות להשמיע בפניו את טענותיו בקשר להפעלת הסמכויות שעל פי סעיף זה, במועד המוקדם האפשרי בנסיבות העניין, והוא יהא רשאי לשנות את החלטתו בהתאם לנסיבות.

ז. מושעה שזוכה מן האשמה שגרמה להשעייתו תשולם לו משכורתו לתקופת השעייתו במידה ולא שולמה לו לפי ס"ק (ג') דלעיל. המשכורת תשולם על פי ערכה במועד התשלום בהתאם לדרגת העובד בתקופת ההשעיה.

21. השעיה במקרה של אישום פלילי

א. הוגש כתב אישום נגד עובד אקדמי בשל עבירה שיש עמה קלון המשפיעה על תפקודו כעובד אוניברסיטה, רשאי ראש בית הדין, לבקשת הממונה על התביעה , להשעות את העובד ממילוי תפקידים שייקבעו אם לדעתו המשך תפקודו של העובד עלול לפגוע באוניברסיטה, בעובדיה או בתלמידיה.

ב. השעיית העובד כאמור תהיה עד לסיום ההליך הפלילי נגדו, אלא אם הורה ראש בית הדין אחרת.

ג. סעיפים 19 (ג) - (ז) יחולו, בשינויים המחויבים, גם על החלטת השעיה לפי סעיף זה.

22. קובלנה

התובע יכין קובלנה בכתב ובה:

א. שמות בעלי הדין, תפקידם וכתובתם.

ב. פירוט עבירת המשמעת שנעברה ותיאור העובדות הצריכות לעניין.

ג. הצהרת התובע אם בכוונתו לדרוש עונש מן העונשים הקבועים בסעיפים 4(א), 4(ו) או 5, או שידרוש לקבוע עונש אחר, אם מוסד המשמעת ימצא כי הנתבע אשם בעבירת משמעת.

ד. רשימת המסמכים להוכחת האשמה.

ה. שמות העדים שהתובע מבקש להזמין.

23. מסירה לדין

המזכיר האקדמי ימסור עותקים מן הקובלנה כלהלן:

א. שלושה עותקים לראש בית הדין עבור חברי המותב. המסמכים שנלוו לקובלנה יימסרו ליו"ר המותב.

ב. עותק לנשיא האוניברסיטה, לרקטור, לדיקן או לראש בית הספר שאליהם משתייך הנתבע.

ג. עותק לנתבע או מי שייקבע על ידו, שיישלח בדואר רשום או יימסר לנתבע ביד.

לבעלי הדין תהיה זכות לעיין במסמכים שנלוו לקובלנה ולהכין צילומים מהמסמכים.

<u>סימן ב': סדרי הדין</u>

24. מינוי מותב וקביעת מועד המשפט

א. מצא ראש בית הדין כי הקובלנה נערכה בהתאם לדרישות סעיף 21 ימנה את המותב, לרבות יושב ראש המותב, שיידון בקובלנה, על פי האמור בסעיפים א1-א3 להלן, ויקבע את המקום ואת המועד לשמיעת המשפט.

א.1. הצהיר התובע כי בכוונתו לדרוש עונש שבסמכותו של דן יחיד בלבד, ייקבע ראש בית הדין אם הקובלנה תידון בפני דן יחיד או בפני בית הדין.

א.2. הצהיר התובע כי בכוונתו לדרוש לכל היותר עונש מן העונשים הקבועים בסעיפים 4(א), 4(ו) או 5 וראש בית הדין קבע כי הקובלנה תידון בפני בית הדין, יקבע ראש בית הדין מותב שבו יכהנו שני חברי סגל אקדמי ואיש ציבור אחד. יו"ר המותב יהיה חבר סגל אקדמי.

א.3. הצהיר התובע כי בכוונתו לדרוש עונש שאינו נמנה עם העונשים המנויים בסעיפים 4(א), 4(ו) או 5, יקבע ראש בית הדין מותב שבו יכהנו שני חברי סגל אקדמי ומשפטן מקצועי אחד. יו"ר המותב יהיה המשפטן המקצועי.

ראש בית הדין רשאי, אם ביקש זאת הנתבע וקיימים טעמים מיוחדים, להורות כי ידון בקובלנה המותב שבסעיף קטן זה גם אם התובע הצהיר שבכוונתו לדרוש לכל היותר עונש מן העונשים הקבועים בסעיפים 4(א), 4(ו) או 5.

ב. הדיון במשפט יחל בתוך חודש ימים מיום משלוח הקובלנה לנתבע, אלא אם לא ניתן להרכיב בית דין בשל פגרה באוניברסיטה, או בשל נסיבות אחרות שאינן בשליטת האוניברסיטה.

ג. הודעה על מקום המשפט ומועדו תישלח לחברי המותב, לבעלי הדין, לנשיא, לרקטור, לדיקן או לראש בית הספר שאליהם משתייך הנתבע, לפחות שבועיים לפני המועד שנקבע.

25. פומביות הדיון

א. ישיבות בית הדין ייערכו בדלתיים סגורות, אולם הנשיא, הרקטור, הדיקן או ראש בית הספר שאליהם משתייך הנתבע, וכן המתלונן, רשאים להיות נוכחים בדיון. יושב ראש המותב מוסמך להורות על פתיחת הדלתות או להתיר נוכחות אנשים מסוימים, והכל אם קיימים לכך טעמים מיוחדים, לאחר שמיעת עמדתו של הנתבע ולאחר שניתנה אפשרות למתלונן להשמיע את עמדתו.

ב. בית הדין רשאי להרחיק צד להליך המשמעתי, או כל אדם אחר שנוכח בישיבות בית הדין, המפריע לדיוני בית הדין. הורחק צד להליך, יובאו ההליכים לידיעתו בדרך שיורה עליה בית הדין.

26. ריבוי מתלוננים

היו יותר ממתלונן אחד בגין אותו מעשה מוסמך יו"ר המותב לקבוע מי מבין המתלוננים יהיו רשאים להיות נוכחים בישיבות בית הדין וליטול חלק בדיון.

27. צירוף טוען

א. בהליך משמעתי בפני בית דין, ובפני בית הדין לערעורים, רשאי הנתבע להיעזר בהופעתו ע"י טוען שהוא עובד אקדמי מבין המנויים בסעיף 1(1) (א)-(ה).הטוען רשאי להיות נוכח בשעת הדיונים והשימוע ולהשתתף בהם השתתפות פעילה.

ב. דיקן הפקולטה למשפטים יסייע לנתבע, אם יתבקש, בבחירת טוען.

28. ייצוג של עורך-דין

א. במקרים המנויים בסעיף 23(א3) רשאי הנתבע להיות מיוצג בפני בית הדין על ידי עורך דין.

ג.1. ראש בית הדין רשאי, במקרים חריגים ומטעמים מיוחדים, להתיר לנתבע להיות מיוצג על ידי עורך דין גם אם התובע הצהיר שבכוונתו לדרוש לכל היותר עונש מן העונשים הקבועים בסעיפים 4(א), 4(ו) או

ב. בחר הנתבע להיות מיוצג על ידי עורך דין, יודיע על כך לראש בית הדין לפני תחילת הדיון. במקרה כזה, ובמידת האפשר - יהיו לפחות שני חברי המותב בעלי השכלה משפטית.

ג. במקרה שהחליט נתבע להיות מיוצג על ידי עורך דין רשאי הממונה על התביעה למנות עורך דין לשמש כתובע בדיון.

ד. הנתבע יהיה רשאי להיות מיוצג בהליכי הערעור בין אם היה מיוצג בערכאה הראשונה ובין אם לאו.

29. סיוע מינהלי

המזכירות האקדמית תסייע לבעלי הדין בשירותים מינהליים הנחוצים באופן סביר בדיון המשמעתי.

30. דיון בהעדר בעל דין

א. לא הופיע התובע בשעת הדיון, רשאי בית הדין לבטל את הקובלנה.

ב. לא הופיע הנתבע בשעת הדיון, רשאי בית הדין לדונו שלא בפניו.

ג. קיבל בית הדין החלטה כאמור בסעיף זה, רשאי יו"ר המותב לכנס את המותב לדיון חוזר, אם ביקשו זאת התובע או הנתבע, מטעמים מיוחדים, תוך 30 יום ממועד משלוח ההודעה לבעלי הדין.

31. רציפות הדיון

ישיבות בית הדין יהיו, ככל האפשר, ברציפות, מיום ליום. יו"ר המותב רשאי לדחות את שמיעת המשפט מטעמים מיוחדים שיירשמו, ובלבד שתינתן הודעה מספקת לבעלי הדין.

32. ניהול פרוטוקול

יו"ר המותב אחראי לרישום פרוטוקול שישקף את הנאמר והמתרחש בקשר למשפט.
בעלי הדין רשאים לעיין בפרוטוקול ולהעתיקו במועדים סבירים שייקבעו ע"י יושב ראש המותב.

33. תשובת הנתבע

בפתיחת המשפט יישאל הנתבע מהי תשובתו לקובלנה. הנתבע רשאי שלא להשיב, ואם השיב רשאי בית הדין לשאול אותו שאלות על גרסתו. לא השיב הנתבע, רשאי בית הדין להסיק מסקנות מהימנעותו.

34. פרשת הראיות

לא הודה הנתבע באשמה או בעובדות המפורטות בקובלנה, או בחלק מהן, תינתן לתובע הזדמנות להוכיחה, בכפוף לזכותו של הנתבע להביא ראיות כדי לסתור את הראיות שהובאו נגדו.

35. עדים

א. התובע והנתבע רשאים להזמין עדים במישרין, או באמצעות בית הדין, ולחקור חקירה נגדית את העדים של הצד שכנגד. זכויות אלה עומדות גם למתלונן, בכפוף לאישור יו"ר המותב.

ב. בית הדין רשאי להזמין עדים ביוזמתו אם יראה צורך בכך.

ג. עובד אוניברסיטה שהוזמן על ידי בית הדין חייב להופיע, להעיד ולהמציא לבית הדין כל ראיה כפי שיידרש ע"י בית הדין.

36. סדרי דין וראיות

א. בית הדין רשאי לנהל את הדין, ובכלל זה לקבל כל ראיה, כפי שימצא לנכון.

ב. ממצאים עובדתיים בפסק דין סופי חלוט במשפט פלילי שנוהל נגד הנתבע יראו אותם כמוכחים בהליך משמעתי נגדו.

ג. דרגת השכנוע הדרושה לשם הרשעה תיקבע בהתאמה למידת החומרה של העבירה, אולם היא לא תפחת בשום מקרה מרמת ההוכחה הנדרשת במשפט אזרחי.

37. שינוי מוסד משמעת

נוכח ראש בית הדין או יו"ר בית הדין לערעורים, לפי העניין, לדעת כי מוסד משמעת שבפניו החל הדיון לא יסיימו תוך פרק זמן סביר, רשאי הוא להורות על שינוי בהרכב בית הדין או על העברת הדיון לדן יחיד אחר, ובלבד שיישמרו הוראות סעיפים 23(א1)-(א3).

38. הפסקת הליך משמעתי

א. בית הדין מוסמך להורות על הפסקת הליך משמעתי אם בנסיבות העניין נראה לו כי אין עניין בהמשכו.

ב. על החלטה של בית הדין להפסיק הליך משמעתי רשאים התובע, המתלונן והנתבע לערער בפני בית הדין לערעורים תוך 14 יום מיום שנשלחה אליהם ההחלטה.

39. סיכומים

בתום שמיעת הראיות תינתן הרשות לבעלי הדין ולנציגיהם לסכם את טענותיהם.
לנתבע או לטוען בשמו תינתן רשות הדיבור האחרונה.

40. הכרעת הדין

א. בית הדין רשאי לזכות את הנתבע, או למצוא אותו אשם בעבירות בהן הואשם, וכן רשאי הוא למצוא את הנתבע אשם גם בעבירות שלא נכללו בתלונה או בקובלנה, כאשר הדבר עולה מתוך הראיות שהובאו בפניו, ובלבד שניתנה לנתבע הזדמנות להתגונן מפני עבירות אלה.

ב. בית הדין יכריע את הדין על פי הכרעת הרוב של המותב, בהקדם האפשרי, ולא יאוחר מ-30 יום מיום סיום המשפט. הכרעת הדין תכלול גם דעת מיעוט, מבלי לציין מי מהשופטים היה בדעת רוב ומי בדעת מיעוט.

ג. הכרעת הדין תוקרא בישיבת בית הדין שאליה הוזמנו בעלי הדין.

ד. שוכנע בית הדין בחפותו של הנתבע, רשאי הוא, אם הנתבע היה מיוצג ע"י עורך דין, לפסוק לו סכום לכיסוי שכר הטרחה של העו"ד, כולו או מקצתו, כפי שימצא בית הדין לנכון. סכום זה ישולם ע"י האוניברסיטה.

41. גזר הדין

א. נמצא הנתבע אשם בעבירת משמעת, ישמע בית הדין ראיות וטענות לעונש. לנתבע או לטוען בשמו תינתן זכות הדיבור האחרונה.

ב. בקביעת העונש אין בעמדת התובע כדי להגביל את סמכות בית הדין, ובלבד שלא יטיל בית הדין עונש שאינו מן העונשים הקבועים בסעיפים 4(א), 4(ו) או 5, אלא אם הצהיר התובע בקובלנה בכתב כי בכוונתו לדרוש עונש כזה.

ג. בית הדין יגזור את העונש בהתאם לדעת הרוב. לא הייתה דעת רוב לעניין סוג העונש או מידתו, תצורף הדעה המחמירה יותר לדעה המקילה הקרובה אליה; נחלקו הדעות לגבי החומרה של סוג העונש או מידתו, תכריע דעת ראש בית הדין.

ד. העתק מפסק הדין יימסר בכתב לבעלי הדין, לנשיא, לרקטור, לדיקן או לראש בית הספר שאליהם משתייך הנתבע, בתוך 10 ימים מיום נתינתו.

42. ביצוע פסק הדין

א. פסקי הדין של מוסדות המשמעת יבוצעו על ידי רשויות האוניברסיטה עם תום המועד להגשת ערעור, אלא אם כן החליט מוסד משמעת אחרת. הוגש ערעור, יעוכב ביצוע פסק הדין למתן החלטה בערעור, אלא אם כן הורה מוסד משמעת אחרת.

ב. המזכיר האקדמי יהיה ממונה על מעקב אחר ביצוע גזרי הדין.

סימן ג': ערעור

43. ערעור בזכות וברשות

א. הנתבע זכאי לערער הן על ההרשעה והן על חומרת העונש.

ב. התובע זכאי לערער הן על זיכוי והן על קולת העונש.

ג. מתלונן זכאי לערער על זיכוי או על קולת העונש ברשות בית הדין. בקשה לרשות ערעור תוגש בכתב תוך 21 ימים מיום מסירת פסק הדין למתלונן.

ד. ערעור במהלך ההליך על החלטות ביניים של בית דין טעון רשות של בית הדין.

44. הודעת ערעור

א. הודעת ערעור תוגש בכתב למזכיר האקדמי תוך 21 יום מיום משלוח פסק הדין למערער, ובערעור ברשות-תוך 14 ימים מיום משלוח ההחלטה על מתן רשות הערעור.

ב. הודעת הערעור תפרט את נימוקי הערעור. המערער לא יהיה רשאי להעלות נימוקים שלא פירט בנימוקי הערעור אלא ברשות בית הדין לערעורים.

45. מינוי בית הדין לערעורים

א. המזכיר האקדמי ימסור ליו"ר בית הדין לערעורים עותק מהודעת הערעור, ויצרף אליו עותק מהקובלנה, עותק מפרוטוקול המשפט ועותק מפסק הדין.

ב. יו"ר בית הדין לערעורים ימנה מותב לשמיעת הערעור, בהתאם לאמור בס"ק (ג) להלן.

ג. היה יו"ר המותב בערכאה ראשונה משפטן מקצועי, יורכב המותב משני חברי סגל אקדמי וממשפטן מקצועי שיכהן בראש המותב. בכל מקרה אחר יורכב המותב משני חברי סגל אקדמי, שאחד מהם יכהן בראש המותב, ומאיש ציבור אחד.

46. שמיעת הערעור

א. מותב בית הדין לערעורים ישמע את טענות בעלי הדין בתוך 30 יום ממועד הגשת הערעור, אלא אם כן נמנע הדבר בשל פגרה באוניברסיטה או בשל הפרעה בפעילות האוניברסיטה. מותב בית הדין לערעורים ידון בערעור בהסתמך על פרוטוקול המשפט בבית הדין ועל הראיות שהובאו בפני בית הדין. מותב בית הדין לערעורים יקבל ראיות חדשות רק אם ניתנו לכך טעמים מיוחדים.

ב. ישיבות המותב של בית הדין לערעורים יהיו, ככל האפשר, ברציפות, מיום ליום. המותב רשאי לדחות את שמיעת הערעור מטעמים מיוחדים שיירשמו, ובלבד שתינתן הודעה מספקת לבעלי הדין.

47. החלטת בית הדין לערעורים

א. מותב בית הדין לערעורים מוסמך לדחות את הערעור או לקבלו, כולו או מקצתו וליתן כל פסק דין שימצא לנכון, בכפוף לסעיף 16 דלעיל, ובלבד שלא יחמיר בעונש אם לא הוגש ערעור מטעם התובע.

ב. הוראות הסעיפים 39(ב) 40(ג) יחולו גם על פסקי דין של בית הדין לערעורים.

פרק ד': שונות

חזור

פומביות

א. בכפוף לאמור להלן בסעיף זה, פסק דין סופי של מוסד משמעת יהיה פומבי במלואו, לרבות זהות הנתבע בחלוף חמישה ימים ממועד נתינתו. בית הדין רשאי לקבוע כי פסק הדין יפורסם באופן שעליו יחליט בית הדין.

ב.

(1) על אף האמור בס"ק א', רשאי מוסד משמעת להחליט כי פסק הדין, או חלקים ממנו, יהיו סודיים, וזאת במקרים הבאים:

(א) במקרים חריגים, כאשר האינטרס בשמירה על צנעת הפרט של נתבע שהורשע או של אדם אחר עולה באופן מכריע על האינטרס בפומביות.

(ב) כאשר האינטרס בשמירה על צנעת הפרט של הנתבע שזוכה או של אדם אחר עולה על האינטרס בפומביות.

(2) לא יקבל מוסד משמעת החלטה על סודיות אלא לאחר שנתן לנשיא, לרקטור, לבעלי הדין ולאדם העלול להיפגע על ידי הפומביות הזדמנות להביע את עמדתם בנושא.

(3) הנשיא, הרקטור, בעלי הדין וכל אדם העלול להיפגע על ידי הפומביות רשאים לפנות למוסד המשמעת ולבקש כי יחליט על סודיות.

ג. החליט מוסד משמעת על סודיות פסק דין או חלקים הימנו, רשאי הנשיא או הרקטור לפנות, בכל עת, למוסד המשמעת שנתן את ההחלטה, ובמקרה שנבצר ממוסד זה להתכנס, לראש בית הדין או ליו"ר בית הדין לערעורים, לפי העניין, בבקשה שיבטל את ההחלטה מחמת שינוי הנסיבות, כגון פרסום הפרשה או חשיפת שם הנתבע. לא תבוטל החלטה לפי סעיף זה אלא לאחר שניתנה הזדמנות לנתבע או לאדם אחר שאינטרס שלו עלול להיפגע על ידי הפומביות להשמיע את טענותיו.

ד. הנשיא או הרקטור רשאים להודיע על עצם קיומו של הליך משמעתי, לרבות הגשת תלונה והגשת קובלנה, וכן על החלטה על השעיה או נקיטת אמצעים דחופים.

ה. בכפוף לאמור בס"ק ד, עד למתן פסק דין סופי בהליך משמעתי יהיו כל ההליכים וההחלטות סודיים, אולם הנשיא או הרקטור רשאים, אם לדעתם טובת האוניברסיטה דורשת זאת, למסור פרטים על ההליך המשמעתי.

ו. בהודעה לפי סעיפים קטנים ד' וְ ה' לא תהיה חשיפה יזומה של זהות הנתבע אלא במקרים מיוחדים, לפי בקשת הנשיא או הרקטור ובאישור ראש בית הדין, לאחר שנתן לנתבע הזדמנות להשמיע את דעתו בעניין.

ז. בהחלטה אם למסור הודעה לפי סעיפים קטנים ד' וְ ה' ובקביעת תוכנה של ההודעה יובא בחשבון גם אינטרס של אדם אחר העלול להיפגע על ידי הפרסום.

ח. על אף האמור בכל הוראה אחרת, יהיו כל ההליכים בפני מוסד משמעת פומביים אם ביקש זאת הנתבע, אלא אם כן החליט מוסד המשמעת שהאינטרס של אדם אחר בסודיות עולה על האינטרס בפומביות.

ט. פורסם שמו של הנתבע במהלך הליך משמעתי וההליך הסתיים בזיכויו, יינקטו על ידי האוניברסיטה, לפי בקשתו של הנתבע, כל האמצעים הדרושים על מנת לוודא פרסום הזיכוי.

י. חובה על כל עובד אוניברסיטה לשמור על כללי הסודיות שבסעיף זה.

48. דיווח

א. התובע יכין דין וחשבון שנתי על פסקי הדין של מוסדות המשמעת, לרבות שמות הנתבעים, אלא אם נאסר הפרסום בהחלטת מוסד משמעת. הדין וחשבון יועמד לעיון חברי הסינט והוועד הפועל של האוניברסיטה.

ב. התובע ימסור לגוף שייקבע על ידי חבר הנאמנים דין וחשבון על טיפולו בכל תלונה, לרבות נימוקיו לאי הגשת קובלנה, פרטים על עסקות טיעון ועל הצעותיו לעונש.

ג. המזכיר האקדמי ימציא לגוף שייקבע על ידי חבר הנאמנים העתק מכל פסק דין שניתן תוך 10 ימים מיום נתינתו.

49. ענישה רק בידי מוסדות המשמעת

א. רשויות האוניברסיטה לא ינקטו צעדי עונשין נגד עובד אקדמי בגין עבירת משמעת אלא על פי החלטה או פסק דין של מוסד משמעת.

ב. אין בסעיף זה כדי לשלול את סמכותם של בעלי תפקידים להעיר בעל פה או בכתב לעובד אקדמי, או לנקוט באמצעים מינהליים על הפרת הוראות הנוגעות לשימוש בספרי האוניברסיטה, מחשביה או רכוש אחר שלה, וכיוצא באלה, כמפורט באותן הוראות.

ג. אין בתקנון זה כדי לפגוע בזכויות האוניברסיטה עפ"י הסכם עם העובדים או עם עובד מסוים.

50. מועדים לפעולה

א. ראש בין הדין ויו"ר בית הדין לערעורים, לפי העניין, רשאים להאריך, מטעמים מיוחדים שיירשמו, את המועדים הקבועים בתקנון זה.

ב. פעולה על פי תקנון זה שלא נקבע מועד קצוב לעשייתה תיעשה בהקדם האפשרי.

51. חובת ציות

חובה על עובד אקדמי לציית להוראות, להחלטות ולפסקי דין של מוסדות משמעת.

52. רישום פסק דין

נמצא הנתבע חייב בדין, תצוין העבירה שבה נמצא חייב והעונש שהוטל עליו, בתיקו האישי-סודי.

53. שמירת תיקים

המזכיר האקדמי מופקד על שמירת התיקים של מוסדות המשמעת בהתחשב בחובת הסודיות.

54. כללי הנוהל בדיון בפני דן יחיד

הסעיפים בפרק ג' סימנים ב'-ג' יחולו גם על דיון בפני דן יחיד בשינויים המחויבים, להוציא סעיפים 23, 26-27.

נספח ד

החלטות ודיווחים מישיבת המועצה להשכלה גבוהה השלוש-עשרה מס' 16 (595)
שהתקיימה בירושלים ביום ט"ו בסיון תשע"ח (29.5.2018)

החלטות

497/13 **החלטה: המשך תכנון הפיתוח האקדמי בתוכנית הרב-שנתית - פעימה רביעית**

בישיבתה ביום ט"ו בסיון תשע"ח (29.5.2018), אימצה המועצה להשכלה גבוהה את ההמלצות המופיעות במסמך מס' 9891 לגבי תוכניות שהגישו המוסדות להשכלה גבוהה, לרבות הקריטריונים והנימוקים, כמפורט:

- תוכניות שמומלץ לאשר את הגשתן - ניתן לאשר למוסדות מיידית להתחיל בתהליך העבודה לקראת הגשתן לאישור מל"ג וות"ת.
- תוכניות שמומלץ שלא לאשר את הגשתן - ניתן להודיע למוסדות כי לא ניתן לאשר בשלב זה את הגשת התוכנית המלאה מהסיבות המפורטות.
- תוכניות שטרם התקבלה החלטה לגביהן ומומלץ לקיים בהן דיון פרטני נוסף ידונו במסגרת הפעימות הבאות שעל הרכבן המפורט תתקבל החלטה ברמת הנהלת ות"ת/מל"ג.

הדיון בערעורים שיגישו המוסדות להשכלה גבוהה בנוגע להחלטות מל"ג יערך לאחר סיומו של הדיון בתוכנית הרב שנתית האקדמית כולה ואישורה ע"י מל"ג.
ההמלצות המופיעות במסמך 9891 צורפו כנספח להחלטה זו.

498/13 **החלטה: בקשת אוניברסיטת חיפה לקיים לימודים מחוץ לקמפוס במתחם נמל חיפה**

בישיבתה ביום ט"ו בסיון תשע"ח (29.5.2018), לאחר שדנה בבקשת אוניברסיטת חיפה במכתבה מיום 11.3.2018 לקבל אישור לרכישת מבנה בעיר התחתית בחיפה ולקיים לימודים מחוץ לקמפוס במתחם נמל חיפה, אימצה המועצה להשכלה גבוהה את המלצת ות"ת מבחינת תכנונית, והחליטה לאשר עקרונית את קיום הלימודים מחוץ לקמפוס הראשי של המוסד, וזאת מן הנימוקים הבאים:

א. אילוץ פיזי מוצדק / מוכח - זאת לאחר שנמצא כי קיים אילוץ פיזי מוצדק ומחסור בשטחי הוראה ומחקר בקמפוס הראשי של המוסד, וכי עלות בינוי בקמפוס הראשי גבוהה משמעותית מרכישת מבנה קיים וכי קיימת נחיצות למבנים כבר עתה. עוד, יודגש, כי מדובר בלימודים שיתקיימו באותה העיר ובמרחק קצר יחסית מהקמפוס הראשי.

ב. תחומי לימוד מועדפים - לאור העובדה כי המוסד מבקש לפתוח במתחם הנמל תוכניות לימוד בתחומי מדעי המחשב ומערכות מידע - תחומים אשר הוגדרו ע"י ות"ת כתחומים שיש בהם צורך לאומי מתוקף החלטת הממשלה 2292 מיום 15.1.2017 - וכן קיימת הצדקה לקיומם במתחם הנמל בחיפה, לאור החלטות הממשלה 147-145 מיום 28.6.2015 אשר הדגישו את הצורך בפיתוח אזורי של המטרופולינים הגדולים מחוץ לאזור גוש דן.

על האוניברסיטה להגיש בהתאם להנחיות ות"ת-מל"ג פירוט אודות התוכניות שבכוונתה לפתוח, לרבות התייחסות לאופן התנהלות הלימודים כגון: כיצד תישמר הרמה האקדמית וכיצד ינוהל הקמפוס הלכה למעשה והמשמעויות הכספיות של הפעילות, ולקבל על כך אישור ות"ת ומל"ג.

499/13 **החלטה: הארכה טכנית של הסמכות זמניות**

ישיבתה ביום ט"ו בסיון תשע"ח (29.5.2018) החליטה המועצה להשכלה גבוהה להאריך באופן "טכני" את ההסמכה הזמנית שניתנה למוסדות להעניק תואר בהן. להלן רשימת תוכניות הלימודים:

1. תוכנית הלימודים לתואר ראשון דו-חוגי (B.A.) בלימודי קיימות של המרכז הבינתחומי בהרצליה;
2. תוכנית הלימודים לתואר שני (LL.M) עם תזה במשפטים במסלול "עסקי מסחרי" של המכללה האקדמית נתניה.

526/13 <u>החלטה</u>: עקרונות גילוי דעת בדבר "התנהלות ראויה במוסדות להשכלה גבוהה בתחומי החפיפה בין פעילות אקדמית ופעילות פוליטית" (קוד אתי לאקדמיה)

בהמשך לדיונים שהתקיימו במועצה להשכלה גבוהה ובועדת המשנה למדיניות אקדמית, הכרה והסמכה בנושא "התנהלות ראויה במוסדות להשכלה גבוהה בתחומי החפיפה בין פעילות אקדמית ופעילות פוליטית", לאחר שמיעת עמדות הארגונים המייצגים של המוסדות להשכלה גבוהה והתאחדות הסטודנטים, ולאחר קבלת הערות ור"ה, החליטה המועצה להשכלה גבוהה בישיבתה שהתקיימה ביום ט"ו בסיון תשע"ח (29.5.2018), כדלהלן:

המועצה להשכלה גבוהה, שהיא המוסד הממלכתי לענייני ההשכלה הגבוהה בישראל לפי חוק המועצה להשכלה גבוהה התשי"ח-1958, מכירה בחשיבות העליונה של החופש האקדמי והמצוינות האקדמית ושוללת באופן מוחלט פוליטיזציה באקדמיה. אי לכך, בגילוי דעת מיום 21.12.2010 הצהירה המל"ג כי לאור המחויבות לחופש האקדמי של הסגל האקדמי והסטודנטים "יש לדחות כל ניסיון לפוליטיזציה של האקדמיה", וכי השמירה על כך היא באחריות המוסדות להשכלה גבוהה.

המועצה להשכלה גבוהה קוראת למוסדות להשכלה גבוהה לפעול בהתאם לעקרונות המפורטים להלן:

1. המועצה להשכלה גבוהה רואה בדאגה רבה פעולות של גורמים שונים שמבטאות חרם אקדמי על המוסדות האקדמיים בישראל ועל חברי הסגל בהם. נקיטה בחרם אקדמי היא צעד פסול, אנטי-דמוקרטי, שיש בו סממנים של ענישה קולקטיבית ואשר נוגד עמוקות את מהותה של האקדמיה. המועצה להשכלה גבוהה שותפה למוסדות האקדמיים בישראל בפעילות תקיפה נגד גילויים של חרם אקדמי. המועצה מסתייגת בחריפות מקריאות תמיכה בחרם שמשמיעים בודדים מקרב חברי הסגל האקדמי במוסדות להשכלה גבוהה בישראל, והיא קוראת לראשי המוסדות להשכלה גבוהה להצטרף אליה בגינוי קריאות מסוג זה
2. אין להפלות, לטובה או לרעה, סטודנטים בשל דעותיהם הפוליטיות.
3. אין להפלות, לטובה או לרעה, חבר סגל או מועמד לכך, בתהליכי מינוי ראשון או בקידום בדרגה, וכן בהליכי מינוי או בחירה לתפקיד אקדמי או מנהלי, בשל דעותיו הפוליטיות.
4. אסורה תעמולה מפלגתית במסגרת ההוראה. המרצים אינם רשאים לנצל לרעה את תפקידם כמורים לשם הטפה שיטתית ובלתי ראויה לעמדה פוליטית החורגת בברור מהנדרש להוראת נושא הקורס בהקשרו הרחב בתחומו.
5. חברי הסגל אינם רשאים להציג באופן מטעה דעה פוליטית אישית כאילו היא עמדתו של המוסד שבו הם מכהנים.

המועצה להשכלה גבוהה קוראת למוסדות לאמץ בתקנוני המשמעת שלהם את העקרונות שמנויים לעיל במהלך שנת 2019.

כמו כן קוראת המועצה למוסדות שטרם עשו כן לקבוע לעצמם קוד אתי מקיף, שיהיה נפרד מתקנון המשמעת, לחברי הסגל.

527/13 <u>החלטה</u>: מינוי צוות פנימי קבוע לטיפול בבקשות להמלצות המל"ג על מינויים לגופים חיצוניים שונים, בהתאם להחלטת המל"ג מיום 20.3.3018

בישיבתה ביום ט"ו בסיון תשע"ח (29.5.2018) החליטה המועצה להשכלה גבוהה לאשר את ההצעה להרכב צוות פנימי קבוע לטיפול בבקשות להמלצות המל"ג על מינויים לגופים חיצוניים שונים, בהתאם להחלטת המל"ג מיום 20.3.2018כלהלן:

1. פרופ' אדו פרלמן, סגן יו"ר מל"ג- ראש הצוות
2. ד"ר לאה בם - חברת מל"ג, חברת ועדת המשנה התחומית למדעים, טכנולוגיה והנדסה
3. פרופ' אביבה חלמיש - חברת מל"ג, חברת ועדת המשנה התחומית למדעי הרוח, חינוך והאמנויות
4. פרופ' אהרון קלרמן - חבר מל"ג, חבר ועדת המשנה התחומית למדעי החברה, ניהול ומשפטים

- ד"ר מרק אסרף - מנהל בכיר תחום פיתוח ומדיניות אקדמית, האגף האקדמי, מל"ג, מרכז הצוות
- נציג הלשכה המשפטית של מל"ג, מלווה לצוות

528/13 <u>החלטה</u>: עדכון החלטת המל"ג מיום 27.10.2015 בנושא תוכניות לימודים לתואר ראשון בזמן חלקי

המועצה להשכלה גבוהה דנה בישיבתה ביום ט"ו בסיון תשע"ח (29.5.2018) בהמלצת ועדת המשנה למדיניות אקדמית, הכרה והסמכה מיום 17.5.2018 בדבר עדכון החלטת המל"ג מיום 27.10.2015 בנושא 'תוכניות לימודים לתואר ראשון לזמן חלקי', והיא מחליטה כלהלן:

1. להכיר בצורך לאפשר את קיומם של מסלולי לימוד לתואר ראשון בזמן חלקי בתוכניות מובנות, המותאמים לסטודנטים החפצים להיכנס בשערי ההשכלה הגבוהה במתכונת לימודים גמישה על בסיס היקף לימודים חלקי, זאת מעבר לאפשרויות הקיימות היום (למשל: במסגרת האוניברסיטה הפתוחה).

נספח ה

הטיפול בעבירות משמעת
במוסדות להשכלה גבוהה

תקציר

רקע כללי

הדין המשמעתי נועד לקיים מסגרת של כללי התנהגות ראויים במוסד ציבורי, להגן על ערכים ועקרונות כטוהר המידות והגינות, שעליהם מושתת אמון הציבור במוסד הציבורי - במקרה הנדון מוסד להשכלה גבוהה (להלן - מוסד). הסטודנטים והסגל האקדמי הם האוכלוסייה העיקרית במוסד. הסטודנטים, בוגרי ההשכלה הגבוהה לעתיד, הם דור העתיד של המדינה אשר יאיישו תפקידי מפתח במנהל הציבורי, בחברה ובכלכלה ובכל תחומי החיים שיושרה אישית וערכי מוסר הם חלק בלתי נפרד מהם. הסגל האקדמי (להלן גם - הסגל) מלמד את הסטודנטים, מקדם את המוסד האקדמי, מבצע מחקר ומשמש כתשתית לפיתוח ההון האנושי - דהיינו הסטודנטים - במגוון רחב של תחומים. מכאן החשיבות שבקיום הדין המשמעתי ובפעילות לצמצום עבירות המשמעת של שתי אוכלוסיות אלו.

כלי מרכזי העומד לרשות המוסדות לצמצום עבירות המשמעת, הן של סטודנטים והן של הסגל האקדמי, הוא תקנון המשמעת. תכלית תקנון המשמעת היא להבטיח את אכיפת הוראות המוסד וכללי ההתנהגות המחייבים כל סטודנט וכל חבר סגל הלומדים ומלמדים במוסד. בתקנון המשמעת של המוסדות (להלן - תקנון המשמעת) מוגדרים עבירות המשמעת והעונשים בגינן, המוסדות הממונים על המשמעת, הרכבם וסמכויותיהם, וכן מפורטים בתקנון המשמעת כללי הנוהל המחייבים מוסדות אלה משלב הגשת התלונה ועד שלב מתן פסק הדין. בתקנון המשמעת נוספו עבירות משמעת שלא נקבעו בדינים אחרים.

עבירות משמעת של הסגל האקדמי: לשם הסדרת אכיפת דיני המשמעת של הסגל התקינו מרבית המוסדות האקדמיים תקנון משמעת סגל. תקנון המשמעת מפרט את חובות חבר הסגל במסגרת מילוי תפקידיו בכל הנוגע לחברותו במוסד, להוראה, להדרכה, לבחינות ועוד, את העונשים האפשריים על עבירה על הכללים האמורים, את ההליך המשמעתי, את רשויות השיפוט ואת הזכויות והחובות של הסגל במסגרת ההליך המשמעתי.

עבירות משמעת של הסטודנטים: בשנים 2010-2015 חלה מגמת גידול בהיקף עבירות המשמעת ב-18 מ-26 המוסדות שנבדקו. בביקורת נמצא כי היקף עבירות המשמעת גדל מאוד במספרים מוחלטים גם יחסית לגידול במספר הסטודנטים. מרבית עבירות המשמעת של סטודנטים הן הונאה במבחן והונאה בעבודה. אחד הזרזים לכך הוא ההתפתחות הטכנולוגית ושיעורו העצום של המידע הזמין ברשת האינטרנט. התפתחות זו מחייבת את המוסדות למדוד את היקף התופעה ומרכיביה ולקבוע דרכים להתמודד עמה.

כלים נוספים לתקנון שעשויים לסייע במיגור התופעה: הסברה, חינוך, הטלת עבודות אקדמיות שהכנתן ובדיקתן מתפרסת על פני השנה, עידוד הסגל להשתתף

במאבק בעבירות המשמעת ושימוש בכלים ממוחשבים כגון תוכנות לזיהוי העתקת עבודות, תוכנות לערבול מבחנים והתקנת מצלמות בכיתות הלימוד.

פעולות הביקורת

משרד מבקר המדינה בדק בחודשים ינואר עד יולי 2016 את הדרכים שבהן המוסדות האקדמיים מטפלים בעבירות משמעת ואת הפעולות שהם נוקטים לצמצום העבירות. הביקורת בוצעה ב-26 מוסדות[1] (להלן - המוסדות שנבדקו) באמצעות שאלונים שנשלחו להנהלותיהם. בדיקה מעמיקה יותר בוצעה באוניברסיטת חיפה, באוניברסיטת בן גוריון בנגב, באוניברסיטה העברית בירושלים ובאוניברסיטת תל אביב.

הליקויים העיקריים

הטיפול בעבירות משמעת של הסגל

אין חוק, תקנה, נוהל או החלטה שמחייבים את המוסדות להשכלה גבוהה להתקין תקנון משמעת סגל. אף על פי כן מרבית המוסדות התקינו תקנון סגל ורק ארבעה מהמוסדות שנבדקו לא התקינו תקנון סגל.

בחינת הרכב ועדות המשמעת על פי תקנוני הסגל מעלה שבמרבית המוסדות חברי ועדת המשמעת נבחרים מקרב חברי סגל המוסד בלבד. לא מן הנמנע שחברי הוועדות יהיו כאלו העובדים זה לצד זה ואף לצד חבר הסגל הנילון. עבודתם המשותפת עשויה ליצור יחסי עבודה, מחויבות מקצועית, ואף קשרי חברות ביניהם, שעלולים לפגוע באובייקטיביות ובעצמאות הנדרשת מבתי הדין המשמעתיים. נמצאו מוסדות שהרכב ועדת המשמעת שלהן מאוזן יותר למשל על ידי הכללת נציגי ציבור.

מרבית המוסדות שנבדקו (19 מ-26 המוסדות), דיווחו למשרד מבקר המדינה כי בשנים 2010-2015 לא הוגשו כלל תלונות על הסגל - לא בידי חברי סגל אחרים ולא בידי הסטודנטים. שבעה מוסדות אחרים דווחו בשנים האמורות על מספר

1 אוניברסיטת בן גוריון בנגב, אוניברסיטת אריאל בשומרון, הטכניון-מכון טכנולוגי לישראל, המכללה האקדמית צפת, בצלאל - אקדמיה לאמנות ועיצוב ירושלים, אוניברסיטת חיפה, המכללה האקדמית תל אביב יפו, המכללה האקדמית תל חי, האוניברסיטה העברית בירושלים, שנקר - הנדסה. עיצוב. אומנות, המכללה האקדמית כנרת בעמק הירדן, המכללה האקדמית אשקלון, המכללה האקדמית להנדסה ירושלים עזריאלי, המכללה האקדמית עמק יזרעאל, מכון טכנולוגי חולון, המכללה האקדמית אחווה, המרכז האקדמי רופין, אוניברסיטת תל אביב, אפקה - המכללה האקדמית להנדסה בתל אביב, המכללה האקדמית להנדסה אורט בראודה, אוניברסיטת בר אילן, המכללה האקדמית הדסה ירושלים, המכללה האקדמית ספיר, המרכז האקדמי לב, המכללה האקדמית להנדסה סמי שמעון, המכללה האקדמית גליל מערבי, האוניברסיטה הפתוחה.

כולל של 59 תלונות נגד חברי הסגל האקדמי מתוכם 24 תלונות שלא הבשילו כדי הגשת תביעות משמעתיות.

אשר למוסדות שבהם הוגשו תלונות נגד חברי סגל בגין עבירות משמעת (התלונות היו בגין הטרדה מינית, עבודה נוספת ללא אישור, הנחיית סטודנטים וניגוד עניינים), נמצא כי הליכי המשמעת בהם לא מוצו, ובכלל זה: המוסדות נמנעו מלתבוע חברי סגל שהוגשו נגדם תלונות חמורות, ולעתים אף עודדו את חברי הסגל האמורים לפרוש פרישה מוקדמת מתפקידם במקום לנקוט נגדם הליך משמעתי, והדבר פגע במהות הדין המשמעתי.

הטיפול בעבירות משמעת של סטודנטים

בדיקת הפעולות שביצעו המוסדות בכל הנוגע לצמצום היקף עבירות המשמעת העלתה כדלקמן: (א) בשנים 2010-2015 לא קיימו מרבית המוסדות שום ישיבה בנוגע לעבירות המשמעת במוסד, אף שבחלק ממוסדות אלה חל בשנים אלה גידול ניכר בהיקף עבירות המשמעת. (ב) מרבית המוסדות הסתפקו בביצוע פעולות הסברה: חברי ועדות המשמעת של מרבית המוסדות קיימו פעולות הסברה וחינוך באמצעות קיום מפגשים ושליחת מזכרים לכלל הסטודנטים בדבר כללי ההתנהגות המצופה מהם בכל הנוגע למבחנים ולהכנת עבודות אקדמיות ובדבר העונשים הצפויים לסטודנטים שיפרו כללים אלה. (ג) מרבית המוסדות לא ביצעו פילוח של הרכב עבירות המשמעת. (ד) רק ארבעה מוסדות פעלו לעידוד הסגל להגשת תלונות נגד סטודנטים באמצעות הסברה והדגשת חשיבות העניין לצמצום עבירות המשמעת.

אחת הדרכים לצמצום מעשי הונאה במסגרת הגשת עבודה אקדמית היא שימוש בתוכנה לזיהוי העתקה (להלן גם - פלגיאט). הועלה כי רק שלושה מוסדות (אחד מהם פרטי) משתמשים בתוכנה זו.

מוכרי עבודות אקדמיות ברשת האינטרנט מפעילים תעשייה שלמה הפוגעת בתהליך הלימוד ובאמינות תעודת הבוגר שמעניק המוסד האקדמי. על פי המלצת היועץ המשפטי לממשלה, על המשטרה לסייע למוסדות להיאבק בתעשייה זו על ידי אכיפת חוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - חוק העונשין). במועד סיום הביקורת המשטרה טרם החליטה כיצד לאכוף את חוק העונשין על מוכרי עבודות אקדמיות ברשת האינטרנט.

מסקירת דוחות המשמעת של המוסדות עולה כי יש פער ניכר במידת החומרה שמייחסים מוסדות לאותו סוג של עבירות משמעת, כפי שהדבר משתקף בעונשים שגזרו המוסדות השונים. חלק מהמוסדות קבעו בתקנוניהם עונשי מינימום ועונשים על תנאי ואלו אמורים לשקף את מדיניות המוסד בכל הנוגע להתמודדות עם עבירות המשמעת. מוסד המתכוון לפעול בחומרה נגד העבריינים ייטה לקבוע עונשי מינימום ועונשים על תנאי חמורים יחסית. יתר על כן, קיומם של עונשי מינימום ועונשים על תנאי ואזכורם בתקנון מאפשרים לסטודנטים לדעת אילו עונשים הם עלולים לקבל בגין עבירות המשמעת. יישומם ככתבם בתקנון אמור

לשמש כהרתעה מביצוע עבירות משמעת. בפועל נמצא בביקורת כי מרבית המוסדות אשר קבעו עונשי מינימום יישמו אותם באופן חלקי בלבד.

לעתים העבירות שמבצעים הסטודנטים במוסדות הן בגדר עבירה פלילית. לפי סעיף 269 לחוק העונשין, אם במהלך דיון משמעתי התגלה חשש לביצועה של עבירה פלילית כהגדרתה בסעיף 268 לחוק העונשין, על המוסדות להודיע על כך ליועץ המשפטי לממשלה. בדיקת עבירות המשמעת במוסדות השונים העלתה כי בדרך כלל המוסדות נמנעים מלמסור הודעות כאמור ליועץ המשפטי לממשלה ומעדיפים לקיים הליך משמעתי גם כאשר מדובר בעבירות שהן לכאורה עבירות פליליות.

בדיקת הליכי המשמעת במוסדות העלתה כלהלן: (א) המוסדות לא פעלו על פי לוח הזמנים שנקבע בתקנון. הדבר עשוי לפגוע בזכויות הסטודנט, שהרי הליכי משמעת משבשים את התקדמותו במהלך הלימודים, לעתים אינם מאפשרים לו להירשם לקורס מתקדם ולעתים מחייבים אותו להיבחן באותה הבחינה בכמה מועדים. יש למזער שיבושים אלה ככל האפשר, בייחוד לנוכח העובדה כי לזכות הסטודנט הנאשם עומדת חפותו עד שיורשע. (ב) בחלק מהתקנונים לא נקבעו תאריכים מוגדרים לקיום חלק מהליכי המשמעת, ובכלל זה מועדים לקיום דיון משמעתי, למתן גזר הדין, להגשת ערעור ולמתן פסק דין בעניין הערעור, אף שמועדים אלה חיוניים באשר הם מחייבים את חברי ועדת המשמעת לנהל את הליכי הדיון ביעילות ובמהירות האפשרית.

הטיפול בעבירות המשמעת של סטודנטים מהמגזר הערבי

על פי מחקר שבוצע עבור מכון מופת[2] (להלן - מחקר מכון מופת), 90% מהסטודנטים שהופיעו בשנים 2002-2007 לפני ועדות המשמעת בשלושה מוסדות להשכלה גבוהה בצפון שנבדקו היו מהמגזר הערבי, שיעור גדול בהרבה מחלקם בקרב כלל הלומדים באותם מוסדות (שהיה 35%). ממצאים דומים נמצאו בבדיקת המשך שבוצעה בשנים 2005-2010 בשישה מוסדות בצפון, לרבות באוניברסיטת חיפה. גם בביקורת הנוכחית נמצא כי בשנים 2010-2015 שיעורם של הסטודנטים מהמגזר הערבי בקרב הסטודנטים שזומנו לוועדות המשמעת גדול פי שלושה משיעורם בקרב כלל הסטודנטים.

מבדיקת פעילות המוסדות בכל הנוגע לסיוע להנגשת ההשכלה הגבוהה למגזר הערבי עלה כי המוסדות אינם בודקים את היקף עבירות המשמעת של הסטודנטים מהמגזר הערבי, ועל כן לעתים הם אינם ערים לתופעה זו ואינם פועלים לצמצומה. במסגרת הנגשת ההשכלה הגבוהה למגזר הערבי יש לטפל גם בתופעה האמורה.

2 את המכון ייסד בשנת 1983 משרד החינוך לצורך ביצוע מחקר ופיתוח מקצועי של סגל ההוראה.

ליקויים בתקנון המשמעת

נמצאו תקנונים שבהם חלק מחברי ועדת המשמעת משמשים גם כחברים בוועדת הערר.

נמצאו תקנונים שאינם מאפשרים לעורך דין לייצג את הסטודנט בהליך המשמעתי, וזאת שלא לפי ההלכה הפסוקה.

ההמלצות העיקריות

כדי להגביר את אמון הציבור בהליכי המשמעת הננקטים נגד אנשי הסגל באקדמיה, על המוסדות והמועצה להשכלה גבוהה (להלן - מל"ג) לשקול להקים גוף משמעתי אחד לכל הסגל האקדמי - גוף שיהיה בלתי תלוי בחברי הסגל ובמוסד, בדומה לגופים שהוקמו במשטרת ישראל ובשירות המדינה.

כל אימת שחברי סגל מבצעים עבירות משמעת חמורות, על המוסדות לקיים את ההליך המשמעתי ולא להחליפו בהליכי שימוע או בסיום העסקה (פרישה או התפטרות), אלא אם כן יש בידם נימוקים לכך שאי-מיצוי ההליך המשמעתי אינו פוגע בתכלית הדין המשמעתי ובשמירה על אמון הציבור.

על המוסדות בשיתוף מל"ג להתקין לסטודנטים תקנון משמעת אחיד עבור כל המוסדות להשכלה הגבוהה או לכל הפחות לקבוע אמות מידה אחידות שישמשו בסיס מחייב לתקנון המשמעת.

על המוסדות לשאוף ליישם, כמדיניות, את עונשי המינימום המפורטים בתקנון. יתר על כן, אם המוסדות חושבים שמדובר בעונשים שאינם מידתיים ועל כן הם מעדיפים שלא ליישם אותם, עדיף שיפעלו לעדכון התקנון בהתאם לכך.

על המוסדות לתקן את תקנוני משמעת סטודנטים ולקבוע בהם מועדים מוגדרים לקיום הליכי משמעת. קיום הליכים משמעתיים סמוך ככל האפשר למועד הביצוע של העבירה המשמעתית יכול להרתיע מביצועה ולמנוע סחבת שפוגעת בסטודנטים שעומדת להם חזקת החפות.

הסטודנטים עשויים בעתיד לאייש משרות חשובות ולשמש במקצועות שכדי לעסוק בהם נדרשת תעודת יושר. ועל כן אכיפתו של חוק העונשין תאפשר את שמירת האיכות האנושית של בעלי מקצועות ומשרות אלו. על היועץ המשפטי לממשלה לקבוע כללים והנחיות לטיפול בעבירות משמעת שהן גם עבירות לפי חוק העונשין, כדי לאזן בין האינטרס הציבורי לבין המשאבים הכרוכים בטיפול המשטרה בעבירות אלו.

על המוסדות בסיוע מל"ג לשתף פעולה במסגרת השימוש בכלים ממוחשבים לזיהוי פלגיאט כדי לייצר מנגנון יעיל לזיהוי העתקות של עבודות אקדמיות, ובכלל זה על המוסדות לשקול לייצר בסיס מידע משותף של העבודות שהוגשו.

על מל"ג והמוסדות גם יחד לבחון את הסיבות לשיעורם הגדול של הסטודנטים מהמגזר הערבי שעברו עבירות משמעת - שיעור הגדול פי שלושה משיעורם בקרב הסטודנטים - וכן עליהם לבחון דרכים לטיפול בסוגיה זו במסגרת הנגשת ההשכלה הגבוהה למגזר.

סיכום

שמירה קפדנית על כללי משמעת, על נורמות התנהגותיות ועל טוהר מידות היא נדבך מרכזי בפעילות האקדמית והציבורית של מוסדות ההשכלה הגבוהה; הפרתם, ולו בידי קומץ סטודנטים או אנשי סגל, פוגעת בתדמיתם המוסרית של המוסדות בעיני הציבור ובאמינות ההישגים והתוצרים של בוגריהם, שהם בבחינת העתודה שתאייש בעתיד תפקידי מפתח בתחומי החיים הציבוריים, הכלכליים, החברתיים והתרבותיים במדינה.

ממצאי הדוח מעידים על קוצר ידם של המוסדות במסגרת ההתמודדות עם עבירות משמעת של חברי הסגל, הן במסגרת איתור עבירות אלה והדיווח עליהן והן במסגרת מיצוי ההליכים שננקטו נגד העבריינים. אחת הסיבות לכך היא שחברי רשויות המשמעת הפנים-מוסדיות נבחרים מקרב חברי סגל המוסד. הדבר יכול להקשות עליהם לנקוט הליכים משמעתיים באופן בלתי תלוי נגד עמיתיהם, חברי הסגל. אשר לסטודנטים, בהתחשב בגידול שחל בשנים האחרונות בהיקף עבירות המשמעת שאלה ביצעו, ובפרט לנוכח התופעה של רכישת עבודות והעתקה במבחנים, אין המוסדות להשכלה גבוהה משתמשים באופן המיטבי במגוון האמצעים העומדים לרשותם: המשמעתיים, ההסברתיים, החינוכיים והטכנולוגיים.

כדי שהטיפול בעבירות משמעת של הסטודנטים והסגל במוסדות להשכלה גבוהה יהיה מיטבי, על המוסדות לפעול ביתר תוקף בעניינן; ואת לצד הגברת המודעות לחשיבות הנושא, התגייסות המוסד לטיפול בנושא, וגיוון הכלים ההסברתיים, החינוכיים והטכנולוגיים הרלוונטיים לעניין זה. יתר על כן, על המל"ג בשיתוף המוסדות לבחון את נושא הקמתו של גוף משמעתי אחד לכל חברי הסגל, אשר יהיה בלתי תלוי בחברי הסגל ובהנהלת המוסדות.

מבוא

הדין המשמעתי נועד לקיים מסגרת של כללי התנהגות ראויים במוסד ציבורי וכן להגן על ערכים ועקרונות כטוהר המידות והגינות, שעליהם מושתת אמון הציבור במוסד הציבורי - במקרה הנדון מוסד להשכלה גבוהה. הסטודנטים והסגל האקדמי הם האוכלוסייה העיקרית במוסד. הסטודנטים, בוגרי ההשכלה הגבוהה לעתיד, הם דור העתיד של המדינה, והם עתידים לאייש תפקידי מפתח במנהל הציבורי, בחברה ובכלכלה ובכל תחומי החיים שיושרה אישית וערכי מוסר הם חלק בלתי נפרד מהם. בה בעת הסגל האקדמי מלמד את הסטודנטים, מקדם את המוסד האקדמי, מבצע מחקר ומשמש כתשתית לפיתוח ההון האנושי - דהיינו הסטודנטים - במגוון רחב של תחומים. מכאן החשיבות שבקיום הדין המשמעתי ובפעילות לצמצום עבירות המשמעת של שתי אוכלוסיות אלו.

כלי מרכזי העומד לרשות המוסדות לצמצום עבירות המשמעת, הן של סטודנטים והן של הסגל האקדמי, הוא תקנון המשמעת. בתקנון המשמעת מוגדרים עבירות המשמעת והעונשים בגינן, המוסדות הממונים על המשמעת, הרכבם וסמכויותיהם, וכן מפורטים בתקנון כללי הנוהל המחייבים מוסדות אלה משלב הגשת התלונה ועד מתן פסק הדין ועוד (להלן - תקנון המשמעת). תקנון המשמעת מוסיף עבירות משמעת שלא נקבעו בדינים אחרים.

עבירות משמעת של הסגל: גם בהיעדר חוק או החלטה מחייבת התקינו מרבית המוסדות להשכלה גבוהה (22 מ-26) תקנון משמעת להסדרת אכיפתם של דיני המשמעת של הסגל. תקנון המשמעת מפרט את חובות חבר הסגל והאיסורים המוטלים עליו במסגרת מילוי תפקידיו בכל הנוגע לחברותו במוסד, להוראה, להדרכה, לבחינות ועוד (להלן - עבירות משמעת סגל), את העונשים האפשריים על הפרת הכללים האמורים, את ההליך המשמעתי לבירור עבירות משמעת, את רשויות המשמעת וסמכויותיהן, ואת הזכויות והחובות של הסגל האקדמי במסגרת ההליך המשמעתי.

להלן דוגמאות לעבירות משמעת של הסגל: הזנחת תפקידי הוראה, הדרכה ומחקר, אי-השתתפות בפעילות הגופים האקדמיים של המוסד, נטילת רכוש האוניברסיטה שלא כדין, התנהגות שאינה הולמת איש סגל אקדמי ביחסיו עם מוסדות המוסד, עם עובדיו ועם תלמידיו (לעתים ההתנהגות ההולמת נקבעת בתקנון האתיקה של המוסד), הוצאת דיבה, ניצול לרעה של התפקיד, תרמית במסגרת עבודה מדעית, שיקולים זרים והטרדה מינית. בין העונשים שאפשר לנקוט נגד חברי סגל שעברו עבירת משמעת: התראה, נזיפה, השעיה ללא משכורת, העברה מתפקיד, יציאה לפנסיה מוקדמת, ביטול קביעות, פיטורין עם פיצויים או בלעדיהם.

עבירות משמעת של סטודנטים: לפי סעיף 17 לחוק זכויות הסטודנט, התשס"ז-2007, מוסד להשכלה גבוהה יקבע ויפרסם, בכפוף להוראות החוק, כללי התנהגות שעניינם התנהגות מועמדים וסטודנטים במסגרת לימודיהם במוסד, לרבות בזמן הלימודים ובתחומי המוסד, ובכלל זה במעונות הסטודנטים, כמו כן יקבע ויפרסם המוסד תקנון משמעת ואת העונשים הצפויים לסטודנטים שיפרו את הכללים הקבועים בו (להלן - תקנון הסטודנטים). תקנון זה קובע התנהגויות ומעשים של סטודנטים שייחשבו לעבירות משמעת, כגון הונאה בבחינה והונאה בעבודה אקדמית (העתקה או רכישת עבודה והגשתה למוסד), חוסר ציות להוראות המוסד ונהליו

והתנהגות שאינה הולמת סטודנט במסגרת לימודיו במוסד; את רשימת העונשים בגינן, כגון נזיפה או אזהרה, ביטול זכויות ופסילת מבחנים, עבודות, או קורסים וכן הרחקה מהמוסד; את רשויות המשמעת כגון ועדת המשמעת, ועדת הערעור והתובע; את סמכויותיהם; וכן את הליכי הבירור שינקטו הרשויות במסגרת הדיון.

בשנים 2010-2015 חל גידול בהיקף הדיווח על עבירות משמעת של סטודנטים, וזאת גם יחסית לגידול במספר הסטודנטים; בתקופה האמורה הוגשו בין עשרות למאות תלונות בכל אחד מהמוסדות שנבדקו. מרבית עבירות המשמעת של סטודנטים בשנים אלה הן הונאה במבחן והונאה בעבודה (להלן - עבירות הונאה). אחד הזרזים לכך הוא ההתפתחות הטכנולוגית, שיעורו העצום של המידע הזמין ברשת והקלות היחסית שבה ניתן להעתיק ולרכוש עבודות אקדמיות. לצורך החמרת הטיפול בעבירות משמעת אלה, שבחלקן בוצעו עבירות זיוף או הונאה על פי חוק העונשין[3], פנו המל"ג, וועד ראשי האוניברסיטאות (להלן - ור"ה), מאז אמצע שנת 2015, לפרקליטות המדינה וליועמ"ש לממשלה בבקשה להגביר את האכיפה הפלילית של עבירות אלה.

משרד מבקר המדינה בדק בחודשים ינואר - יולי 2016 את דרכי הטיפול של המוסדות להשכלה גבוהה בעבירות משמעת של הסטודנטים ושל הסגל האקדמי ואת הפעולות שהם נוקטים לצמצום היקף העבירות. הביקורת בוצעה ב-26 מוסדות באמצעות שאלונים להנהלותיהם שעסקו בשנים 2010-2015. בדיקה מעמיקה יותר בוצעה באוניברסיטת חיפה, באוניברסיטת בן גוריון בנגב, באוניברסיטה העברית בירושלים ובאוניברסיטת תל אביב.

הטיפול בעבירות משמעת של הסגל

הסגל האקדמי של מוסד להשכלה גבוהה מייצג את המוסד - הוא שמוביל את המוסד מהבחינה האקדמית והציבורית. חברי הסגל נדרשים לשמור על כללי המשמעת ולהקפיד על האתיקה המקצועית, הן משום שזהו תנאי בסיסי לפעילות תקינה של המוסד האקדמי, לקיום ערכיו ולהשגת מטרותיו, והן משום שבכך חברי הסגל משמשים דוגמה לתלמידי המוסד ולכל הבאים בשעריו. לצד ערכים אתיים כישורה אקדמית וכבוד האדם, האמורים להנחות את חברי הסגל במסגרת עבודתם, הכלי העיקרי שבאמצעותו אפשר למנוע מחברי הסגל לבצע עבירות משמעת ואף לאכוף עליהם את כללי ההתנהגות והחובות החלים עליהם בתחום האקדמי הוא תקנון המשמעת.

3 ניסיון לזיוף עבודה הוא בגדר קבלת דבר במרמה שהיא עבירה לפי סעיף 415 לחוק העונשין; ניסיון לקשור קשר להונות הוא בגדר עבירה לפי סעיף 440 לחוק העונשין.

היעדר תקנון משמעת

תקנון משמעת לסגל הוא כלי שאמור להסדיר את ההליך המשמעתי שיש לנקוט כאשר מוגשת תלונה נגד איש סגל. אין שום חוק, תקנה, נוהל או החלטה המחייבים את המוסדות להשכלה גבוהה להתקין תקנון משמעת סגל. אולם מבירור שביצע צוות הביקורת עם מל"ג עולה כי היא מצפה מהמוסדות להתקין תקנון משמעת לסגל, וכי כל אימת שהיא דנה במתן אישור לפתיחת מוסד או מעריכה את איכותו היא מביאה בחשבון את נושא התקנתו של תקנון זה.

הדיון במשמעת נוגע לנורמות מחייבות, ואילו הדיון באתיקה נוגע לנורמות הראויות, וכפי שהגדירן פרופ' אסא כשר: "אתיקה, היא תפיסה סדורה של האידאל המעשי של ההתנהגות, במסגרת הפעילות המקצועית"[4]. בפברואר 2012 הדגיש פרופ' כשר את חשיבותה של אתיקה אקדמית: "... כל קהילה העומדת בפני עצמה... אמורה להשליט על עצמה תפיסה בדבר ההתנהגות הראויה של כל מי שפועל במסגרתה. הקהילה האקדמית אינה יוצאת מן הכלל... היא אמורה להנהיג נורמות של התנהגות אקדמית ראויה... שנית הקהילה האקדמית מכשירה סטודנטים לתפקידים שונים... מרצים אינם יכולים להטמיע אתיקה כל שהיא בלי להציג כראוי את הדוגמא האישית...ההתנהלות הראויה אמורה לבטא כראוי את... ערך החופש האקדמי...ערכים אחרים אמורים לסמן את גבולות החופש הזה, ביניהם כבוד האדם והיושרה האקדמית".

> אין שום חוק, תקנה, נוהל או החלטה המחייבים את המוסדות להשכלה גבוהה להתקין תקנון משמעת סגל. אולם מבירור שביצע צוות הביקורת עם מל"ג עולה כי היא מצפה מהמוסדות להתקין תקנון משמעת לסגל

הבדיקה של משרד מבקר המדינה העלתה כי מרבית המוסדות אכן התקינו תקנון סגל. עם זאת נמצאו ארבעה מוסדות (האוניברסיטה הפתוחה, המרכז האקדמי לב, המכללה האקדמית להנדסה אורט בראודה והמכללה האקדמית תל אביב יפו) אשר לא התקינו תקנון סגל ובחרו להתמודד בדרכים אחרות עם התנהגויות ומעשים העשויים להיחשב לעבירות משמעת במוסדות. האוניברסיטה הפתוחה מטפלת בעבירות של הסגל על פי דיני העבודה וההסכמים הקיבוציים החלים על העובדים, ואילו המכללה האקדמית אורט בראודה והמכללה האקדמית תל אביב יפו השיבו בדצמבר 2016 למשרד מבקר המדינה כי הן בהליכי הכנה של תקנון משמעת סגל.

על התנהגותו של הסגל האקדמי, כדברי פרופ' אסא כשר, לשקף את ערכי החופש והיושרה האקדמית ואת גבולותיהם; עליו לשמש דוגמה ומופת ולהוביל את הסטודנטים. ועל כן לדעת משרד מבקר המדינה ראוי שכל המוסדות יקבעו תקנון משמעת לסגל שלהם, שיבטא את חובתם המוסרית לשמש דוגמה אישית ומודל חיקוי לסטודנטים שלהם. על מל"ג לחייב את כל המוסדות להתקין תקנון משמעת ולפעול לאכיפתו. בכך גם תובטח האחידות בכל הנוגע להוראות המחייבות בכל המוסדות בנושא תקינות אקדמית, טוהר מידות והתנהגות הולמת של הסגל האקדמי.

4 פרופ' אסא כשר, "בין ציות למשמעת: בין חוק לאתיקה", **כתב עת לענייני הוראה במוסדות להשכלה גבוהה, הוראה באקדמיה**, גיליון 2 (2012).

הרכב ועדת המשמעת

תקנוני המשמעת לסגל שהתקינו המוסדות מגדירים את הגורמים הממונים על המשמעת ואת סדרי הדין המשמעתי. בין היתר נקבעו בתקנונים הגדרת תפקידו של הממונה על התביעה, דרישות התפקיד, אופן מינויו וסמכויותיו. כמו כן נקבע בתקנונים מי יכול לשמש דן יחיד בערכאה ראשונה של בית הדין למשמעת, אופן מינויו וסמכויותיו; הרכב בית הדין למשמעת וכן הרכב בית הדין לערעורים, דרישות תפקיד הדיין, אופן בחירת הדיינים, משך כהונתם וסמכויותיהם של שני בתי הדין האלה (להלן - מוסדות המשמעת או ועדות המשמעת).

על פי הנקבע בתקנוני הסגל במרבית המוסדות הגורם המוסמך במוסד[5] ממנה את חברי ועדות המשמעת מתוך מאגר חברי הסגל בלבד; ועל פי התקנונים דרגתם האקדמית של חברי הסגל שישמשו כשופטים בוועדת המשמעת לא תהיה נמוכה מדרגתו האקדמית של הנילון.

נמצאו כמה מוסדות שבהם הרכב ועדת המשמעת היה מאוזן ומקצועי יותר. לדוגמה: תקנון האוניברסיטה העברית קובע שעל הרכב בית הדין לכלול נציגי ציבור[6]; באפקה - המכללה האקדמית להנדסה תל אביב, יו"ר ועדת המשמעת הוא משפטן בעל רקע בתחום ההשכלה הגבוהה שאינו נמנה עם הסגל האקדמי; באוניברסיטת בן גוריון שופט בדימוס משמש כיועץ לוועדת המשמעת; בעזריאלי - המכללה האקדמית להנדסה ירושלים, לנוכח הערת משרד מבקר המדינה ממאי 2016 במסגרת הביקורת הנוכחית, הוחלט להוסיף נציג ציבור כמשקיף בוועדת המשמעת.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 ציינה אוניברסיטת תל אביב כי באוקטובר 2016 עודכן תקנון המשמעת של הסגל האקדמי - נקבע בו כי עבירות של הטרדה מינית יידונו בבית דין מיוחד. ועדת המשמעת בבית דין זה תמנה שלושה חברים, ואחד מהם יהיה נציג ציבור בעל השכלה משפטית. מתשובת האוניברסיטה העברית באותו חודש עולה כי לאחרונה היא התקינה תקנון משמעת חדש לעניין עבירות הטרדה מינית, ולפיו עבירות מסוג זה יידונו בבית דין מיוחד שיכלול בעלי מומחיות בנושא.

5 הנהלת המוסד עשויה להיות נשיא האוניברסיטה, הרקטור או מנהל המכללה, הכול כפי שנקבע בתקנונים.

6 בית הדין המשמעתי ימנה 20 חברים: 12 אנשי סגל אקדמי ושמונה נציגי ציבור ובהם משפטנים מקצועיים.

במוסדות שבהם חברי ועדות המשמעת הם חברי הסגל של המוסד עצמו, לא מן הנמנע שחברי הוועדות יהיו כאלו העובדים זה לצד זה ואף לצד הנילון. עבודתם המשותפת עשויה ליצור יחסי עבודה, מחויבות מקצועית, ואף קשרי חברות ביניהם, והדבר עלול לפגוע באובייקטיביות ובעצמאות הנדרשות מבתי הדין המשמעתיים. על החשש שבתי דין משמעתיים פנימיים עשויים להתקשות לפעול באופן בלתי תלוי בשל הבעייתיות הכרוכה ביחסים ההדדיים בין חברי ועדת המשמעת עמד בית המשפט העליון[7], באומרו: "טעם חשוב התומך בקיום פיקוח שיפוטי-מאופק וזהיר אך גם רגיש ויעיל על פעילותם של בתי-דין פנימיים, נעוץ בכך שבתי-דין אלה... אינם מנותקים מהוויית הגופים שבמסגרתם הם פועלים. מכאן החשש שחבריהם אינם נהנים מאי-תלות מוחלטת, או לפחות מתקשים לממש את אי-תלותם הלכה למעשה".

במוסדות שבהם חברי ועדות המשמעת הם חברי הסגל של המוסד עצמו, לא מן הנמנע שחברי הוועדות יהיו כאלו העובדים זה לצד זה ואף לצד הנילון. עבודתם המשותפת עשויה ליצור יחסי עבודה, מחויבות מקצועית, ואף קשרי חברות ביניהם, והדבר עלול לפגוע באובייקטיביות ובעצמאות הנדרשות מבתי הדין המשמעתיים

ליקויים באופן הטיפול בעבירות משמעת של הסגל

על פי כלל התקנונים שנבחנו, משהוגשה תלונה לממונה על התביעה, הוא רשאי להחליט אם לפתוח בהליך משמעתי. משהחליט לפתוח בהליך זה, יגבש הקובל קובלנה ויקבע מיהו בית הדין שידון בה[8]. בית הדין מוסמך, בין היתר, להורות בהחלטה מנומקת על הפסקת ההליך המשמעתי אם בנסיבות העניין נראה לו כי אין עניין בהמשכו. על החלטה זו רשאים התובע, המתלונן והנתבע לערער לפני בית הדין לערעורים. כאשר מדובר בתלונה חמורה, בדרך כלל יש בתקנון המשמעת הנחיה ייחודית לגבי הדרך לפעול בעניינה; למשל, בהתאם לחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1988 (להלן - החוק למניעת הטרדה מינית), ולתקנות למניעת הטרדה מינית (חובת מעביד), התשנ"ח-1998 (להלן - התקנות למניעת הטרדה מינית)[9], על המוסד לקבוע בתקנון המשמעת שהטרדה מינית היא עבירה חמורה ולהתאים את הוראותיו לקביעה זו.

הביקורת העלתה כי במוסדות שבהם הוגשו תלונות בגין עבירות משמעת נגד חברי סגל, הליכי המשמעת לא מוצו, ובכלל זה: המוסדות נמנעו מלהגיש תביעות בגין תלונות נגד חברי הסגל, ולעתים הסתפקו בכך שעודדו את חברי הסגל האמורים לפרוש פרישה מוקדמת מתפקידם במקום לנקוט נגדם הליך משמעתי כמפורט להלן:

7 ע"א 835/93 **איגנט נ' אגד אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ**, פ"ד מט(2) עמ' 793, 812 (1995).

8 על פי העונש אשר התובע הצהיר שבכוונתו לדרוש.

9 וכן ראו בעניין זה מבקר המדינה, **דוח שנתי 63א** (2012), "טיפול המוסדות להשכלה גבוהה בהטרדות מיניות", עמ' 1557.

היעדר תלונות על הסגל

הביקורת העלתה כי מרבית המוסדות שנבדקו (19 מ-26 מוסדות), דיווחו למשרד מבקר המדינה כי בשנים 2010-2015 לא היו כלל תלונות על הסגל, לא מצד חברי סגל אחרים ולא מהסטודנטים. שבעה מוסדות אחרים: אוניברסיטת תל אביב, אוניברסיטת חיפה, האוניברסיטה העברית, אוניברסיטת בן גוריון, המרכז האקדמי לב, סמי שמעון, המכללה האקדמית גליל מערבי, במשך שש שנים 2010-2015 דווחו על הגשת כ-59 תלונות נגד הסגל האקדמי (26 באוניברסיטה העברית, 15 באוניברסיטת תל אביב, 6 בבן גוריון ובמכללה האקדמית הגליל המערבי, והשאר בשנקר, במרכז האקדמי לב ובמכללה האקדמית להנדסה סמי שמעון) מתוכן 24 תלונות שלא הבשילו כדי הגשת תביעות משמעתיות. התלונות היו בגין הטרדה מינית, עבודה נוספת ללא אישור, הנחיית סטודנטים וניגוד עניינים.

בתרשים 1 שלהלן יוצגו מספר תלונות על סגל אקדמי שדווחו בשנים 2010-2015 במוסדות שבהם הוגשו תלונות על חברי סגל.

> הביקורת העלתה כי מרבית המוסדות שנבדקו (19 מ-26 מוסדות), דיווחו למשרד מבקר המדינה כי בשנים 2010-2015 לא היו כלל תלונות על הסגל, לא מצד חברי סגל אחרים ולא מהסטודנטים

תרשים 1: **מספר תלונות על סגל אקדמי שדווחו בשנים 2010-2015 במוסדות שבהם הוגשו תלונות על חברי סגל**

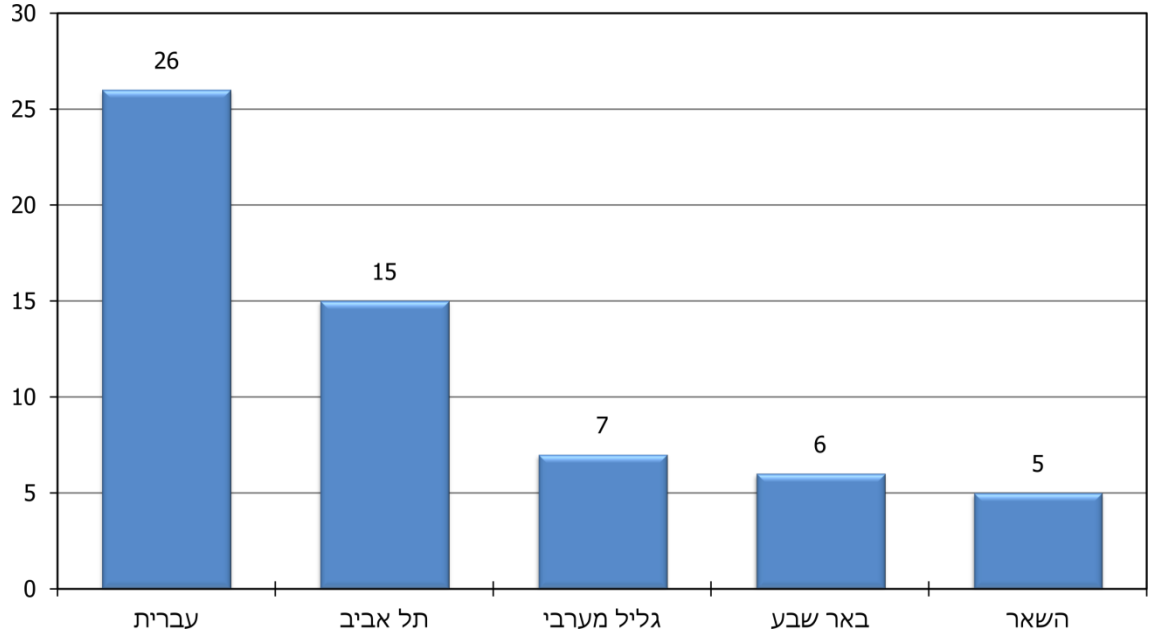

יצוין כי מיעוט התלונות נגד חברי הסגל האקדמאי אינו מעיד בהכרח על היקף מצומצם של התופעה. אפשר שהוא מעיד דווקא על אי-מיצוי הליכי המשמעת, בכלל זה בשל היעדר תקנון משמעת לסגל. מיעוט תלונות נגד חברי סגל במוסדות שבהם יש תקנון עשוי להעיד, בין היתר, על היעדר מודעות להוראותיו ולהליכים הקבועים בו, על חוסר אמון של מתלוננים בטיפול של המוסדות בתלונות ועל יישום לקוי של הפרוצדורה להגשת תלונה. לדוגמה: המכון הטכנולוגי חולון דיווח למשרד מבקר

המדינה כי לא הוגשו תלונות נגד סגל המכון. מנגד, ביוני 2016 נציג אגודת הסטודנטים במכון דיווח למשרד מבקר המדינה כי הסטודנטים אינם ערים לקיומו של תקנון המשמעת המיועד לסגל מאחר שהמכון אינו מביא לידיעת הסטודנטים את דבר קיומו וכי תלונות שהאגודה העבירה להנהלת המכון לא טופלו.

המכון הטכנולוגי טען בתשובתו מדצמבר 2016 כי אין הוא יכול להתייחס לטענות כלליות ולפיהן תלונות על עבירות משמעת של סגל המכון אינן מטופלות, מאחר שאין בידיו כל מידע עובדתי בנושא.

נוכח מיעוט התלונות על הסגל ומספרם המועט של הדיונים במוסדות המשמעת, על המוסדות לבדוק אם הנתונים שמסרו אינם משקפים את הימנעותם מטיפול בעבירות המשמעת של הסגל אלא משקפים נאמנה את הטיפול בעבירות המשמעת של הסגל ואת מיצוי הליכי המשמעת בעניינם. כמו כן עליהם לנתח את ההליכים שנקבעו בתקנוני המשמעת המיועדים לעובדי הסגל האקדמי, ולבחון אם הם ברורים וניתנים ליישום, אם הם מוטמעים היטב, אם הם נגישים למי שעשוי להזדקק להם ואם הם מתפרסמים כראוי.

אי-מיצוי הליכי המשמעת

מיצוי הליכי משמעת במוסדות נחוץ לא רק על מנת להבטיח שתפקודם של אנשי הסגל יהיה תקין אלא גם על מנת למנוע פגיעה באמון הציבור במוסדות האקדמיים ועל מנת למנוע פגיעה באמונם של חברי הסגל האקדמי והמנהלי והסטודנטים במוסדות האקדמיים. משרד מבקר המדינה בדק במוסדות אשר נקטו הליכי משמעת בעניינם של חברי סגל, את התלונות נגד חברי סגל שלא הבשילו כדי הגשת תביעות משמעתיות נגדם (24 במספר). מהבדיקה עולה כי בתשע מהתלונות הסתיימו ההליכים בפרישה או בפיטורים של הנילונים בלי למצות את הדין המשמעתי אתם; 12 מהתלונות לא נבדקו כלל; והטיפול בשלוש התלונות הנותרות החל רק במהלך הביקורת ובעקבותיה, כמפורט בהמשך. יצוין כי מדובר בתלונות חמורות שלא טופלו במשך תקופה ארוכה. להלן דוגמאות:

משרד מבקר המדינה בדק במוסדות אשר נקטו הליכי משמעת בעניינם של חברי סגל, את התלונות נגד חברי סגל שלא הבשילו כדי הגשת תביעות משמעתיות נגדם (24 במספר). מהבדיקה עולה כי בתשע מהתלונות הסתיימו ההליכים בפרישה או בפיטורים של הנילונים בלי למצות את הדין המשמעתי אתם; 12 מהתלונות לא נבדקו כלל; והטיפול בשלוש התלונות הנותרות החל רק במהלך הביקורת ובעקבותיה, כמפורט בהמשך. יצוין כי מדובר בתלונות חמורות שלא טופלו במשך תקופה ארוכה

פרישה מהמוסד במקום הליך משמעתי

על פי תקנוני המשמעת, חבר סגל אקדמי הוא גם מי שהיה לו מינוי במוסד, אך פרש לגמלאות או עבודתו הופסקה מכל סיבה שהיא, וזאת אם מדובר בעבירה שעבר במהלך עבודתו במוסד[10]. מכאן שפרישת חבר סגל אינה בגדר עילה להפסקת הטיפול בתלונת משמעת שהוגשה נגדו. יצוין כי על פי חוק שירות המדינה (משמעת), פרישת עובד משירות המדינה בעת שננקטים הליכים משמעתיים נגדו אינה מביאה להפסקה אוטומטית של הליך משמעתי המתנהל נגד העובד. עם זאת לפי הדין, לעתים פרישתו עשויה להביא להפסקת ההליך המשמעתי נגדו, אם אין בהפסקת ההליך

10 ראו למשל סעיף 1(2) בתקנון המשמעת של העובדים האקדמיים באוניברסיטה העברית.

המשמעתי כדי לפגוע בתכלית הדין המשמעתי ובשמירה על אמון הציבור בשירות המדינה. בנוהל "המש 2006-1523" בדבר הפסקת הליך משמעתי בעקבות פרישת עובדים, שאותו הוציאה נציבות שירות המדינה בשנת 2006, נקבעו אמות המידה המנחות את התביעה המשמעתית כיצד לפעול בנושא. אין הנחיות דומות בתקנוני המשמעת של המוסדות.

בדיקת משרד מבקר המדינה חשפה כי לעתים כאשר התעורר חשד לכאורה לביצוע עבירות משמעת חמורות של חברי סגל, המוסדות לא העמידו לדין את החשודים אלא הסתפקו בפרישתם בטרם עת או פיטוריהם, וזאת בלי שנימקו החלטה זו. האפשרות של פרישה או התפטרות חלף העמדה לדין משמעתי צריכה להיות מוגבלת למקרים מיוחדים ולהיות כפופה לשיקולים של סבירות אגב שמירה על תכלית הדין המשמעתי ועל אמון הציבור.

בדיקת משרד מבקר המדינה חשפה כי לעתים כאשר התעורר חשד לכאורה לביצוע עבירות משמעת חמורות של חברי סגל, המוסדות לא העמידו לדין את החשודים אלא הסתפקו בפרישתם בטרם עת או פיטוריהם, וזאת בלי שנימקו החלטה זו

להלן יתואר אופן הטיפול בתלונות בדבר עבירות משמעת של חברי סגל במוסדות להשכלה גבוהה שנבדקו בביקורת:

אוניברסיטת תל אביב

1. באוגוסט 2012 הגיש אחד הדיקאנים תלונה נגד חבר סגל בגין התנהגות שאינה הולמת - הטרדה מינית - ובספטמבר אותה שנה הנציבה למניעת הטרדה מינית המליצה לרקטור להעמיד את חבר הסגל לדין משמעתי. מיד לאחר הגשת התלונה התפטר איש הסגל, ובעקבות כך החליט הרקטור באוקטובר 2012 שלא לפתוח בהליך משמעתי נגד איש הסגל, ואם יחליט חבר הסגל לשוב ולעבוד באוניברסיטה, יתקיים דיון בדבר מידת התאמתו לעבודה באוניברסיטה. הרקטור נימק את החלטתו בכך שניתן לשפוט רק חבר סגל מכהן, זאת מאחר שלחלק מהעונשים שיכול בית הדין המשמעתי להטיל על הנילון יש משמעות רק בהיותו חבר סגל.

2. במרץ 2015 הגיש סטודנט תלונה נגד חבר סגל בגין הטרדה מינית. בספטמבר 2015 החליט חבר הסגל לסיים את תפקידו עם סיום המינוי שלו באוניברסיטה. לפיכך החליט הרקטור להפסיק את הבירור והוסיף כי "היה ותעלה בעתיד מועמדותך לעבודה באוניברסיטה, ייערך דיון מיוחד אצל הרקטור בטרם קבלת החלטה בעניין, וזאת על רקע התלונה שהוגשה נגדך ותוצאות הבירור שנערך עד כה...".

   בתשובת האוניברסיטה למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 היא ציינה כי לכל העונשים שיכול בית הדין המשמעתי להטיל על הנילון יש משמעות רק בהיותו חבר סגל, ועל כן החלטת הרקטור התקבלה כדין על פי התקנון ולפיו אין לאוניברסיטה סמכות לפעול נגד חבר סגל לשעבר, וגם מן הטעם המעשי שהליך כאמור נגד מי שאינו עובד באוניברסיטה הינו הליך עקר.

משרד מבקר המדינה מעיר לאוניברסיטה, ובכלל זה לרקטור האוניברסיטה, כי החלטתם מנוגדת לתקנון המשמעת הקובע כי ניתן להעמיד לדין חבר סגל שפרש בגין עבירה שביצע בעת עבודתו באוניברסיטה. הטרדה מינית היא בבחינת עבירה פלילית על פי החוק, ולפיכך תלונה נגד מי שביצע עבירה זו היא תלונה חמורה. אם הוגשה למעסיק תלונה על הטרדה מינית עליו לטפל בה ביעילות; לא ראוי שהאוניברסיטה סגרה את תיקי התלונות שצוינו לעיל, ויש לראות בחומרה את ההחלטה להפסיק את הטיפול בתיקים אלו. יתר על כן, כאמור, האוניברסיטה ציינה בתשובתה מדצמבר 2016 כי לאחרונה היא תיקנה את תקנון המשמעת המיועד לסגל והחליטה להקים בית דין נפרד לעבירות של הטרדה מינית. ועל כן אין מן הנמנע להוסיף לתקנון את האפשרות להשית עונש של קנס גם לאחר הפסקת העבודה.

המרכז האקדמי לב

ביולי 2013 דנה ועדת המשמעת בדבר התנהלות בזבזנית וגובלת "בחוסר נאמנות", של חבר סגל במוסד. על פי התלונה מספר השעות השבועיות, שגם הוא עצמו נהנה מהן, שהקצה לקורסי העבודה המעשית הוא עודף, דיווחיו להנהלה אינם מבוססים, הוא מתייחס בזלזול לביצוע מטלות אישיות ועוד. במסגרת הדיון בתלונה ציינה ועדת המשמעת כי "הדעת אינה סובלת שחבר סגל המזניח את חובותיו, ואף אינו מפרסם מאמרי מחקר יזכה שנה אחרי שנה בגמול הצטיינות". הוועדה החליטה כי איש הסגל יפרוש לאלתר ולא הטילה עליו עונש נוסף.

משרד מבקר המדינה מציין כי היות שחבר הסגל כבר היה בן 67 בעת קבלת ההחלטה בעניינו ועמד ממילא לפרוש לגמלאות, למעשה לא הייתה להחלטת הוועדה משמעות אופרטיבית. משרד מבקר המדינה מעיר לוועדה על שהסתפקה בכך שחבר הסגל יפרוש לאלתר אף שראתה בחומרה את אופן תפקודו כפי שהשתקף בדיוני וועדת המשמעת.

המכללה האקדמית להנדסה ירושלים - עזריאלי

1. בשנת 2008 התקבל למכללה מרצה על בסיס הצהרתו כי הוא בוגר תואר שני במדעי המחשב. המרצה החל ללמד, ולימים התבקש כמה פעמים להציג למכללה את תעודת התואר השני שלו. בתחילה הגיש המרצה קורות חיים ובהם ציין כי הוא בעל תואר שני, ובהמשך שלח קורות חיים מתוקנים ובהם לא ציין זאת. בסופו של דבר, במרץ 2009 עקב אי-המצאת תעודות ואישורים כנדרש והצגת מצג שווא, החליט סגן הנשיא לעניינים אקדמיים לפטר אותו מהמכללה. יצוין כי לפי תקנון משמעת סגל, מסירת מידע או הצהרה כוזבים הם בבחינת עבירת משמעת.

2. חבר סגל מסוים עבד בשנים 2010 - 2012 במכללה, וכן עבד במסגרת עבודה נוספת באוניברסיטת תל אביב ללא אישור, שלא לפי תקנון המשמעת של המכללה. חבר הסגל ביקש אישור לעבודה נוספת רק במרץ 2012, בדיעבד, ולא קיבל אישור לכך. במאי 2012 קיימה המכללה שימוע בעניינו של איש הסגל ובו טענה כי הוא אינו נוכח די הצורך במכללה, וכי איכות ההוראה שלו נמוכה. בסופו של דבר החליט סגן הנשיא לעניינים אקדמיים במכללה לסיים את העסקתו של חבר סגל.

משרד מבקר המדינה מעיר לשני המוסדות - המרכז האקדמי לב והמכללה האקדמית להנדסה ירושלים - עזריאלי, כי אמנם הם טיפלו בעבירות שביצעו שני אנשי הסגל והפסיקו את עבודתם, אולם הם בחרו לטפל בעבירות במסגרת הליכי שימוע שקיימו ולא במסגרת הדין המשמעתי. אף ששתי העבירות נחשבות לעבירות אשר יש לקיים הליך של דין משמעתי בעניינן, המכללות לא נימקו את החלטתן שלא לקיים הליך זה. משרד מבקר המדינה מעיר למוסדות כי אי-נקיטת צעדים משמעתיים נגד חברי סגל שעברו על הדין המשמעתי ללא כל נימוק סביר עלול שלא להרתיע אותם או חברי סגל אחרים מלחזור ולבצע את אותן עבירות. האופן שבו בחרו המוסדות לטפל בתלונות עלול לעורר חשש לפגיעה בתכלית הדין המשמעתי.

על גורמי המשמעת להקפיד לנמק ולתעד החלטות אלה, כמתחייב מעקרונות מינהל תקין, שכן הדבר יאפשר גם ליצור תשתית לביקורת שיפוטית.

בתשובתה של המכללה האקדמית להנדסה ירושלים - עזריאלי למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 היא ציינה כי היא מקבלת את הערת המבקר ותפעל בהתאם להמלצתו בעתיד.

הימנעות מנקיטת הליכים משמעתיים

על החשיבות של בדיקה נאותה של תלונה לפני ההכרעה אם יש מקום להעמיד לדין משמעתי את הנילון, ניתן ללמוד מפסק דין של בית המשפט העליון, שלפיו כאשר גורם מוסמך מחליט שלא למנות ועדת משמעת לבירור תלונה עליו להבהיר בהחלטתו מה בדק ומה היו ממצאי בדיקתו שהביאוהו לקבלת ההחלטה[11]. פסק הדין נסב על החלטתו של נשיא אוניברסיטה שלא להורות על העמדת הנילון לדין משמעתי. מאחר שבהחלטתו לא הובהר מה הביאו להימנע ממינוי ועדת משמעת, הורה בית המשפט העליון להחזיר את העניין לבית המשפט המחוזי, כדי שייובאו לפניו ראיות בעניין טענת המתלונן (חבר סגל) שיש להקים ועדת משמעת.

הבדיקה של משרד מבקר המדינה העלתה כי המוסדות לא נקטו הליך משמעתי נגד כמה מהנילונים, וכי המוסדות אף לא דנו בתלונה ולא בדקו את הבסיס הראייתי לאי-קיום ההליך.

11 בע"א 50/89 **ליטן נ' אילתה**, פ"ד מה(4) 18 (1991).

להלן כמה דוגמאות לכך:

האוניברסיטה העברית

1. בתחילת שנת 2009 הגישו סטודנטים לדקאן הפקולטה שבה למדו תלונות על יחס בלתי הולם ואף פוגעני של חבר סגל כלפיהם ועל כך שהוא סינן נתונים שקיבל מהסטודנטים שלו במסגרת סמינרים שהנחה, מאחר שהם לא התאימו לתזה של מחקר שביצע. בינואר 2010 הפנה הדקאן את התלונות לממונה על התביעה ונענה כי לניסיון להטות תוצאות של סקרים לא נמצא ביסוס ראייתי. במרס 2010 פנתה היועצת המשפטית של האוניברסיטה לדקאן וציינה כי "יש כאן לכאורה עבירת משמעת. לך אין את הכלים לערוך בדיקה מעמיקה של הגרסאות. לצורך כך קיים המנגנון המשמעתי...". היועצת הוסיפה כי ההתנהלות האמורה רק מחזקת "את הצורך לבחון מחדש את מנגנון המשמעת שלנו".

   במרץ 2011, הגישה חברת סגל אחרת לממונה על המשמעת תלונה על התנהגות בוטה ואלימה של אותו חבר סגל. הלה שלח מכתב התנצלות למתלוננת, ובעקבות כך ביוני 2011 החליט הממונה על המשמעת שלא לקיים הליך משמעתי בעניינו.

   לנוכח העובדה כי הוגשו נגד חבר הסגל תלונות חוזרות וחמורות, בין היתר בדבר התנהגות בלתי הולמת ופוגענית כלפי סטודנטים וכלפי עמיתיו, עולה ספק בנוגע למידת מיצוי ההליכים המשמעתיים שנקטה האוניברסיטה נגדו, וכן עולה ספק אם התנצלות איש הסגל יכולה לשמש תחליף מספק להליך משמעתי. בעניין האמור היה מקום כי הממונה על המשמעת יאפשר את מיצוי ההליך המשמעתי או למצער ינמק את ההחלטה בדבר אי-נקיטת צעד משמעתי נגד הנילון לאחר שהתקבלו התלונות מהשנים 2009 ו-2011. היעדר הנמקה עלול להביא לזילות הליכי המשמעת ואינו מתיישב עם סדרי מינהל תקין. יתר על כן, משרד מבקר המדינה מעיר על משך הזמן הארוך שעבר בין מועד הגשת התלונה הראשונה לדקאן לבין מועד פנייתו של הדקאן אל הממונה על המשמעת.

2. בתחילת שנת 2013 סטודנטיות וחברת סגל, כל אחת מהן בנפרד, הגישו לנציבה, תלונה על הטרדה מינית מצדו של חבר סגל אחר.

   ביולי 2013 הגישה הנציבה לממונה על המשמעת סיכום של התלונות שהוגשו נגד חבר הסגל, בעקבות כך קיים הממונה על המשמעת בירור עם חבר הסגל, ובתום הבירור, באוקטובר 2013, חתם הממונה על המשמעת על הסכם טיעון עם חבר הסגל ולפיו הוא ישלח למתלוננות מכתב ובו התנצלות על הפגיעה בכבודן ויתחייב שלא לחזור על התנהגותו, כמו כן הוא לא ילמד באוניברסיטה, לא ידריך סטודנטיות ולא יעסיק עוזרות מחקר, ואם יפר את התחייבויותיו - יועמד לדין משמעתי. בעקבות כך, בנובמבר 2013 נסגר התיק המשמעתי בגין שתי התלונות האמורות.

באפריל 2015 התקבלו תלונות נוספות על הטרדה מינית של חבר הסגל. בעקבות כך החליטו ביוני 2015 נציבת התלונות לענייני הטרדה מינית, רקטור האוניברסיטה והיועצת המשפטית במוסד לפנות את חדרו ולאסור עליו להיכנס לתחומי הקמפוס.

החלטתם של האחראים למשמעת באוניברסיטה שלא לנקוט נגד חבר הסגל הליך משמעתי אינה מתיישבת עם הסכם הטיעון, ואף אינה מתיישבת עם תקנות למניעת הטרדה מינית, הקובעות כי לאחר קבלת המלצות יחליט המעסיק על "פתיחה בהליכים משמעתיים לפי הוראות הסדר המשמעת החלות אצל המעסיק לעניין הטרדה מינית או התנכלות". הטרדה מינית היא מהחמורות שבעבירות המשמעת של הסגל במוסדות להשכלה גבוהה, בשל אופייה, לנוכח העובדה כי מדובר בניצול יחסי תלות ומעמד היררכי, וכן לנוכח העובדה שהיא עשויה להיות שכיחה במיוחד במוסדות להשכלה גבוהה[12].

משרד מבקר המדינה מעיר לאוניברסיטה העברית על שטיפלה בתלונות על חבר סגל שהואשם בעבירה של הטרדה מינית באופן מקל, שאינו הולם את חומרת המעשים. הקלות הבלתי נסבלת שבה היא קיבלה את ההטרדות המיניות כתופעה שניתן לטפל בה באמצעות "סיכום" עם הנילון - ולפיה הוא יתנצל לפני הנפגעות ויתחייב לנהוג כראוי בעתיד - בלי לקיים הליך משמעתי כנדרש גם בתקנות האמורות, היא בגדר מחדל חמור. הטיפול הלקוי של מוסדות המשמעת של האוניברסיטה בתלונות חוזרות ונשנות נגד חבר הסגל שעבר עבירת משמעת חמורה כהטרדה מינית, מבטא אוזלת יד וזילות של ההליך המשמעתי, זאת תוך הותרת הסטודנטיות המתלוננות ונשות הסגל ללא כל הגנה, והדבר עשוי לגרום להישנות מעשיו של חבר הסגל ולפגיעה בסטודנטיות נוספות.

3. ביוני 2012 הגיש הממונה על התביעה במוסד תלונה נגד מרצה באוניברסיטה העברית, בדבר זיוף מסמכי האוניברסיטה כדי לספק לבת זוגו אישור לימודים. מאחר שזיוף הוא עבירה פלילית, התובע הגיש גם למשטרה תלונה בעניין.

גם נגד איש סגל זה לא התקיים הליך משמעתי: לוועדת המשמעת אין מסמכים המתעדים את המשך הטיפול של מוסדות המשמעת בקובלנה. מתוך כך עולה כי הטיפול בתלונה הופסק בלי שהתקבלה החלטה בעניין, ומן הסתם בלי שניתנו נימוקים המצדיקים זאת.

12 ראו הערה 9, שם.

המכון הטכנולוגי לישראל - הטכניון

הטכניון הגיש לבית הדין למשמעת של הסגל האקדמי תלונה נגד חבר סגל המואשם בהעתקה (פלגיאט). בעקבות התערבות ארגון הסגל האקדמי הבכיר בהליך נסגרה התלונה בהסכם ולפיו יוכנס לתיקו האישי מכתב התנצלותו על המקרה, העבירה תובא בחשבון כאשר יידון קידומו בדרגה, אם אכן יידון הנושא, ולא יתקיים ההליך המשמעתי בנוגע לתלונה שהוגשה לבית הדין.

משרד מבקר המדינה מעיר בחומרה לטכניון על התנהלות זו. העובדה שארגון הסגל האקדמי התערב לטובת הנילון והצליח להשפיע על מהלכו של ההליך המשמעתי בעניינה של עבירת משמעת חמורה - העתקת עבודה מדעית - מעידה על הבעייתיות שעלולה להתעורר כאשר המוסד עצמו נוקט את הליכי המשמעת נגד עובדיו.

אוניברסיטת בן גוריון

1. ביוני 2012 סגן הנשיאה ואחד הדקאנים ביקשו ממבקר הפנים לבדוק את תקינותם של הליכי רכישה שביצע חבר סגל. בפברואר 2013 הגיש להם מבקר הפנים את דוח הביקורת שלו ובו המליץ להעמיד את חבר הסגל לדין משמעתי מאחר שהגיש לאוניברסיטה, לשם קבלת החזר, חשבוניות בגין ציוד שרכש לצרכים פרטיים. בדצמבר 2014 החליטה ועדת האתיקה[13] פה אחד כי מדובר בהאשמות הנוגעות לאי-סדרים כספיים, לחריגה מנהלים ולשימוש לרעה בכספי מחקר לצרכים פרטיים, דהיינו עבירות שהן בבחינת עבירות משמעת ולא עבירות אתיות, ולפיכך ביקשה מהרקטור להפנות את הטיפול בתלונה להליכים משמעתיים. בדצמבר 2015 הגיש הרקטור לבית הדין למשמעת כתב תביעה נגד חבר הסגל.

במועד סיום הביקורת טרם התקיים דיון משמעתי בעניינו של איש הסגל.

2. מדוח ביקורת שהגיש המבקר הפנימי לרקטור בינואר 2013 עלה כי הוצאותיו של חבר סגל אחר היו חריגות והוא אף השתמש שלא כדין בכספי מחקר שקיבל. כשנתיים לאחר מכן, בדצמבר 2014, החליטה ועדת האתיקה פה אחד שהממצאים האמורים מעידים על אי-סדרים כספיים, חריגה מנהלים ושימוש לרעה בכספי מחקר לצרכים פרטיים, עבירות שהן בבחינת עבירות משמעת שצריך לטפל בהן במסגרת הליכים משמעתיים. בדצמבר 2015 הגיש הרקטור את התלונה לבית הדין למשמעת.

13 באוניברסיטת בן גוריון יש תקנון אתי ותקנון משמעת לסגל, ניתן להגיש תלונה כנגד חבר סגל קודם כול לוועדת האתיקה, והיא ממליצה אם לטפל בעצמה בתלונה או אם להעבירה לוועדת המשמעת הרקטור מחליט אם תלונה משמעתית תועבר לקיום הליך משמעתי בוועדת המשמעת.

במועד סיום הביקורת טרם התקיים דיון משמעתי גם בעניינו של חבר הסגל האמור. משרד מבקר המדינה מעיר לאוניברסיטה על פרק הזמן הממושך שעבר ממועד הגשת דוחות הביקורת של המבקר הפנימי לאוניברסיטה בעניין תפקודם של אנשי הסגל עד למועד קבלת החלטותיה של ועדת האתיקה בעניינם. אם עובר זמן רב בין מועד קבלת הדיווח על העבירה למועד שבו תלונה על כך מוגשת לממונה על המשמעת, ואם גם בירור התלונה אורך זמן רב, יש בכך כדי לסכל את מטרותיו העיקריות של הדין המשמעתי - הרתעת הכפופים לו מפני ביצוע עבירות וניהול הליכי משמעת ללא סחבת העלולה לפגוע באנשי הסגל.

אי-טיפול בעבירות משמעת במשך שנים ארוכות באוניברסיטת בן גוריון

1. במרץ 2014 כמה חברות סגל אקדמי הגישו למבקר הפנימי של אוניברסיטת בן גוריון תלונה ולפיה חברי סגל בכירים במחלקה מסוימת אינם מפרסמים במאמרים כנדרש את שמותיהם של תלמידי מחקר אשר המאמרים התבססו על עבודות המחקר שלהם לתואר שני ושלישי. עוד הן התלוננו כי כבר ביולי 2012 הן שלחו תלונה בעניין זה לנשיאת האוניברסיטה ולוועדת האתיקה, אולם תלונותיהן לא זכו להתייחסות נאותה. הן ציינו כי להתרשמותן, הנהלת האוניברסיטה אינה מעוניינת לבצע טיפול יסודי ומעמיק במסכת הבעיות האתיות שעליה התריעו, וכי ועדת האתיקה טיפלה בתלונותיהן באופן חלקי ביותר.

בעקבות כך נשיאת האוניברסיטה פנתה אף היא למבקר הפנימי בבקשה לבדוק את התלונה ואת הטיפול בה. באוגוסט 2015 הגיש המבקר הפנימי את המלצותיו ולפיהן על הנהלת האוניברסיטה לבדוק בקפידה ובהגינות את התלונות בשל הסיבות האלה:

א. יש יסוד סביר לחשוש שוועדת האתיקה לא השכילה לזהות שבמחלקה האמורה מתקיים נוהל פסול ובלתי אתי של הדרת תלמידי מחקר.

ב. ועדת האתיקה טיפלה רק ב-20 מ-76 התלונות שהוגשו לה, ולא דנה בתלונות שהניזוק הישיר לא היה מעורב בהגשתן, ולכן נבצר ממנה להגיע למסקנה ראויה.

ג. ועדת האתיקה לא בדקה את המסמכים שהגישו לה המתלוננות, אשר עסקו בהשוואה בין המאמרים שהתפרסמו לבין עבודותיהן, אף שהשוואה כזאת יכולה הייתה להוכיח את טענותיהן של המתלוננות.

ד. הרקטור התעלם מממצאי הבדיקה של ועדת האתיקה בטענה שהוועדה לא המליצה כיצד לנהוג בהם.

בתשובתה של אוניברסיטת בן גוריון למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 היא ציינה כי ועדת האתיקה מצאה שהתלונה של חברות הסגל האקדמי אינה

מוצדקת, וכי הרקטור בחר לאמץ את החלטת ועדת האתיקה. ועדת האתיקה מונה אנשי סגל אקדמי בכיר, ומסקנותיה מבוססות על ההבנה האקדמית כי התרומה המכרעת לעבודה מדעית אינה נמדדת במספר השורות שכותב החוקר. עוד ציינה האוניברסיטה בתשובתה כי לעמדת המבקר הפנימי אין משקל רב יותר מעמדתה של ועדת האתיקה.

מאחר שהמבקר הפנימי לא העיר על פסיקתה של ועדת האתיקה אלא על ההליך עצמו - העובדה שוועדת האתיקה לא בדקה את כל התלונות ואת כל המסמכים שהוגשו לה - ראוי שהאוניברסיטה תבדוק את טענותיו.

2. בדוח של המבקר הפנימי מיולי 2012 הוא המליץ להעמיד לדין משמעתי שלושה חברי סגל לנוכח המסכת העובדתית שלהלן: בבעלותם של חברי הסגל חברה פרטית, והם העבירו לביצועם של תלמידי המחקר שלהם חלק מהעבודות שחברתם אמורה הייתה לבצע, תוך שימוש במעבדות האוניברסיטה. הם תגמלו את תלמידי המחקר בעבור עבודתם באמצעות מלגות שהחברה תרמה לאוניברסיטה. המבקר הפנימי הדגיש כי אחד משלושת חברי הסגל סירב למסור למבקר הפנימי מידע ומסמכים שהיו דרושים לו כדי לבדוק אם התמחור של העבודות היה ראוי. למרות המלצת המבקר הפנימי לרקטור להגיש תלונה נגד השלושה, החליט הרקטור להעביר את הסוגיה לוועדת האתיקה. ביוני 2014 החליטה ועדת האתיקה כי שניים מחברי הסגל יועמדו לדין משמעתי מאחר שפעלו בניגוד עניינים ומסרו הצהרות לא מדויקות לאוניברסיטה. לגבי חבר הסגל אשר סירב למסור למבקר הפנימי מידע בדבר תמחור העבודות שביצע, ציינה הוועדה שהיא רואה בחומרה את סירובו לשתף פעולה עם המבקר כנדרש.

כשנתיים לאחר שהחליטה ועדת האתיקה להעמיד לדין את שני חברי הסגל בגין פעולה בניגוד עניינים קיבל מבקר הפנים את הנתונים על תמחור העבודות שביצעו הסטודנטים. ביוני 2016 השלים המבקר את הדוח שלו. במועד סיום הביקורת, יולי 2016, טרם הוגש כתב אישום נגד חברי הסגל.

3. בינואר 2005 הגיש המבקר הפנימי לרקטור דוח ביקורת על חבר סגל שבבעלותו חברה שמבצעת עבודות הקשורות קשר הדוק לנושאי המחקר שלו, ומכאן שהוקמה שלא בהתאם לתקנון האוניברסיטה. חבר הסגל הגיש חשבוניות שהוציאה החברה בבעלותו כדי שייפרעו מתקציב המחקר שהוא מופקד עליו, אף שבפועל תלמידי המחקר שלו באוניברסיטה הם שביצעו את המחקר. להגנתו ציין חבר הסגל כי הקים את החברה כדי לתעל אליה תמורות כספיות שנמנעות ממנו בגין זמן שהשקיע והוצאות נוספות שבאוניברסיטה אין מנגנון להחזר מלא שלהן.

בתחילת שנת 2005 מינה הרקטור ועדת משמעת ובפברואר אותה שנה היא קבעה כי אין מדובר בעבירה פלילית, אולם פסקה לו נזיפה בשל חוסר השקיפות בהתנהגותו, היות שמדובר באיש סגל עתיר ניסיון והיה מצופה ממנו

שיימנע מהעברת כספים מתקציב המחקר שלו לחברה הפרטית שבבעלותו. נוסף על כך המליצה הוועדה שהאוניברסיטה תקבע נוהל ברור בנוגע לתנאים להקמת חברה פרטית על ידי חבר סגל אקדמי, שבמסגרתו יידון גם נושא ניגוד העניינים.

כשש שנים לאחר מכן, בשנת 2011, הגישה האוניברסיטה תלונה נגד אותו חבר סגל בגין עיסוק בעבודה נוספת ללא אישור, וכן בגין ניגוד עניינים וקבלת כספים במרמה - עבירות שהוא ביצע ברצף ובשיטתיות בשנים 1999-2011, תוך שהוא מפר את הוראות התקנון האקדמי, תקנון משמעת הסגל האקדמי ותקנון האתיקה האקדמי. על פי כתב התביעה, בעת שחבר הסגל הועסק באוניברסיטת בן גוריון, בין השאר כדקאן, הוא כיהן בד בבד גם כיועץ בשנה א' במכללת ספיר תמורת שכר של 8,500 ש"ח לחודש. נוסף על כך המכללה העסיקה אותו גם כיועץ אקדמי בתחום מומחיותו, ותמורת זאת שילמה לו עוד 28,000 ש"ח לחודש.

בגין עיסוקיו אלו נקלע חבר הסגל למצב של ניגוד עניינים: במסגרת עבודתו באוניברסיטה הוא ריכז בידיו את כל הסמכויות לאישור קבלת סטודנטים חדשים לפקולטה שבה הועסק; ובכלל זה הוא אישר גם קבלת סטודנטים ממכללת ספיר, בהם כאלה שלא עמדו בתנאי הסף לקבלה; מנגד, במסגרת תפקידו במכללה הוא היה אחראי לקידום ענייני המכללה מול האוניברסיטה; למשל, הוא השתתף באופן פעיל בתהליך קבלת ההחלטות באוניברסיטה בנוגע להגדלת מכסת הסטודנטים המתקבלים מהמכללה, ונוסף על כך פעל להעביר את לימודי שנה א' ו-ב' מאחת המחלקות באוניברסיטה למכללת ספיר. זאת ועוד, על פי כתב התביעה, בכל אותה תקופה דיווח איש הסגל שאינו עוסק בעבודה נוספת - ולכן היה זכאי לקבל מהאוניברסיטה תוספת בסך 3,500 ש"ח לחודש תמורת "הקדשת זמן מלא", ובסך הכול, לפי כתב התביעה, הוא זכה לתוספת שכר של כ-450,000 ש"ח במשך השנים.

באמצע שנת 2012 הגיעה האוניברסיטה להסכם עם חבר הסגל ולפיו הוא ישיב לאוניברסיטה את הכספים שקיבל שלא כדין, והוא אכן השיב את הכסף. באמצע שנת 2013 הגישה האוניברסיטה למשטרה תלונה נגד חבר הסגל בגין חשד לקבלת דבר במרמה. בינואר 2014 המשטרה הודיעה לאוניברסיטה כי החליטה שלא להמליץ על הגשת כתב אישום נגד חבר הסגל, וכי היא סוגרת את התיק. בשנת 2016, כחמש שנים לאחר הגשת הקובלנה, הנוגעת למעשים שבוצעו ברציפות במשך למעלה מעשור, החליטה האוניברסיטה להעמיד לדין משמעתי את איש הסגל. במועד סיום הביקורת עדיין לא התקיים הליך הדיון.

☆

הביקורת העלתה ליקויים באופן הטיפול של המוסדות בתלונות נגד חברי סגל שנחשדו בביצוע עבירות משמעת. לא כל התלונות נבדקו, חלקן נבדקו באופן שאינו ממצה, יש שהליכי המשמעת התמשכו כמה שנים ולעתים הפסיקו חברי הסגל למלא את תפקידם והתלונה נגדם כלל לא נבדקה

הביקורת העלתה ליקויים באופן הטיפול של המוסדות בתלונות נגד חברי סגל שנחשדו בביצוע עבירות משמעת. לא כל התלונות נבדקו, חלקן נבדקו באופן שאינו ממצה, יש שהליכי המשמעת התמשכו כמה שנים ולעתים הפסיקו חברי הסגל למלא את תפקידם והתלונה נגדם כלל לא נבדקה

כאמור, בית המשפט העליון עמד על הקושי של מוסדות שיפוט פנימיים לפעול באופן בלתי תלוי. עם זאת הוא קבע כי "תחומי ההתערבות של בתי המשפט בהחלטותיהם של טריבונלים פנימיים של גופים וולונטרים כאלה, הם, כידוע, צרים, בהיותם מוגבלים לעילות של חריגה מסמכות ופגיעה בעיקרי הצדק..."[14]. משרד מבקר המדינה מציין בהקשר זה כי בעקבות ביקורת ולנוכח ממצאי דוח מבקר המדינה[15], הסמכות לחקור תלונות על שוטרים בגין שימוש בכוח שלא כדין ובגין עבירות פליליות וכן הסמכות להעמדה לדין בגינן הועברו למחלקה לחקירות שוטרים (מח"ש) במשרד המשפטים[16].

מיעוט העמדות לדין משמעתי של חברי הסגל ומאידך, הטיפול הלקוי בתלונות כנגד חברי הסגל שאינם הולמים את עבירות המשמעת, כשם שעולה מממצאי הביקורת, מקורם, בין היתר, בחשש לתלות בין חברי ועדת המשמעת ובין המוסד ועמיתיהם. לפיכך נפגעי העבירה עלולים להימנע מלהגיש תלונה בשל החשש שחברי סגל לא ישפטו באופן אובייקטיבי את התנהגות עמיתיהם או מחשש שלא יקוימו הליכים משמעתיים כלל.

כשמסתמן כשל באופן הטיפול של מרבית המוסדות בתלונות נגד חברי הסגל, מתפקידו של הרגולטור - מל"ג בתחום הנדון - לבחון את כשל זה ולהציע דרכים להסדרתו, למשל הקמת גוף משמעתי אחד לכל הסגל האקדמי, שיהיה בלתי תלוי בחברי הסגל ובמוסד, בדומה לגוף שהוקם במשטרת ישראל ובשירות המדינה.

כשמסתמן כשל באופן הטיפול של מרבית המוסדות בתלונות נגד חברי הסגל, מתפקידו של הרגולטור - מל"ג בתחום הנדון - לבחון את כשל זה ולהציע דרכים להסדרתו, למשל הקמת גוף משמעתי אחד לכל הסגל האקדמי, שיהיה בלתי תלוי בחברי הסגל ובמוסד, בדומה לגוף שהוקם במשטרת ישראל ובשירות המדינה

בתשובתה של מל"ג למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 היא ציינה כי "מפאת חשיבות הנושא של שמירה על כללי התנהגות ראויים במוסדות להשכלה גבוהה, המל"ג תידרש לסוגיה זו והנחיותיה, משיתקבלו ישלחו למוסדות להשכלה גבוהה. יחד עם זה...עמדתה של המל"ג כרגולטור היא שאין זה תפקידה להקים יחד עם המוסדות גוף משמעתי לכל הסגל האקדמי אלא להנחות את המוסדות בקביעת הסדרי משמעת ראויים, שיכללו גם הוראות לעניין הרכבו של בית הדין המשמעתי וסדרי בית הדין בכל הנוגע לטיפול בתלונות הסגל".

14 ע"א 575/70 **תג'ר ואח' נ' התאחדות לכדורגל בישראל, אגודה עתמאנית, כד (2) 499, 501 (1970).**

15 ראו מבקר המדינה, **דוח שנתי 40 לשנת 1989 ולחשבונות שנת הכספים 1988** (1990), "טיפול בחשד לביצוע עבירות פליליות של אנשי משטרה" עמ' 424-436. בדוח האמור צוין כלהלן: לא כל החשדות שהועלו נגד שוטרים נבדקו, הליכי החקירה של תלונות התמשכו מעבר לסביר, החקירה שנוהלה יש שהייתה בלתי ממצה והמשטרה עודדה את הקצינים הנילונים לפרוש בלי להעמידם לדין משמעתי. אשר על כן המליץ מבקר המדינה ליצור מנגנוני בקרה ופיקוח נוספים, אפשר שמחוץ למשטרה, שילוו ליווי הדוק את חקירת המשטרה כדי שיבטיחו חקירה יסודית ומעמיקה של כל חשד וימנעו אפשרות של השפעה פסולה ושל הטיית חקירה, בייחוד כאשר מדובר בחקירת קצינים בכירים.

16 בדיון בתיקון בנושא פקודת המשטרה צוין שהפקדת הסמכות בידי גוף חוץ-משטרתי תסייע לשמור על טוהר המידות בקרב אנשי המשטרה ותתרום להגברת אמון הציבור במשטרה. בדומה לכך, בירור תלונות נגד עובד מדינה, העמדתו לדין והשיפוט בגין ביצוע עבירות משמעת מתבצעים על ידי גורמים חיצוניים שאינם עובדים בגוף שבו מועסק העובד, כשם שנקבע בחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963. בכך מובטחת אי-התלות בין הגורמים האחראים לביצוע ההליך המשמעתי על שלביו השונים.

אחד מתפקידיה של מל"ג הוא להוביל לפתרון במקרה של כשל מערכתי כולל במערכת ההשכלה הגבוהה. היות שסדרי הטיפול בתלונות הסגל, כפי שעלו בדוח זה, מאופיינים בכשל הנוגע לכל המוסדות האקדמיים, הרי שמונח בפני מל"ג הצורך לתת לכך מענה הולם וכולל. על כן על מל"ג לבצע עבודת מטה בשיתוף המוסדות, ובמסגרתה היא תבחן את הליקויים שהועלו בדוח זה, תגבש דרכים לטפל בהם ובכלל זה תבחן כיצד אפשר ליישם את המלצת משרד מבקר המדינה בדבר הקמת גוף משמעתי נפרד ובלתי תלוי לכלל חברי הסגל.

הטיפול בעבירות משמעת של הסטודנטים

היקף עבירות המשמעת של סטודנטים במוסדות בשנים 2015-2010

משרד מבקר המדינה בדק את היקף עבירות המשמעת שדווחו בשנים 2015-2010 הן במספרים מוחלטים והן יחסית לגידול במספר הסטודנטים, וכן בדק את האופן שבו מתייחסים המוסדות לתופעה זו. מהבדיקה עולה כי ב-18 מ-26 המוסדות חלה עלייה בהיקף עבירות המשמעת שדווחו בתקופה שנבדקה[17]. שיעור העלייה גדול בהרבה משיעור העלייה במספר הסטודנטים שלמדו בהם בתקופה האמורה (למעט המכללה האקדמית צפת). אמנם מספר העבירות הוא בגדר תופעה שולית יחסית למספר הכולל של הסטודנטים במוסדות האקדמיים[18], אולם לנוכח האפשרות שהשפעותיה השליליות של תופעה זו יפגעו ביוקרתו של המוסד ובהתחשב בערכם של התארים שהוא מעניק, וכן בהתחשב בצורך לשמור על אמון הציבור במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, על המוסדות לבדוק אם העלייה בהיקף עבירות המשמעת של סטודנטים שדווחו מקורה בהגברת האכיפה, ואם לא - עליהם לנקוט אמצעי הרתעה ואכיפה לצמצום היקפן.

משרד מבקר המדינה בדק את היקף עבירות המשמעת שדווחו בשנים 2015-2010 הן במספרים מוחלטים והן יחסית לגידול במספר הסטודנטים, וכן בדק את האופן שבו מתייחסים המוסדות לתופעה זו. מהבדיקה עולה כי ב-18 מ-26 המוסדות חלה עלייה בהיקף עבירות המשמעת שדווחו בתקופה שנבדקה

פעולות המוסדות להתמודדות עם עבירות משמעת של סטודנטים

המאבק לצמצום עבירות המשמעת הוא אחד מתפקידיו של המוסד. תקנון המשמעת הוא כאמור הכלי המרכזי העומד לרשות המוסדות לצורך התמודדות עם עבירות

17 באוניברסיטת בן גוריון היקף עבירות המשמעת בתקופה זו עלה ב-450%, באוניברסיטת אריאל בשומרון ב-252%, בטכניון מכון טכנולוגי לישראל ב-147%, במכללה האקדמית צפת ב-140%, בבצלאל - אקדמיה לאמנות ועיצוב ירושלים ב-136%, באוניברסיטת חיפה ב-132%, במכללה האקדמית תל אביב יפו ב-127%, במכללה האקדמית תל חי ב-117%, באוניברסיטה העברית ב-112%, בשנקר - ב-100%, במכללה האקדמית כנרת בעמק יזרעאל ב-97%, במכללה האקדמית אשקלון ב-87%, במכללה האקדמית להנדסה ירושלים עזריאלי ב-82% , במכללה האקדמית עמק יזרעאל ב-41%, במכון הטכנולוגי חולון ב-40%, במכללה האקדמית אחווה ב-29%, במרכז האקדמי רופין ב-26% ובאוניברסיטת תל אביב בכ-6%.

18 בשנת 2015 הוגשו באוניברסיטת בן גוריון 198 תלונות נגד הסטודנטים, באוניברסיטת אריאל בשומרון 215, בטכניון 89, במכללה האקדמית צפת 24, בבצלאל-אקדמיה לאמנות ועיצוב ירושלים 33, באוניברסיטת חיפה 130, במכללה האקדמית תל אביב יפו 50, במכללה האקדמית תל חי 87, באוניברסיטה העברית 125, בשנקר 12, במכללה האקדמית כנרת בעמק יזרעאל 69, במכללה האקדמית אשקלון 62, במכללה האקדמית להנדסה ירושלים עזריאלי 31, במכללה האקדמית עמק יזרעאל 65, במכון הטכנולוגי חולון 21, במכללה האקדמית אחווה 120, במרכז האקדמי רופין 44 ובאוניברסיטת תל אביב 56.

משמעת (ראו להלן). החובה להתקין את התקנון נקבעה בחוק[19], ועל המוסדות לנקוט פעולות נוספות ומגוונות למניעת ביצוען של עבירות משמעת ולאיתור מבצעי עבירות, ובכלל אלה הם יכולים לנקוט פעולות הסברה וחינוך, לעודד את הסגל להטיל על הסטודנטים לבצע עבודות אקדמיות שהכנתן ובדיקת התקדמותן מתפרסת על פני השנה, עידוד הסגל להגיש תלונות, ושימוש בעזרים טכנולוגיים כדי לאתר העתקות, כגון תוכנה לזיהוי העתקה של חומר אקדמי, תוכנה לערבול מבחנים[20], מצלמות ומכשיר לאיתור מכשירים ניידים שנעשה בהם שימוש בזמן בחינה בכיתות. על הנהלת המוסד לדון בנושא עם הממונה על המשמעת ולקבל ממנו מידע בדבר היקף עבירות המשמעת והרכבן. בהתאם לכך עליה לקבוע את המדיניות וכן לגבש מגוון פעולות מתאימות ואפקטיביות לצמצומן.

בדיקת הפעולות שביצעו המוסדות לצמצום היקף עבירות המשמעת בוצעה באמצעות שאלונים שנמסרו להנהלות המוסדות. בדיקה מעמיקה יותר בוצעה באוניברסיטת חיפה, באוניברסיטת בן גוריון, באוניברסיטה העברית ובאוניברסיטת תל אביב.

> הבדיקה העלתה כי רק ארבעה מוסדות - אוניברסיטת אריאל בשומרון, המכללה האקדמית תל חי, מכון טכנולוגי לישראל - הטכניון, והמכללה האקדמית ספיר - נקטו מגוון פעולות להתמודדות עם עבירות משמעת, ובכללן: גיוס חברי הסגל, אגודת הסטודנטים והבוחנים למאבק בתופעה, קיום ישיבות הנהלה בנוגע להיקף התופעה והדרכים להתמודד אתה, הקמת צוותים מיוחדים, קיום ימי עיון שנתיים לאנשי סגל ולמשגיחים על הבחינות, פרסום מכתבי התראה לסטודנטים בדבר עבירות ההונאה והעונשים בגינן, קיום סדרי בחינה מיוחדים, הגברת הפיקוח בכיתות המבחן והתקנת מצלמות בהן, וכן פרסום של פסיקות ועדות המשמעת ברבים.
>
> שאר המוסדות הסתפקו בקיום פעולות הסברה או התראה, זאת אף שברובם[21] חל גידול בהיקף עבירות המשמעת בשנים 2010-2015. בחלק ניכר מהמוסדות ההנהלות לא קיימו בשנים 2010-2015 שום ישיבה עם הממונה על המשמעת בנוגע לעבירות המשמעת במוסד. נוסף על כך מרביתם לא פילחו את הרכב העבירות ולא אפיינו את סוגי העבירות.

הבדיקה העלתה כי רק ארבעה מוסדות - אוניברסיטת אריאל בשומרון, המכללה האקדמית תל חי, מכון טכנולוגי לישראל - הטכניון, והמכללה האקדמית ספיר - נקטו מגוון פעולות להתמודדות עם עבירות משמעת, שאר המוסדות הסתפקו בקיום פעולות הסברה או התראה, זאת אף שברובם חל גידול בהיקף עבירות המשמעת בשנים 2010-2015

19 חוק זכויות הסטודנט, התש"ז-2007, סעיף 17.

20 תכנה המאפשרת ערבול רנדומלי של השאלות במבחן רב-ברירתי.

21 באוניברסיטת בר אילן, באורט בראודה ובמכללת הדסה פוחת בשנים אלה היקף עבירות המשמעת בעוד שבמכללת צפת חל גידול בהיקף עבירות המשמעת, אולם בד בבד חל גידול במספר הסטודנטים החורג מהגידול בהיקף עבירות המשמעת.

על פי האמור לעיל, לרשות המוסדות עומד מגוון רחב של אמצעים שניתן לנקוט בעת ובעונה אחת כדי להתמודד עם עבירות משמעת, אך רק מיעוטם עושים כן. מכאן עולה כי מוסדות אלו אינם מפנים תשומת לב מיוחדת לנושא זה, וכי אינם פועלים כנדרש. על המוסדות לטפל בעבירות המשמעת של סטודנטים במסגרת סדר יומם; עליהם לקיים מעקב שיטתי וסדור אחר התופעה, למפות ולנטר אותה, למשל על פי סוגי העבירות, מאפייני הסטודנטים ומאפייני החוגים והפקולטות; עליהם לוודא כי מדיניות הטיפול בעבירות משמעת, שנקבעה בתקנון ובאמצעים אחרים שגובשו בנושא, עולה בקנה אחד עם תמונת המצב שיגבשו בעקבות הליך המיפוי והניטור; וכן עליהם לבחון את האפקטיביות של המדיניות, לפתח מדיניות מתאימה וכלים אפקטיביים לטיפול בעבירות משמעת, ולהטמיע כלים אלה במסגרת שיתוף פעולה ביניהם.

התמודדות עם רכישה ומכירה של עבודות אקדמיות

סקירת דוחות המשמעת של 26 המוסדות שנבדקו מלמדת כי כ-29% מכלל העבירות שבוצעו בממוצע בכל המוסדות בשנים 2015-2010 הן עבירות העתקה ורכישה של עבודות אקדמיות (להלן גם - פליגאט) והעתקה במבחנים, דהיינו עבירות אלה הן בין עבירות המשמעת הנפוצות ביותר של סטודנטים. תופעת רכישת העבודות על ידי סטודנטים נפוצה במגוון של שימושים - עבודות שוטפות הנדרשות במהלך הלימוד בקורסים, עבודות סמינריוניות, תזות ואף עבודות דוקטורט[22]. רכישת העבודה יכולה להתבצע ברשת או מחוצה לה, באמצעות חברות שזה עיסוקן או באמצעות קשר ישיר עם הגורם שכותב אותן. יש קושי מהותי בזיהוי המקור שכתב את העבודה, בייחוד אם העבודה הותאמה אישית לסטודנט ולא נרכשה, הועתקה או התבססה על מאגר עבודות קיים; קביעה כי מדובר בעבודה שלא נכתבה על ידי הסטודנט שהגיש אותה תהיה קשה לזיהוי מידי, באמצעים פשוטים, ואף לא באמצעות יישומים ייעודיים לזיהוי העתקות. על כן המוסדות מתקשים לאמוד את התופעה והיקפה אינו ידוע. יש להיאבק בתופעה זו באמצעות טיפול בשני צדי המתרס - מחד גיסא בסטודנטים שאינם כותבים בעצמם את העבודות שהם מגישים, ומאידך גיסא - בגורמים הכותבים את העבודות והמוכרים אותן.

בדיון במרץ 2014 בהשתתפות ור"ה והרקטורים בנוגע לרכישת עבודות של סטודנטים ברשת, צוין כי מדובר בתופעה חמורה שהולכת ומחמירה, וכי במצב הנוכחי המוסדות יכולים להיאבק בה באמצעות הליכי משמעת בלבד. עוד צוין בדיון כי מוכרי העבודות מפרסמים את עצמם בכל רחבי הקמפוסים ובאתרים ברשת, ויש לפעול להחמרת העונשים שוועדות המשמעת של האוניברסיטאות משיתות על סטודנטים שהגישו עבודה שרכשו.

> סקירת דוחות המשמעת של 26 המוסדות שנבדקו מלמדת כי כ-29% מכלל העבירות שבוצעו בממוצע בכל המוסדות בשנים 2015-2010 הן עבירות העתקה ורכישה של עבודות אקדמיות והעתקה במבחנים, דהיינו עבירות אלה הן בין עבירות המשמעת הנפוצות ביותר של סטודנטים

22 מבדיקות ברשת עולה כי מחיר עבודה סמינריונית הוא 3,400-2,800 ש"ח, מחיר ממוצע של תזה הוא 8,000 ש"ח, ומחיר עבודת דוקטורט הוא 40,000 ש"ח.

ביוני 2015 קבעה מל"ג כלהלן:

א. מל"ג רואה בחומרה רבה את התפשטות תופעת המסחור של תוצרי למידה אקדמיים ואת מעורבותם של גורמים בתשלום בתהליך הלמידה האקדמי.

ב. האחריות לשמירת טוהר הבחינות והעבודות האקדמיות מוטלת על המוסדות להשכלה גבוהה. מל"ג מעודדת מוסדות אלה לטפל בבעיה זו לעומק, והיא תסייע להם במידת הנדרש.

ג. מל"ג תפעל בכל דרך למיגור התופעה, לרבות בשיתוף הגורמים הרלוונטיים לאכיפת החוק.

הטיפול בתלונה נגד מוכרי עבודות אקדמיות

בינואר ומרץ 2015 האוניברסיטה הפתוחה ואוניברסיטת בן גוריון הגישו למשטרה תלונות נגד מוכרי עבודות אקדמאיות. באפריל אותה שנה החליטה המשטרה לסגור את שני התיקים בנימוק ש"אין אשמה פלילית". במאי 2015 הגישה האוניברסיטה הפתוחה ערר על החלטת המשטרה בטענה כי מוכר העבודה עבר על סעיף 415 לחוק העונשין - ניסיון לזיוף עבודה שיש בו משום קבלת דבר במרמה, על סעיף 440 לחוק העונשין - ניסיון לקשור קשר להונות, ועל סעיף 499 לחוק העונשין - ניסיון לקשירת קשר, וכי נוסף על כך יש חשד לעבירה של שימוש במאגרי מידע שלא כדין בהתאם לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981. עוד טענה האוניברסיטה כי רכישת עבודות סמינריוניות הפכה ל"מכת מדינה" - יש תעשייה שלמה של גורמים המדיחים סטודנטים לקנות מהם עבודות אקדמיות ובכך הם פוגעים בתהליך הלימוד ובאמינות תעודת הבוגר שמעניקה האוניברסיטה. אשר על כן, לדעתה מדובר באינטרס ציבורי במעלה הראשונה שנועד לשים קץ להונאות במסגרת רכישת עבודות אקדמיות. ביוני 2015 העבירה המשטרה את הערר למחלקת עררים בפרקליטות המדינה (להלן - הערר). בפברואר 2016 החזירה מחלקת עררים את התיק למשטרה לביצוע חקירה, מאחר שהתיק נגנז ללא חקירה יומיים לאחר הגשת התלונה.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 ציינה לשכת המשנה לפרקליטות המדינה כי ב-28.11.16 מסרה לה המשטרה כי חקירת התיק הסתיימה והתיק הוחזר למחלקת עררים בפרקליטות המדינה. אולם עד תחילת פברואר 2017, טרם הסתיים הטיפול בערר.

לדעת משרד מבקר המדינה ראוי כי מחלקת עררים בפרקליטות המדינה תזרז את הטיפול בערר כדי שישמש אבן דרך לטיפול במוכרי עבודות אקדמיות ויתרום להרתעה ובכך יסייע לצמצום התופעה.

יצירת מתווה לטיפול במוכרי עבודות

ביוני 2015 שלחה מל"ג למחלקת עררים בפרקליטות המדינה מכתב תמיכה בבקשת הערר של האוניברסיטה הפתוחה ממאי 2015, ובו ציינה כי תופעת ההונאות בקבלת

> בינואר ומרץ 2015 האוניברסיטה הפתוחה ואוניברסיטת בן גוריון הגישו למשטרה תלונות נגד מוכרי עבודות אקדמאיות. תופעת ההונאות בקבלת תואר אקדמי ומסחור עבודות אקדמיות התפשטה מאוד במשך השנים, ונעשתה לשכיחה ומקובלת בקרב הסטודנטים. המוסדות מתקשים למנוע תופעה פסולה זו, הם פועלים נגד הסטודנטים במסגרת הדין המשמעתי, אולם בכל הנוגע לגורמים חיצוניים, ידיהם כבולות אף שמדובר בפעולות שהן לכאורה עבירה פלילית

תואר אקדמי ומסחור עבודות אקדמיות התפשטה מאוד במשך השנים, ונעשתה לשכיחה ומקובלת בקרב הסטודנטים. המוסדות מתקשים למנוע תופעה פסולה זו, הם פועלים נגד הסטודנטים במסגרת הדין המשמעתי, אולם בכל הנוגע לגורמים חיצוניים, ידיהם כבולות אף שמדובר בפעולות שהן לכאורה עבירה פלילית. עוד ציינה מל"ג במכתבה כי בהיותה נאמנה של כלל הציבור, היא מבקשת להבטיח כי תארים אקדמיים המוענקים במוסדות להשכלה גבוהה שהיא מכירה בהם ישמשו תעודה אמתית המשקפת באופן אמין את הידע שרכש הסטודנט בלימודיו.

בפברואר 2016 פנה ור"ה לד"ר אביחי מנדלבליט, היועץ המשפטי לממשלה, וציין כי היקף תופעת רכישת העבודות גדל מדי שנה, ומנגד יכולת ההרתעה והענישה של האוניברסיטאות הן חלקיות בלבד - שכן הן מוגבלות למישור המשמעתי אל מול סטודנטים הנתפסים רוכשים או מעתיקים עבודות. אשר על כן ביקש ור"ה הן מהפרקליטות והן ממשטרת ישראל להידרש לעניין זה באופן מיוחד, באמצעות חקירת תלונות, חקירות יזומות והגברת האכיפה.

באותו חודש בישיבה בלשכת המשנה לפרקליט המדינה לעניינים פליליים, עו"ד אלי אברבנאל, בהשתתפות נציגי חטיבת החקירות במשטרה ונציגי מחלקת ייעוץ וחקיקה במשרד המשפטים, הוחלט כי חטיבת החקירות תוסיף לבחון את הנושא ותעביר לעיונו של המשנה לפרקליט המדינה מתווה פעולה לאכיפת החוקים בעניינן של עבירות אלו. בישיבה הדגיש עו"ד אברבנאל את חשיבות האכיפה בעניינן של עבירות אלו ליצירת הרתעה, ואת קושי של המוסדות להתמודד עם התופעה באמצעות הכלים המשמעתיים שבידיהם.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 ציינה לשכת המשנה לפרקליטות המדינה כי היא לא קיבלה מתווה כאמור מהמשטרה. מנגד המשטרה השיבה באותו חודש למשרד מבקר המדינה כי היא המתינה לקבל מהמוסדות נתונים בדבר היקף רכישת עבודות אקדמיות, ומאחר שהללו מתקשים לאסוף נתונים אלו היא זקוקה לשהות נוספת להכנת מתווה פעילות.

> נוכח הקושי שבו נתקלים המוסדות במסגרת ההתמודדות עם חומרתה ושכיחותה של תופעת הרכישה והמכירה של עבודות אקדמיות, על גופי האכיפה - היועמ"ש לממשלה, הפרקליטות והמשטרה - להחיש את טיפולם לקביעת מדיניות אכיפה בנושא, ובכלל זה לקבוע את הדרכים להתמודד עם התופעה במסגרת הדין הפלילי. מדובר בעבירות חמורות הן של המוכרים והן של הרוכשים במישור הפלילי: הסטודנט הרוכש מבצע עבירה של קבלת דבר במרמה, ואילו מוכר העבודה מבצע עבירה של שידול לקבלת דבר במרמה. בד בבד, וללא קשר להתקדמות החקירה של המשטרה ופרקליטות המדינה, על המוסדות להמשיך לפעול לצמצום עבירות המשמעת הנוגעות לרכישה או למכירה של עבודות אקדמיות ולנקוט לצורך כך את הכלים העומדים לרשותם, לרבות אמצעים משמעתיים ומנהליים.

נוכח הקושי שבו נתקלים המוסדות במסגרת ההתמודדות עם חומרתה ושכיחותה של תופעת הרכישה והמכירה של עבודות אקדמיות, על גופי האכיפה - היועמ"ש לממשלה, הפרקליטות והמשטרה - להחיש את טיפולם לקביעת מדיניות אכיפה בנושא, ובכלל זה לקבוע את הדרכים להתמודד עם התופעה במסגרת הדין הפלילי

שימוש באמצעים טכנולוגיים לייעול ההתמודדות עם עבירות של העתקת עבודות מהרשת

זיהוי עבירות של העתקה - שאינה ציטוט - מהרשת מורכב, שכן הדבר דורש חידוד של ההבחנה בין העתקה ממקורות מידע עצומים ונרחבים הזמינים, בין היתר, ברשת, ובין ציטוט מתוך מקור מידע על פי כללי הציטוט המקובלים. אחת הדרכים לזיהוי פלגיאט היא באמצעות יישום טכנולוגי-ממוחשב (להלן - יישום) המזהה העתקה שיטתית של קטעים מעבודות אחרות או ממקורות ידע אחרים. בביקורת עלה שכל המוסדות שנבדקו, פרט לאוניברסיטת אריאל בשומרון, לטכניון ולמרכז הבינתחומי הרצליה (מוסד שאינו גוף מבוקר לעניין חוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב]), אינם משתמשים ביישומים אלו.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 ציינה המכללה האקדמית הדסה כי על אף עלותה הגבוהה של מערכת יעילה יותר לזיהוי העתקות, הרי שלנוכח חשיבות הטיפול בנושא היא מנסה להשיג תקציב לרכישתה.

> אחת הדרכים לזיהוי פלגיאט היא באמצעות יישום טכנולוגי-ממוחשב המזהה העתקה שיטתית של קטעים מעבודות אחרות או ממקורות ידע אחרים

לנוכח חומרת התופעה של העתקת עבודות ומבחנים על ידי סטודנטים, שכיחותה והשפעותיה, על מל"ג בשיתוף המוסדות לקבל החלטה אסטרטגית להיאבק בתופעה זו; על המוסדות בהובלת מל"ג לעודד שימוש במגוון אמצעים כדי למנוע את התופעה ולאכוף את החוקים בעניינה, ובכלל זה עליהם להשתמש באמצעים טכנולוגיים מתוחכמים ועתירי משאבים דוגמת יישומים לזיהוי פלגיאט. כמו כן על המוסדות בסיוע מל"ג לשקול לשתף פעולה ביניהם לעניין השימוש בכלים ממוחשבים לזיהוי פלגיאט, באופן שיאפשר לייצר בסיס מידע משותף, אשר ישמש תשתית רחבה ויעילה יותר לשם זיהוי העתקות של עבודות אקדמיות. בכלל זה עליהן לגבש את המנגנון המתאים לייצור בסיס מידע משותף של העבודות שהוגשו.

תקנון המשמעת של הסטודנטים

כאמור, הכלי המרכזי העומד לרשות המוסדות לשם צמצום עבירות המשמעת הוא תקנון המשמעת של הסטודנטים. לפי סעיף 17 לחוק זכויות הסטודנט, התשס"ז-2007, מוסד להשכלה גבוהה יקבע ויפרסם, בכפוף להוראות חוק זה, כללי התנהגות בנוגע להתנהגות מועמדים וסטודנטים במסגרת לימודיהם במוסד, לרבות בזמן הלימודים ובתחומי המוסד, ובכלל זה במעונות הסטודנטים, ובהם תקנון משמעת והעונשים הצפויים בשל הפרת הכללים הקבועים בו. משרד מבקר המדינה בחן את האופן שבו המוסדות מיישמים את תקנוני המשמעת שלהם.

בהחלטת מל"ג מיולי 2014 נקבעו כמה עקרונות מנחים למוסדות לעניין הליכי המשמעת וההסדרים שייקבעו בתקנוניהם (להלן - החלטת מל"ג מיולי 2014), כמפורט להלן:

1. הליכי המשמעת במוסדות להשכלה גבוהה מתבצעים במסגרת ניהולם האקדמי של המוסדות להשכלה גבוהה.

2. מל"ג, כמוסד הממלכתי לענייני השכלה גבוהה, צריכה להבטיח איזון ראוי בין האינטרס הציבורי שבהבטחת עצמאותם של המוסדות המוכרים להשכלה גבוהה ובין האינטרס הציבורי של פיקוח עליהם והבטחת איכותם האקדמית וניהולם התקין והראוי.
3. מל"ג מדגישה את אחריות המוסדות להשכלה גבוהה להבטיח במסגרת תקנוני המשמעת שלהם כי אם ננקטים נגד סטודנט הליכי משמעת שתוצאותיהם עלולים להיות חמורים, לא תיפגע יכולתו לנהל הליך משמעתי הגון המבטיח את חשיפת האמת, תוך שמירה על זכויותיו.
4. מל"ג מבקשת לקבל את התחייבותם של המוסדות לקיים פיקוח ובקרה מטעמם כדי להבטיח שהליכי המשמעת יהיו תקינים וראויים כאמור לעיל.

פערים בין גזרי הדין של המוסדות השונים

רשימת העונשים בתקנונים השונים על עבירות הונאה בבחינה ובעבודה כוללת עונשים כגון: נזיפה, עבודות שירות למען הציבור, קנסות, פסילת העבודה או המבחן, פסילת הקורס שבו נעברה העבירה, הרחקה על תנאי, הרחקה בפועל לתקופה מוגבלת והרחקה לצמיתות. בחלק קטן מהם נקבעו עונשי מינימום לעבירות האמורות, וברובם ניתנה לוועדות המשמעת האפשרות לקבוע את העונשים על פי שיקול דעתן. מסקירת דוחות המשמעת של המוסדות עולה כי יש פער ניכר בין החומרה שמייחסים מוסדות לאותו סוג של עבירות משמעת, כפי שהדבר משתקף בעונשים שגזרו המוסדות השונים. חלק מהמוסדות קבעו בתקנוניהם עונשי מינימום ועונשים על תנאי ואלו אמורים לשקף את מדיניות המוסד בכל הנוגע להתמודדות עם עבירות המשמעת.

> משרד מבקר המדינה אינו מחווה דעה בשאלות מהו העונש הראוי והאם יש צורך להנהיג עונשי מינימום. אולם הוא בהחלט מעלה לדיון את השונות הגדולה בין העונשים המושתים במוסדות השונים. הדבר גורם לחוסר שוויון בהליך המשמעתי המוחל במוסדות השונים, אשר אינו עולה בקנה אחד עם עקרון השוויון בענישה. על המוסדות בשיתוף מל"ג להתקין תקנון משמעת אחיד לכל מוסדות ההשכלה הגבוהה, ולכל הפחות עליהם לקבוע אמות מידה אחידות שישמשו בסיס מחייב לתקנון המשמעת.

בתשובתה של מל"ג למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 היא לא חיווחה את דעתה בנושא, חלק מהמוסדות אימצו את המלצת המבקר וחלקם התנגדו לכך. אוניברסיטת בן גוריון למשל ציינה בתשובתה מדצמבר 2016 כי "קביעת אמות מידה אחידות הינה דרך ראויה יותר לשימור שיקול הדעת ומאפייניו הנפרדים של כל מוסד, ועם זאת - ליצירת קווים מנחים כלליים אחידים." מנגד הטכניון ציין בתשובתו למבקר המדינה כי הוא "אינו תומך ביצירת תקנון משמעת אחיד לכל המוסדות להשכלה הגבוהה. מעבר לעמידה הפורמלית של המוסדות על עצמאותם בניהול ענייניהם ההתנגדות היא עניינית ונובעת משני מקורות. הראשון הוא שההבדלים ברמת הענישה מבטאים שוני באופי הלימודים שבין המוסדות ...והשני הוא עקרוני יש

> מסקירת דוחות המשמעת של המוסדות עולה כי יש פער ניכר בין החומרה שמייחסים מוסדות לאותו סוג של עבירות משמעת, כפי שהדבר משתקף בעונשים שגזרו המוסדות השונים. על המוסדות בשיתוף מל"ג להתקין תקנון משמעת אחיד לכל מוסדות ההשכלה הגבוהה, ולכל הפחות עליהם לקבוע אמות מידה אחידות שישמשו בסיס מחייב לתקנון המשמעת

התייחסויות ותפיסות שונות מהי המדיניות הנכונה בענישה ולאיזו מדיניות השפעה הרתעתית גדולה יותר. אלה נושאים חשובים הנתונים לויכוח ציבורי נרחב..."**.**

על מל"ג לקיים דיון בנושא זה בהשתתפות נציגי המוסדות ולהתקין תקנון שיהווה בסיס אחיד בלבד לכל המוסדות להשכלה גבוהה שעליו יוכלו המוסדות להוסיף תקנות על פי שיקול דעתם.

עונשים על הונאה בבחינה ובעבודה - חריגה מעונשי מינימום ועונשים על תנאי

עונשי מינימום: מטרתם של עונשים אלה כפולה - תגובה על ביצוע מעשה לא תקין והרתעה מפני ביצוע עבירה. חלק מהמוסדות קבעו עונשי מינימום שאין לחרוג מהם אלא מטעמים מיוחדים שעליהם לציין בכתב[23]. בכלל זה הם קבעו עונשי מינימום על הונאה בבחינה והונאה בעבודה (להלן - עבירות הונאה). קביעת עונשי מינימום בתקנון אמורה לשקף את המדיניות המחמירה של המוסד בכל הנוגע להתמודדות עם עבירות משמעת מסוימות.

עונשים על תנאי: עונש כגון הרחקה לתקופה מוגבלת או לצמיתות הוא עונש חמור; על כן, לעתים העונש המוטל הוא על תנאי ונועד לשמש כאמצעי הרתעה מביצוע עבירת משמעת חוזרת בתוך זמן מוגדר שנקבע בתקנון. בחלק מהתקנונים של המוסדות נקבעו עונשים על תנאי שיוטלו על סטודנטים שעברו שוב את אותה עבירה בדיוק, ובתקנונים אחרים נקבע עונש על תנאי מורחב, אשר נוגע לכל עבירת משמעת. יש גם תקנונים שמאפשרים לוועדת המשמעת לשקול אם ליישם את העונש על תנאי.

הביקורת בדקה אם מדיניות הענישה המחמירה כלפי עבירות הונאה בבחינה ובעבודה, שתכליתה הגברת ההרתעה בגין עבירות משמעת אלה של סטודנטים, אכן יושמה על ידי אותם מוסדות משמעת שקבעו בתקנוניהם עונשי מינימום לאותן עבירות. להלן דוגמאות:

באוניברסיטת חיפה

בתקנון המשמעת של המוסד נקבע כי סטודנט שביצע עבירות הונאה בבחינה או בעבודה "יורחק הרחקה בפועל לתקופה שתקבע על ידי הפוסק בהתאם לחומרת העבירה"; אם הסטודנט ימצא "אשם פעם נוספת בעבירות אלו, בתוך שלוש שנים מיום שהורשע לראשונה בעבירה" כזאת, הוא "יורחק מן האוניברסיטה לצמיתות, אלא אם מצא הפוסק נסיבות מיוחדות, אותן יפרט בהחלטתו, המצדיקות עונש קל

23 בחקיקת העונשין קביעת עונשי מינימום היא חריג יוצא דופן. ככלל קבועים במרבית סעיפי חוק העונשין עונשי מקסימום. רק לגבי עבירות חריגות, שחומרתן רבה במיוחד, כמו מעשי רצח או אינוס נקבע כי עונשי המינימום שיושתו על העבריין לא יהיו פחותים מהעונשים שנקבעו בחוק; ואולם גם לבתי המשפט ניתן שיקול דעת לקבוע ענישה אחרת מטעמים מיוחדים שיירשמו.

יותר". כמו כן נקבע בתקנון בנוגע לעונשים, כי "רשויות המשמעת רשאיות להורות כי עונש יהיה כולו או מקצתו על תנאי, התנאי הוא שהתלמיד לא יעבור עבירה או עבירות שייקבעו ע"י רשויות המשמעת בתקופה מוגדרת".

הביקורת העלתה כי בשנים 2010-2014 מספר ההרשעות בגין עבירות הונאה בבחינה ובעבודה גדל מ-50 ל-112, וכי ועדת המשמעת של אוניברסיטת חיפה לא מימשה רבים מעונשי המינימום שנקבעו בתקנון - הרחקה על תנאי (בעבירה ראשונה) או בפועל. עוד עלה כי שיעור העונשים הכוללים הרחקה פחת מ-50% בשנת 2010 ל-26% בשנת 2014.

בתשובה למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 ציינה האוניברסיטה כי יש מספר סיבות לסטייה מעונשי מינימום והם: בקורסים שנתיים לא ניתן להרחיק לסמסטר כי אז הסטודנט יפסיד שנה שלימה. פסילת קורס במועד סיום התואר עלולה לגרום לדחייה בסיום הלימודים לשנתיים. ונסיבות אישיות של הסטודנט. אולם בכל מקרה בעקבות הערת המבקר יובא הנושא לדיון.

משרד מבקר המדינה מעיר כי אין בתשובת האוניברסיטה משום הסבר מספק לממצאי הביקורת ולפיהם מספר הפעמים שבהם יושם תקנון המשמעת הולך ופוחת, ובשנת 2014 היה שיעורו 26% בלבד.

באוניברסיטת בן גוריון

על פי תקנון המשמעת לסטודנטים, עונש מינימום על הונאה בבחינה או בעבודה יהיה "לפחות ציון אפס בקורס בו בוצעה העבירה" כלומר - כישלון. נקבע כי במקרים חריגים רשאי בית הדין להקל בעונש מינימום מטעמים שינומקו בפסק הדין, וכי עונשי המינימום יכולים להינתן על תנאי.

במוסד זה מספר עבירות המשמעת בתחום עבירות הונאה בבחינה ובעבודה גדל בשנים 2012-2015 מ-31 ל-161. הביקורת העלתה כי 58 מ-161 העונשים שפסקו מוסדות המשמעת של האוניברסיטה בשנת 2015 בגין עבירות הונאה בבחינה או בעבודה היו פחותים מעונש המינימום. האוניברסיטה הסתפקה בעונשים כמו נזיפה, ביטול העבודה או הבחינה ולא עונש המינימום שנקבע בתקנון - כישלון בקורס.

בתשובת האוניברסיטה למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 היא ציינה כי היא מקבלת את הערת המבקר כי לעתים קרובות הליך גזירת הדין הוא הליך מקל יתר על המידה, בין השאר מאחר שחברי בית הדין הם חברי סגל הנוטים לסייע לסטודנטים להשלים את לימודיהם. עם זאת ציינה כי היא תפעל למצוא איזון טוב יותר בין הממד ההרתעתי והממד החינוכי בענישה.

במכללת תל חי

בתקנון המוסד נקבעו עונשי המינימום על עבירות של הונאה במבחן או בעבודה. על פי התקנון חומרת העונש עולה בהתאם למספר הפעמים שהתלמיד ביצע את העבירה. עוד נקבע בתקנון כי כבר לאחר ההרשעה הראשונה בהונאה בבחינה, בעבודת בית או בעבודה סמינריונית, ייפסל הקורס שבו נעברה העבירה. עוד נקבע בתקנון כי רשויות המשמעת רשאיות להורות כי העונשים, כולם או מקצתם, יהיו על תנאי.

מבדיקת דוחות המשמעת של המוסד נמצא כי הוא לא יישם את עונשי המינימום שקבע. למשל, בשנים 2011-2015 בכל דיוניה של ועדת המשמעת בעבירות של הכנסת חומר אסור לבחינה (37 במספר), היא פסלה את המבחן בלבד ולא את הקורס, שלא לפי התקנון.

במכללת ספיר

בתקנון המכללה נקבע כי עונש מינימום על עבירות של הונאה בבחינה או בעבודה יהיה פסילת העבודה או המבחן, אלא אם כן החליטה הוועדה אחרת ונימקה את החלטתה. הוועדה רשאית להטיל כל עונש על תנאי וכן לחדש את התנאי.

מבדיקת דוחות המשמעת של המוסד עולה כי בשנים 2011-2015 יושם עונש המינימום על עבירות הונאה בעבודות ובבחינה באופן חלקי בלבד, הוועדה פסקה עונש מינימום של פסילות העבודה - על תנאי בעבירה ראשונה או בפועל - על כ-50% מהעבירות בממוצע, ואשר לבחינות - שיעור הפסילות גדל במשך השנים מ-18% בשנת 2011 ל-52% בשנת 2015. משרד מבקר המדינה מציין כי מבדיקת דוחות המשמעת של המכללה עולה כי בעקבות הגידול בשיעור פסילת המבחן צומצם בכ-11% היקף ההונאות במבחן.

אורט בראודה

לפי תקנון המכללה, אפשר להטיל עונש על תנאי של הרחקה לתקופה מוגבלת או לצמיתות, בגין ביצוע עבירת משמעת חוזרת. תקופת התנאי תתחיל מיום ההחלטה אלא אם כן נקבע אחרת.

מבדיקת דוחות המשמעת של המוסד עולה כי למרות המדיניות המחמירה של המוסד בנוגע להפעלת עונשי התנאי כפי שהיא באה לביטוי בתקנון, בפועל עונש המינימום על תנאי לא הופעל בגין עבירות הונאה גם לאחר ביצוע עבירת הונאה נוספת.

> על המוסדות לשאוף ליישם, כמדיניות, את עונשי המינימום המפורטים בתקנון. אם המוסדות סבורים כי עונשי המינימום אינם מידתיים ועל כן הם מעדיפים שלא ליישם אותם, עדיף שיפעלו לעדכון התקנון שכן תקנון המשקף את העונשים שמושתים בפועל מרתיע הרבה יותר מתקנון שאינו מיושם.

הטלת עונשי מינימום ועונשים על-תנאי נועדה מחד להחמיר את הענישה ומאידך לתת לסטודנטים הזדמנות נוספת אך בלוויית התראה, וזאת בנסיבות המצדיקות זאת; כמו כן הדבר מאפשר לסטודנט לדעת מהם העונשים שהוועדה עלולה להשית עליו ובמה הוא מסתכן. ממצאי הביקורת מעלים שהמוסדות נבדלו ביניהם במידה רבה מבחינת עונשי המינימום והעונשים על תנאי בגין עבירות, ועם זאת במקרים רבים מוסדות שבחרו לקבוע עונשי מינימום ועונשים על תנאי להפעלתם לא מימשו אותם ועקב כך לא מיצו את השימוש באמצעי ההרתעה הגלום בהם, הן כלפי הסטודנט היחיד והן כלפי כלל הסטודנטים של המוסד. על המוסדות לשאוף ליישם, כמדיניות, את עונשי המינימום המפורטים בתקנון. אם המוסדות סבורים כי עונשי המינימום אינם מידתיים ועל כן הם מעדיפים שלא ליישם אותם, עדיף שיפעלו לעדכון התקנון שכן תקנון המשקף את העונשים שמושתים בפועל מרתיע הרבה יותר מתקנון שאינו מיושם.

הטיפול בעבירות פליליות

לעתים יש חשש כי עבירות משמעת שמבצעים סטודנטים או חברי סגל במוסדות הם בבחינת עבירות פליליות כהגדרתן בסעיף 268 לחוק העונשין[24]. כאשר מתעורר חשש כאמור, על גורם שממלא תפקיד בהליך המשמעתי לדווח על כך ליועץ המשפטי לממשלה או לבא כוחו לפי סעיף 269 לחוק העונשין. תכליתה של הוראה זו היא למנוע מצב שבו ההליך המשמעתי יפגע ביכולתם של גורמי האכיפה לנהל חקירה פלילית או לנקוט הליך פלילי בנוגע לאותן עבירות, וכן לאפשר ליועץ המשפטי להורות על השהייתו או הפסקתו של ההליך המשמעתי ובד בבד להפנות את התלונה למשטרה.

לעתים יש חשש כי עבירות משמעת שמבצעים סטודנטים או חברי סגל במוסדות הם בבחינת עבירות פליליות כהגדרתן בסעיף 268 לחוק העונשין . כאשר מתעורר חשש כאמור, על גורם שממלא תפקיד בהליך המשמעתי לדווח על כך ליועץ המשפטי לממשלה או לבא כוחו לפי סעיף 269 לחוק העונשין

היעדר התייחסות לעבירה פלילית בתקנון

מרבית המוסדות התאימו את התקנונים לחוק העונשין וקבעו בהם כי אם התגלה במהלך דיון משמעתי חשש לביצועה של עבירה פלילית כהגדרתה בסעיף 268 לחוק העונשין, יודיע על כך המוסד ליועץ המשפטי לממשלה ורק לאחר מכן יוכל המוסד להמשיך בנקיטת הליכי המשמעת נגד הסטודנט.

עם זאת בביקורת נמצא כי בתקנון של כמה מוסדות - המכון הטכנולוגי חולון, האקדמיה לאמנות ועיצוב ירושלים-בצלאל, המכללה האקדמית להנדסה סמי שמעון, המכללה האקדמית להנדסה ירושלים - עזריאלי - לא נכללה חובת ההודעה ליועץ המשפטי לממשלה או לבא כוחו במקרים הנדרשים בחוק העונשין. בהתאם לכך רובם לא יישמו את הוראות החוק.

24 בסעיף 268 כלולה רשימת עבירות לפי חוק העונשין שהן בגדר "עבירה פלילית" - עבירה שחובה להודיע עליה ליועץ המשפטי לממשלה לפי סעיף 269 לחוק.

משרד מבקר המדינה מעיר למוסדות כי אי-הכללת הוראה זו בתקנון אינה פוטרת את המוסד ממילויה, וכי ראוי לכלול בתקנוניהם הוראה המורה על ההליך הנדרש כאשר יש חשש לביצוע עבירה פלילית, כאמור בחוק העונשין. הדבר יסייע למוסד למלא את החובה שמוטלת עליו לפי חוק זה. כאמור, ההליך המשמעתי אמור לשמש כהשלמה להליך הפלילי ואינו יכול להחליף אותו, וראוי שהמוסדות האמורים לעיל יעדכנו את תקנון המ ש מעת לסטודנטים.

בתשובתם של המכון הטכנולוגי חולון והמכללה האקדמית להנדסה סמי שמעון למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 הם ציינו כי הם מקבלים את הערות משרד מבקר המדינה והם שוקדים על תיקון תקנון המשמעת של הסטודנטים.

הימנעות המוסדות מהגשת תלונה למשטרה או מהודעה ליועץ המשפטי לממשלה בדבר העבירות

מסקירת דוחות המשמעת של המוסדות שכללו בתקנוניהם את החובה המתוארת לעיל נמצא כי רבים מהם נמנעו מלהודיע ליועץ המשפטי לממשלה או לבא כוחו על עבירות המשמעת שנדונו לפני מוסדות השיפוט המשמעתי, גם כאשר אלה העלו חשש לעבירה פלילית כהגדרתה בסעיף 268 לחוק העונשין. מדובר, בין היתר, בעבירות לפי חוק המחשב, התשנ"ה-1995 (להלן - חוק המחשב), שהן בחזקת עבירה לפי פרק י"ג לחוק העונשין (כגון קבלת דבר במרמה) הפוגעת בזכויות של המדינה או של גוף מבוקר, התחזות לאדם אחר בכוונה להונות - עבירה לפי סעיף 441 לחוק העונשין, עבירות אלימות שדינן מאסר שלוש שנים ומעלה, גניבה[25] ובעיקר עבירות של זיוף מסמכים לפי סעיף 418 לחוק העונשין.

> מסקירת דוחות המשמעת של המוסדות שכללו בתקנוניהם את החובה המתוארת לעיל נמצא כי רבים מהם נמנעו מלהודיע ליועץ המשפטי לממשלה או לבא כוחו על עבירות המשמעת שנדונו לפני מוסדות השיפוט המשמעתי, גם כאשר אלה העלו חשש לעבירה פלילית כהגדרתה בסעיף 268 לחוק העונשין

בין עבירות המחשב נמנים חדירה למחשב המוסד כדי לשנות ציונים; זיוף מסמכים כגון זיוף ציון או אישור על לימודים, וכן זיוף אישור רפואי או אישור על שירות מילואים לצורך קבלת מועד נוסף לבחינה, הקלות בבחינה, קבלת מלגה או זכויות אחרות; התחזות לאדם אחר כגון התחזות לסטודנט אחר והשתתפות בבחינה במקומו; אלימות ופגיעה ברכוש המוסד עצמו; גניבה מהמוסד כגון גניבת עותק מבחן.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 ציינה פרקליטות המדינה כי על המוסדות האקדמיים חלה החובה לפנות ליועץ המשפטי לממשלה. עם זאת, כאשר ברור שנעברה עבירה פלילית, רשאי המוסד האקדמי להגיש למשטרה תלונה בעניין, וזוהי הדרך הטובה ביותר להבטיח טיפול מהיר בתלונה.

25 גניבה של נכסיהם או זכויותיהם של המדינה או גוף מבוקר

הסטודנטים, בהיותם האזרחים לעתיד, עשויים לאייש משרות חשובות ולשמש במקצועות שכדי לעבוד בהם נדרשת תעודת יושר. ועל כן אכיפתו של חוק העונשין יאפשר את שמירת האיכות האנושית של בעלי מקצועות ומשרות אלו. לנוכח ההימנעות החוזרת של רשויות המשמעת של המוסדות מ ל העביר לטיפול היועץ המשפטי לממשלה מידע שמתגלה במסגרת הליך משמעתי ולפיו הסטודנטים חשודים גם בעבירות פליליות נוסף על עבירות משמעת, על היועץ המשפטי לממשלה לקבוע מדיניות לטיפול בעבירות אלו ולהוציא הנחיות ליישומה. בכך יושג איזון בין האינטרס הציבורי ומיצוי הדין עם הסטודנט העבריין ובין השקעת המשאבים בנקיטת הליכים.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 ציינה פרקליטות המדינה כי בעתיד הקרוב היועץ המשפטי לממשלה ופרקליט המדינה יפרסמו הנחיה שעניינה סימן ב' לפרק ט' לחוק העונשין שכותרתו "העלמת עבירות". הנחיה זו תתווה את הכללים והשיקולים להפעלת סמכויות היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו להורות על הפסקת "הליך השפיטה" לפי סעיפים 268-270 לחוק העונשין. ההנחיה תפרט מהו "הליך שפיטה" המחייב דיווח, וכן תפרט את השיקולים המנחים לקבלת החלטה של הפסקת הליך שפיטה והעברת הנושא לחקירת משטרה, את יתרונותיו וחסרונותיו של "הליך שפיטה" לעומת חקירה פלילית, את האינטרס הציבורי שבפתיחת חקירה ואת מהות ההודעה שהגוף שמנהל את "הליך השפיטה" יידרש להעביר ליועץ המשפטי לממשלה.

היועץ המשפטי לממשלה ופרקליט המדינה יפרסמו הנחיה שעניינה סימן ב' לפרק ט' לחוק העונשין שכותרתו "העלמת עבירות". הנחיה זו תתווה את הכללים והשיקולים להפעלת סמכויות היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו להורות על הפסקת "הליך השפיטה" לפי סעיפים 268-270 לחוק העונשין.

לוח הזמנים לקיום הליכי המשמעת

קיום הליכי משמעת בהתאם ללוח הזמנים שנקבע בתקנון

ככלל, הליך משמעתי שמקיים גוף שיפוטי פנימי של ארגון ראוי שיתנהל בזריזות וביעילות, בין היתר מכיוון שלארגון יש השפעה רבה על משך ההליך. קביעת לוח זמנים מאפשרת, בין היתר, לשמור על זכויות הסטודנט, שהרי הליכי משמעת משבשים את התקדמותו במהלך הלימודים, לעתים אינם מאפשרים לו להירשם לקורס מתקדם ולעתים מחייבים אותו להיבחן באותה בחינה בכמה מועדים. מנגד התמשכות ההליך המשמעתי עשויה, לכשעצמה, להפחית מהאפקטיביות של ההליך כולו. עדיף ששיבושים אלו יהיו מזעריים, במיוחד כאשר לזכות הסטודנט הנילון עומדת חפותו עד שיואשם. בתקנוני המשמעת קבעו המוסדות לוחות זמנים לביצוע השלבים השונים של ההליך המשמעתי, ובכלל זה: שלבי בחינת התלונה, העיון בתביעה וקביעת המועד לדיון בה וכן מועד מתן פסק הדין.

מבדיקת הליכי המשמעת במוסדות נמצא שכמה מהמוסדות לא פעלו על פי לוח הזמנים שנקבע בתקנון לגבי הליך המשמעתי כולו או לגבי שלבים מסוימים בו, ולהלן יוצגו כמה דוגמאות לכך:

האוניברסיטה העברית

על פי תקנון האוניברסיטה, פסק הדין יינתן לכל המאוחר ארבעה שבועות לאחר סיום הדיון בעניינו.

בביקורת נבדקו הליכי המשמעת שנקטה האוניברסיטה בשנת 2015 ונמצא כי כשני שלישים מההליכים מתבצעים באמצעות הסדר טיעון[26] והשליש הנותר - באמצעות דיון משמעתי רגיל. קיום הסדר טיעון נמשך בממוצע 6.5 חודשים, הליך משמעתי רגיל נמשך בממוצע 6.8 חודשים, כאשר 3.5 חודשים בממוצע מתוכם הם אחרי סיום הדיון. יוצא איפה שהסדר הטיעון אינו מקצר במידה ניכרת את ההליכים המשמעתיים.

ממצאי הביקורת מלמדים שרשויות המשמעת של האוניברסיטה העברית חורגות במידה ניכרת מפרק הזמן המקסימלי שנקבע בתקנון. משרד מבקר המדינה מעיר לאוניברסיטה כי קיום הליכי משמעת בלוח זמנים החורג מזה שנקבע בתקנון משבש את התקדמותו של הסטודנט בלימודיו. מאחר שבמהלך הליך הבירור הסטודנט ממשיך ללמוד כרגיל. אולם אם הוחלט על פתיחת הליך בעבירת הונאה בעבודה או בבחינה לפי סעיף 14(1) או 14(2) לתקנון, המזכירות לענייני תלמידים בפקולטה שבה לומד הסטודנט מתבקשת לעכב מסירת אישורים לסטודנט ובכך יש פגיעה בהמשך לימודיו עד סיום ההליך המשמעתי נגדו.

> הליך משמעתי שמקיים גוף שיפוטי פנימי של ארגון ראוי שיתנהל בזריזות וביעילות, בין היתר מכיוון שלארגון יש השפעה רבה על משך ההליך

אוניברסיטת בן גוריון

לפי תקנון משמעת סטודנטים, תלונה תוגש בתוך 30 יום ממועד ביצוע העבירה או ממועד גילויה. במועד זה תישלח לצדדים הודעה על מועד הדיון המשמעתי בצירוף כתב תביעה.

בדיקת תיקי המשמעת של הסטודנטים בשנים 2012-2015 העלתה כי לעתים תלונותיה של האוניברסיטה נגד סטודנטים הוגשו יותר מחמישה חודשים לאחר ביצוע העבירה. מסכת העובדות שראשיתה בעיכוב בהגשת התלונה נגד הסטודנטים וסופה בהקלה בענישה עקב הפגם בהליך, פגעה באפקטיביות של ההליך המשמעתי - מחד גיסא היא הביאה להקלה המשמעותית בענישה שאינה הולמת את חומרת העבירות שבהן הורשעו הסטודנטים באופן שהעיכוב בהגשת התלונה פגע בהליך המשמעתי ובמימוש ייעודו כגורם מרתיע, ומאידך גיסא פגעה בזכויותיהם וגרמה להם עינוי דין.

26 הסדר טיעון מתקיים בין התובע לסטודנט. ההליך אינו כפוף לסדרי הדין, לדין המהותי או לדיני הראיות הנהוגים בבתי המשפט. כדי לקיים הסדר טיעון הסטודנט צריך קודם כול להודות באשמה. הממונה על המשמעת אמור לקבוע אם לאשר את הסדר הטיעון ולתת לו תוקף של פסק דין. אם החליט לאשרו, עליו לאשרו כמות שהוא, וכל שינוי בו מחייב את העברת הדיון לוועדת המשמעת.

בתשובתה של האוניברסיטה למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 עולה כי בחודשי הקיץ יולי-אוקטובר ישיבות ועדת המשמעת מתקיימות במתכונת מצומצמת מאוד, חלק מחברי ועדת המשמעת סיימו את תקופת כהונתם וחלקם שוהים בנסיעות מחקר.

משרד מבקר המדינה מעיר, כי קיום הישיבות בחודשי הקיץ אינו יכול לשמש כעילה לפגיעה בלוח הזמנים שנקבע בתקנון, וקל וחומר שאינו יכול לשמש כעילה להשתת עונש מקל.

> קיום הליך משמעת בכפוף ללוח זמנים מוגדר עשוי לקבוע עבור המשתתפים בו מסגרת זמן ברורה ומוגדרת, והדבר יתרום לקיצור ההליכים ולהגברת האפקטיביות שלהם

קיום הליכי משמעת על פי לוח זמנים מוגדר

כאמור, המוסדות קבעו בתקנוניהם פרקי זמן להשלמת השלבים השונים של ההליך המשמעתי. בחלק קטן מהתקנונים נקבעו משכי זמן מוגדרים להשלמת שלבי ההליך, ובאחרים נקבע כי יש לבצע את ההליך או שלב מסוים בו ב"מועדי זמן סבירים". קיום הליך משמעת בכפוף ללוח זמנים מוגדר עשוי לקבוע עבור המשתתפים בו מסגרת זמן ברורה ומוגדרת, והדבר יתרום לקיצור ההליכים ולהגברת האפקטיביות שלהם. להלן דוגמאות:

המכון טכנולוגי לישראל -הטכניון

על פי תקנון המשמעת של הטכניון הליכי הדיון המשמעתיים יתנהלו בזמן סביר. כלומר אין לוח זמנים מוגדר לקיום הליך משמעתי.

משרד מבקר המדינה בדק את לוח הזמנים לטיפול בתלונות בטכניון בשנת 2015 ומצא כי טיפול בתיק נמשך כ-70 יום בממוצע, והטיפול בכ-17% מהתיקים ארך יותר מ-100 ימים. יצוין כי גם הוועדה המרכזת בטכניון ציינה בישיבה במאי 2015 כי ההליכים בבית הדין נוטים להתארך ויש לפעול לכך שהעונש יוטל בסמוך ככל האפשר למועד ביצוע העבירה.

מתשובת הטכניון למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 עולות שתי סיבות לעיכובים:

1. אי-שיתוף פעולה של הסטודנט שאינו ממהר להגיב על התלונה ולשתף פעולה עם אגודת הסטודנטים והתובע. כדי למנוע אי-שיתוף פעולה כאמור תוקן התקנון באופן שנקבע בו כי הסטודנט חייב להגיב על התלונה בתוך 14 יום, וכן הורחבו העונשים שיכול דן יחיד להטיל.
2. בתקופת בחינות וחופשות המנגנון המשמעתי כמעט אינו מופעל, ואין בכוונת הטכניון לשנות זאת, כדי שלא להפריע לסטודנט בזמן בחינות.

המכללה האקדמית תל חי

על פי תקנון המשמעת, דיון ראשון בהליך משמעתי יתקיים לכל המאוחר 60 יום לאחר מועד קבלת התלונה, ובתקופת חופשות - לכל המאוחר 90 יום לאחר שהתובע קיבל את התלונה. פסק דין מנומק יינתן סמוך ככל האפשר למועד סיום הדיון. ערעור יוגש בתוך 20 יום ממועד מתן גזר הדין, ואין מועד מוגדר לדיון בערעור.

בביקורת נבדק אופן יישום לוחות הזמנים לביצוע הליכי המשמעת במכללה לשנת 2015, ונמצא כי מרבית התלונות נדונו חמישה חודשים ואף שמונה חודשים לאחר מועד קבלת התלונה. רק לגבי 18% מהתלונות הדיון בוועדת המשמעת החל חודשיים לאחר מועד קבלת התלונה כקבוע בתקנון.

על פי נוהלי המכללה, סטודנט שמתבצע הליך משמעתי בעניינו אינו יכול לקבל פרטים על קורסים עוקבים לפני תום דיוני הוועדה וקבלת החלטתה. יוצא אם כן שהסטודנט אינו יכול להמשיך בלימודיו עד לסיום ההליך המשפטי. אם הסטודנט יצא זכאי בסופו של דבר, הוא יסבול לשווא משיבוש לוח הזמנים של לימודיו.

לנוכח שליטתם של המוסדות על קצב ניהול ההליך המשמעתי, על המוסדות שלא קבעו בתקנוניהם לוחות זמנים מוגדרים לקבוע אותם. צירוף לוח זמנים מוגדר לתקנון המשמעת יחייב את כל הצדדים להליך המשמעתי - הנילון והמתלונן וכן התובע והממונה על המשמעת - לעמוד בו ולקצר את ההליך על פי לוח זמנים ידוע מראש. קיום הליכים משמעתיים בסמוך ככל האפשר למועד ביצוע העבירה המשמעתית ישמש אמצעי הרתעה מביצוע עבירות המשמעת ובה בעת ימנע עינוי דין ופגיעה שלא לצורך בסטודנט.

קיום הליכים משמעתיים בסמוך ככל האפשר למועד ביצוע העבירה המשמעתית ישמש אמצעי הרתעה מביצוע עבירות המשמעת ובה בעת ימנע עינוי דין ופגיעה שלא לצורך בסטודנט

ליקויים בתקנון המשמעת

ליקויים בתקנונים

עיון בתקנוני המשמעת של המוסדות העלה כי באחדים מהם יש בעיות בהסדרים וחוסרים העשויים לפגוע בתפקוד רשויות המשמעת, באיכות ובאמינות של תוצריהן, וכן בזכויות הצדדים להליך, כמפורט להלן:

הרכב רשויות המשמעת וסמכויותיהן על פי התקנון

מכון טכנולוגי חולון

בתקנון משמעת סטודנטים נקבע כי יו"ר ועדת המשמעת יכול לטפל בעבירת משמעת כדן יחיד, וכי הסטודנט רשאי לערער על החלטת יחיד של יו"ר ועדת המשמעת לפני ועדת המשמעת שבה אותו דן יחיד משמש כיו"ר.

משרד מבקר המדינה העיר למכון כי מאחר שיו"ר ועד המשמעת חבר הן בערכאת המשמעת הראשונה והן בערכאת הערעור עלולה להיפגע יכולתה של ערכאת הערעור לבחון מחדש באופן בלתי תלוי את החלטות הערכאה הראשונה.

בתשובת המכון למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 הוא ציין כי יפעל לתיקון התקנון.

שנקר - הנדסה. עיצוב. אומנות.

על פי תקנון משמעת סטודנטים, דקאן הסטודנטים ישמש יו"ר ועדת המשמעת, וחבריה יהיו ראש המזכירות האקדמית, ראש המחלקה הרלוונטית ויו"ר אגודת הסטודנטים. חברי ועדת הערעורים יהיו ארבעת חברי ועדת המשמעת, דקאן הפקולטה הרלוונטית ונציג נוסף מאגודת הסטודנטים.

גם הסדר זה, שעל פיו רוב חברי ועדת הערר הם גם חברי ועדת המשמעת, מונע מתן הזדמנות לערכאה גבוהה יותר לבחון שוב את פסקי הדין ואת החלטות ועדת המשמעת באופן בלתי תלוי.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 ציינה המכללה כי נושא הרכב ועדת המשמעת וועדת הערעורים נבחן בימים אלו לאור טיוטת הממצאים וההמלצות, כמו גם נושא הכללת נציגי ציבור ואו נציגים חיצוניים.

ייצוג הסטודנט הנילון על ידי עורך דין

לפי עמדת בית המשפט העליון, את הזכות העקרונית להיות מיוצג בהליכי משמעת במסגרת אקדמית ניתן לעגן בשני מקורות עיקריים: ראשית, בזכות הכללית של אדם לייצוג לפי בחירתו; שנית, בחובתו של מוסד להשכלה גבוהה להעניק לתלמידיו הליך הוגן. ניתן לבסס את זכות הייצוג גם על זכות הטיעון המעוגנת בכללי הצדק הטבעי, וכן, בהקשר הקונקרטי, על סעיף 19(ב) לחוק זכויות הסטודנט[27]. בית המשפט העליון

27 ע"א 8077/08, **אוניברסיטת חיפה נ' לירן בן הרוש**, עמ' 13 (פורסם במאגר ממוחשב, 30.12.12).

> לפי עמדת בית המשפט העליון, את הזכות העקרונית להיות מיוצג בהליכי משמעת במסגרת אקדמית ניתן לעגן בשני מקורות עיקריים: ראשית, בזכות הכללית של אדם לייצוג לפי בחירתו; שנית, בחובתו של מוסד להשכלה גבוהה להעניק לתלמידיו הליך הוגן

השימוש בקובל שאינו מקצועי או שאינו בעל ניסיון בתחום עלול לפגוע בהליך המשמעתי

פסק בסוגיית זכותם של תלמידים במוסדות להשכלה גבוהה להיות מיוצגים על ידי עורכי דין, לפי בחירתם, במסגרת הליכים משמעתיים הננקטים נגדם, כי על המוסדות להשכלה גבוהה לקבוע תקנון מתוקן שיאפשר ייצוג בשני מקרים - כאשר יש לסטודנט מגבלה משמעותית המונעת ממנו לייצג את עצמו; וכאשר מדובר בסטודנט שיש חשש כי תוצאות הבירור בעניינו יהיו חמורות. לתקנון יתווספו שתי הוראות: "הוראת סל" המסמיכה את ועדת המשמעת להתיר ייצוג לפי שיקול דעתה, אם לבקשת הסטודנט ואם לפי התרשמותה כראות עיניה; וכמו כן הוראה המאפשרת ייצוג על ידי עורך דין חיצוני בכל מקרה בו מיוצג המוסד על ידי עורך דין[28]. ביולי 2014[29] אימצה מל"ג את פסק הדין האמור.

ככלל, המוסדות הסדירו בתקנונים הוראות לגבי ייצוג הנילון בכלל ועל ידי עורך דין בפרט. עם זאת נמצאו בביקורת ארבעה מוסדות (המכון הטכנולוגי בחולון, האקדמיה לאמנות ועיצוב ירושלים - בצלאל, המכללה האקדמית אחווה, המכללה האקדמית אשקלון) שהתקנון שלהם אינו מזכיר אפשרות של ייצוג סטודנט נילון על ידי עורך דין, וזאת שלא בהתאם לפסיקה של בית המשפט העליון ולהחלטת מל"ג בנושא.

לנוכח החשיבות של מתן אפשרות לסטודנט נילון לקבל ייצוג מישפטי במסגרת הליכי המשמעת, אם מגבלה משמעותית מונעת ממנו לייצג את עצמו, או אם תוצאות ההליכים עלולות להיות חמורות ולהשפיע על המשך לימודיו במוסד ועל התפתחותו המקצועית מחוצה לו, על המוסדות האמורים לתקן את תקנוניהם בהתאם לכך ולקבוע מתי יהיה הסטודנט הנילון זכאי לייצוג על ידי עורך דין, בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון ולהחלטת מל"ג בנושא.

תפקיד הקובל בהליך המשמעת

אחד התפקידים המרכזיים בהליכי המשמעת הוא תפקידו של הקובל - התובע בדין משמעתי. בין היתר בוחן התובע את התלונה, מברר את פרטיה עם המתלונן, אוסף ראיות, מחליט אם לפתוח בהליכים משמעתיים נגד הנילון, מייצג את המוסד לפני ועדת המשמעת, קובע את הסעיפים שעל פיהם מתנהל הדיון ודורש עונש מתאים. בהתאם לכך נקבעים הכישורים, הניסיון והמעמד העצמאי הנדרשים מנושא משרה זו וכן היקף המשאבים והאמצעים שיוקנו לו לשם ביצוע תפקידו.

מוסדות רבים מכירים בחשיבותו של קובל מקצועי ובחשיבות האמצעים שיש להעמיד לרשותו. למשל בתקנון של אוניברסיטת תל אביב מצוין כי הקובל רשאי להיעזר בייעוץ משפטי ואף בעורך דין. עם זאת כמה מוסדות לא הסדירו בתקנוניהם היבטים שונים הקשורים לתפקיד, כדלקמן: בתקנונים של האקדמיה לאמנות ועיצוב ירושלים-בצלאל והמכללה האקדמית להנדסה - סמי שמעון הקובל יהיה המורה, העובד או הסטודנט אשר הגישו את התלונה; בתקנון של המכללה האקדמית אשקלון לא הוגדר תפקיד של קובל הנפרד מוועדת המשמעת, יו"ר הוועדה הכוללת שלושה חברי סגל בעלי

28 שם, עמ' 32.

29 החלטה 1334/11

זכות הצבעה נוסף אליו - יקבל את התלונה ויחליט לנקוט בהליך משמעתי בגינה, יו"ר הוועדה ינהל את הדיון המשמעתי ויציג את הראיות לפני שאר חברי הוועדה; התקנונים של אוניברסיטת בר אילן ושל שנקר אינם קובעים מי ינהל את התביעה לפני ועדת המשמעת.

השימוש בקובל שאינו מקצועי או שאינו בעל ניסיון בתחום עלול לפגוע בהליך המשמעתי; נוסף על כך הדבר מרתיע אנשים מלהגיש תלונה לוועדת המשמעת. יש להפריד בין תפקיד הקובל לחברי ועדת המשמעת כדי לאפשר דיון הוגן בתלונות. ליו"ר הוועדה השפעה גדולה על חברי הוועדה ועל הליך הדיון המשמעתי, ולכן לא ייתכן שהוא יהיה הגורם שיחליט אם לנקוט הליך משמעתי, שיציג את התלונה ושישתתף במתן פסק הדין.

הטיפול בעבירות משמעת של סטודנטים מהמגזר הערבי

1. על פי מחקר משותף שביצעו ד"ר יהודה פלד, ראש החוג ללימודי מידע במכללה האקדמית הגליל המערבי, וד"ר סלימאן חאלדי, מהמכללה האקדמית לחינוך אלקאסמי שבבקה אל גרבייה, עבור מכון מופת[30] (להלן - מחקר מכון מופת), 90% מהסטודנטים שהופיעו לפני ועדות המשמעת בשלושה מוסדות להשכלה גבוהה בצפון שנבדקו בשנים 2002-2007 היו מהמגזר הערבי, שיעור גדול בהרבה משיעורם מכלל הלומדים באותם מוסדות שהוא 35%. במסגרת המחקר רואיינו 367 סטודנטים מהמגזר הערבי ונאסף חומר מוועדות המשמעת. בבדיקה נוספת שביצעו השניים בשנים 2005-2010 בשישה מוסדות בצפון, לרבות אוניברסיטת חיפה, נמצאו אותן תוצאות. מממצאי מחקר מכון מופת עלה כי הסיבות העיקריות לביצוע עבירות משמעת היו חוסר שליטה בשפה העברית והאנגלית, קשיי הסתגלות לשיטות הלימוד במוסדות להשכלה הגבוהה, קושי של הסטודנטים לעמוד בעומס הלימודים גם בשל היותם בעלי משפחות ובשל הלחץ מהמשפחה בשל קשיים כלכליים לממן את הלימודים. מסקנת המחקר הייתה כי המוסדות להשכלה גבוהה צריכים להתאים עצמם לצורכי הסטודנטים מהמגזר הערבי, עליהם לקיים קורסי הכנה בעברית ובאנגלית, להקנות לסטודנטים שיטות לימוד, כללי כתיבה, דרכים לניהול זמן ומיומנויות לימוד בקבוצה. יתר על כן, המחקר המליץ לנהל ניטור שוטף של מצב הסטודנטים כדי לזהות את הקשיים שלהם ולטפל בהם בעוד מועד.

> המוסדות להשכלה גבוהה צריכים להתאים עצמם לצורכי הסטודנטים מהמגזר הערבי, עליהם לקיים קורסי הכנה בעברית ובאנגלית, להקנות לסטודנטים שיטות לימוד, כללי כתיבה, דרכים לניהול זמן ומיומנויות לימוד בקבוצה. יתר על כן, המחקר המליץ לנהל ניטור שוטף של מצב הסטודנטים כדי לזהות את הקשיים שלהם ולטפל בהם בעוד מועד.

30 את המכון ייסד בשנת 1983 משרד החינוך לצורך ביצוע מחקר ופיתוח מקצועי של סגל ההוראה.

תופעה זו אוששה גם בשאלוני הביקורת העוסקים בשנים 2010-2015; חלקם של הסטודנטים מהמגזר הערבי שעברו עבירות משמעת גדול פי שלושה בממוצע משיעורם בקרב כלל אוכלוסיית הסטודנטים באותם מוסדות[31].

2. בביקורת נבדקה פעילות המוסדות בכל הנוגע לסיוע להנגשת ההשכלה הגבוהה למגזר הערבי ונמצא כי המוסדות אינם בודקים את היקף התופעה, ועל כן לעתים אינם ערים לצורך להתמודד עמה ולצמצמה. במהלך הבירורים שביצעה הביקורת בדבר היקף התופעה השיבו האוניברסיטה הפתוחה, האוניברסיטה העברית ואוניברסיטת בר אילן כי הן אינן יכולות לוודא את היקפה מאחר שאין להן מידע בדבר מוצאם של הסטודנטים.

על המוסדות להסב תשומת לב רבה יותר לצורך לצמצם את היקף עבירות המשמעת בקרב הסטודנטים הערבים ולעמוד על שורשי התופעה כדי למגרה. עליהם למדוד את היקפן של עבירות אלה, לחשוף את הסיבות לביצוען בכל מוסד ובהתאם לכך למצוא פתרונות לסוגיה זו וליישם אותם באופן מכבד.

3. למרבית המוסדות (פרט לאקדמיה לאמנות ועיצוב ירושלים-בצלאל, מכללת שנקר הנדסה עיצוב אומנות והמכללה האקדמית גליל מערבי) - אין תקנון משמעת לסטודנטים המתורגם לערבית. בעקבות הביקורת מקצת המוסדות החליטו לתרגם את תקנון המשמעת לערבית: המכללה האקדמית תל חי, המכללה האקדמית אשקלון, המכללה האקדמית להנדסה ירושלים-עזריאלי המכללה האקדמית להנדסה אורט בראודה, המכללה האקדמית להנדסה הדסה - ירושלים, אוניברסיטת בר אילן ואריאל.

אף על פי שהסטודנטים הערבים הלומדים במוסדות נדרשים לעבור בחינת מעבר בשפה העברית, שהיא שפת הלימוד במוסד, ראוי לשקול את תרגום תקנון המשמעת לערבית במסגרת כלל האמצעים לחשיפתם להנגשה שוויונית של כללי המשמעת במוסדות, לרבות של הוראות תקנון המשמעת.

4. במוסדות פועל נציג מיוחד שתפקידו לסייע ולייעץ לסטודנטים מהמגזר הערבי. חלק מהמוסדות (הטכניון, אוניברסיטת חיפה, המכללה האקדמית ספיר, אוניברסיטת בן גוריון, המכללה האקדמית כנרת והמכללה האקדמית תל חי) מקיימים בקרב המגזר הערבי פעילות הסברה בתחום עבירות משמעת; מוסדות אחרים (המכללה האקדמית תל חי, אוניברסיטת אריאל בשומרון והמכללה האקדמית ספיר, אוניברסיטת תל אביב) מקצים מלווה מיוחד לסטודנט בהליך הדיון בעבירות המשמעת.

31 אוניברסיטת תל אביב, הטכניון, האוניברסיטה העברית, תל חי, אוניברסיטת בן גוריון, עמק יזרעאל, אוניברסיטת חיפה, ספיר, עזריאלי, תל אביב יפו, כנרת, אורט בראודה, הדסה, אוניברסיטה פתוחה.

נמצאו מוסדות שלא הסתפקו בפעולות ההסברה והליווי המיועדות לסטודנטים הערבים וסייעו להם בדרכים נוספות: המכון הטכנולוגי לישראל - הטכניון מקיים מכינה בקיץ שלפני תחילת הלימודים; בתשובתם למשרד מבקר המדינה מדצמבר 2016 ציינו המוסדות הבאים כדלקמן: המכללה האקדמית הדסה מארגנת מכינות ייעודיות וסדנאות מיומנות לאורך כל התואר. כמו כן היא מקנה לכל הסטודנטים הערבים תוספת זמן בבחינות ויועצת המכללה לחברה הערבית מקיימת הדרכות וסדנאות לסטודנטים אלו; במכללה האקדמית ספיר פועלות הן ועדת היגוי לנושאי החברה הערבית בכלל והן ועדה לענייני "שער לאקדמיה", כמו כן מתקיימים "ימי אוריינטציה"; שנקר הנדסה עיצוב אומנות מפעילה תכנית להקניית מיומנויות אקדמיות; האוניברסיטה הפתוחה מאפשרת לסטודנטים לבחור כמה קורסים בשפה הערבית, ומקיימת סדנאות הכנה שונות; המכללה האקדמית הגליל המערבי ציינה כי נושא הגידול בשיעור עבירות המשמעת בקרב הסטודנטים מהמגזר הערבי עלה במסגרת דיוניהן של ועדת המשמעת וועדת ההיגוי לנגישות החברה הערבית, כי היא מפעילה עבורם קורסי הכנה בעברית ואנגלית ובמיומנויות למידה כתנאי לקבלת סיוע לימודי (אם כי חלק מהסטודנטים אינם מעוניינים להשתתף בהם). אוניברסיטת תל אביב ואוניברסיטת בר אילן מקיימות לפני הכניסה ללמודים תכנית המקנה מיומנויות למידה. אוניברסיטת תל אביב גם מציעה במהלך השנה לסטודנטים חניכה אישית, סדנאות לשיפור מיומנויות למידה, תמיכה נפשית והכוונה לימודית.

משרד מבקר המדינה מציין לטובה את הפעילות האמורה לעיל ומעודד גם את המוסדות האחרים לפעול בהתאם לכך.

5. בינואר 2010 הקימה מל"ג צוות מקצועי לגיבוש המלצות להנגשת ההשכלה הגבוהה לאוכלוסייה הערבית, הדרוזית והצ'רקסית (להלן - הצוות). הצוות בחן את הסיבות לקשיים של אוכלוסיות אלה בהשתלבות במערכת ההשכלה הגבוהה, ובכללן היעדר שליטה מספקת בשפה העברית וכן היעדר מיומנויות וכישורי למידה. הצוות ציין כי למרות לימודי העברית המתקיימים בבתי הספר הערביים, הסטודנטים ממעטים להשתמש בשפה מחוץ לכותלי הכיתות, ולכן יש להם קושי בדיבור, בהבנה ובקריאה וכתיבה אקדמיים. עוד ציין הצוות כי הלימודים בבית הספר במערכת החינוך הפורמלית מתבססים על שיטות הוראה שונות מאלה של האקדמיה. הסטודנטים הערבים מגיעים לאקדמיה בגיל צעיר יחסית, וזו הפעם הראשונה שהם יוצאים מחוץ לסביבת מגוריהם וצריכים לתפקד באופן עצמאי.

לצורך התגברות על החסמים האמורים המליץ הצוות לתקצב את הפעילויות האלה: קורס מזורז שיארך כחודשיים ויתקיים לפני תחילת הלימודים, אשר יתמקד בחיזוק ידיעת השפה העברית ומיומנויות למידה ואוריינטציה אקדמית, חניכה אישית וקבוצתית, חניכה אקדמית, סדנאות אקדמיות, סדנאות לכישורים ומיומנויות למידה, תמיכה נפשית, הכוונה לימודית, יועץ אקדמי לסטודנטים ערבים בדגש על השנה הראשונה לתואר הראשון וכן תרגום אתרי האינטרנט של המוסדות לערבית. בספטמבר 2012 אימצה ות"ת את המלצות הצוות.

משרד מבקר המדינה מעיר כי המלצות הצוות לא יושמו במלואן.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה בדצמבר 2016 ציינה מל"ג כי הנושא כלול בתכנית החומש הקודמת והחדשה, וכי החל משנת הלימודים התשע"ה (אוקטובר 2014 - ספטמבר 2015) היא תקצבה את הפעולות שעליהן המליץ הצוות באופן מלא, ובכללן פעולות של תמיכה חברתית ואקדמית, ייעוץ אישי, שיפור מיומנויות למידה ותגבור שפתי. כמו כן תקצבה תכנית הכוללת תגבור שפתי, אוריינטציה אקדמית, חיזוק מיומנויות למידה ועוד, המתקיימת חודשיים לפני מועד פתיחת הלימודים.

משרד מבקר המדינה מעיר למל"ג כי מתשובת המוסדות ניכר שפעולות הסיוע מתכנית החומש הקודמת אינן מיושמות במלואן ובאופן אחיד, ועל כן עליה לוודא שתיושם תכנית החומש החדשה, המיועדת לסייע למגזר הערבי ולתמוך בו.

סיכום

שמירה קפדנית על כללי משמעת, על נורמות התנהגותיות ועל טוהר מידות היא נדבך מרכזי בפעילות האקדמית והציבורית של מוסדות ההשכלה הגבוהה; הפרתם, ולו בידי קומץ סטודנטים או אנשי סגל, פוגעת בתדמיתם המוסרית של המוסדות בעיני הציבורית ובאמינות ההישגים והתוצרים של בוגריהם, שהם בבחינת העתודה שתאייש בעתיד את החיים הציבוריים, הכלכליים, החברתיים והתרבותיים במדינה.

ממצאי הדוח מעידים על קוצר ידם של המוסדות במסגרת ההתמודדות עם עבירות משמעת של חברי הסגל, הן במסגרת האיתור והדיווח על עבירות אלה והן במסגרת מיצוי ההליכים שננקטו נגד העבריינים. אחת הסיבות המרכזיות לכך היא שחברי רשויות המשמעת הפנים-מוסדיות נבחרים מקרב חברי סגל המוסד. הדבר מקשה עליהם לנקוט הליכים משמעתיים באופן בלתי תלוי נגד עמיתיהם, חברי הסגל. אשר לסטודנטים, בהתחשב בגידול שחל בשנים האחרונות בהיקף עבירות המשמעת, ובפרט לנוכח התופעה של רכישת עבודות והעתקת מבחנים, אין המוסדות להשכלה גבוהה משתמשים באופן המיטבי במגוון האמצעים העומדים לרשותם: המשמעתיים, הפליליים, ההסברתיים, החינוכיים והטכנולוגיים.

כדי לפעול לשמירה על השכלה גבוהה ברמה הגבוהה ביותר, על המוסדות לפעול ביתר תוקף בכל הנוגע לעבירות משמעת של הסטודנטים ושל הסגל; וזאת לצד הגברת המודעות לחשיבות הנושא, התגייסות המוסד לטיפול בנושא, וגיוון הכלים ההסברתיים, החינוכיים והטכנולוגיים. יתר על כן, על המל"ג בשיתוף המוסדות לבחון את האופן שבו ניתן יהיה להקים גוף משמעתי אחד לכל חברי הסגל, גוף שיהיה בלתי תלוי בחברי הסגל ובהנהלת המוסדות.

נספח ו

* * * * * * * * *

ה ח ל ט ו ת

81/13 **<u>החלטה</u>: אישור ההצעות הזוכות עבור פעילות ייחודית לשיפור וקידום איכות ההוראה והלמידה במוסדות להשכלה גבוהה**

בישיבתה ביום כ"ו בסיון תשע"ז (20.6.2017), בהמשך להחלטות ות"ת ומל"ג בישיבותיהן ביום 4.11.2015 ו-10.11.2015 בהתאמה, בדבר זכיה בפרויקטים על בסיס תחרותי לתגמול עבור פעילות מיוחדת בנושא שיפור איכות ההוראה והלמידה במוסדות להשכלה גבוהה, החליטה המועצה להשכלה גבוהה כדלקמן:

1. להודות לחברי הוועדה בראשותה של פרופ' שפרה שגיא, על עבודתם והמלצותיהם לבחירת ההצעות הזוכות בפרויקט.
2. לקבל את המלצות ועדת השיפוט, בדבר זכייתן של ה**מכללה האקדמית אחוה והמכללה האקדמית תל אביב יפו,** עבור ההצעות שהגישו לפעילות ייחודית לשיפור וקידום איכות ההוראה, וזאת בהתבסס על המלצת הוועדה ונימוקיה כדלקמן:

א. <u>הצעתה של המכללה האקדמית אחוה</u>: <u>בניית מתחם פדגוגיה חדשנית וטכנולוגיות מתקדמות, ושילוב ממצאי חקר המוח (נוירופדגוגיה)</u>.
הוועדה מצאה כי מדובר ברעיון מעניין וחדשני המבוסס על רציונל ברור ומובנה, שיוביל לקידום ושיפור איכות ההוראה והלמידה, ומעודדת את המוסד להנגישו גם למוסדות אחרים להשכלה גבוהה. הועדה ממליצה לממן רק את החלק הראשון של ההצעה, העוסק בבניית מתחם פדגוגיה חדשנית וטכנולוגיות מתקדמות. סה"כ המימון להצעה: 178,065 ₪.

ב. <u>הצעתה של המכללה האקדמית תל אביב-יפו</u>: <u>הקמת מעבדה לימודית-יישומית בתחומי ניהול משאבי אנוש, ייעוץ ופיתוח ארגוני, פסיכולוגיה ומינהל עסקים</u>.
הוועדה מצאה כי מדובר ברעיון מעניין וייחודי, שיש לו בסיס קיים במוסד והוא בעל פוטנציאל להפצה והשפעה רחבה על ההוראה והלמידה במוסדות להשכלה גבוהה. יחד עם זאת, הוועדה מעוניינת להדגיש כי היא מוצאת חשיבות רבה בכך שהמשחק הלימודי שיפותח אכן יופץ ויונגש למוסדות אחרים, וכי ראוי כי לפחות 70% מזמן השימוש במעבדה יוקדש לסטודנטים ואנשי סגל מהמוסד וממוסדות אחרים להשכלה גבוהה. המלצת הוועדה היא, כי מחקר הערכה של התוכנית יתייחס לסוגית הנגשת המשחק הלימודי שיפותח לשימוש מוסדות אחרים להשכלה גבוהה. כמו כן, כספי המימון לא ישמשו לרכישת טאבלטים לסטודנטים. סה"כ המימון להצעה: 126,037 ₪.

82/13 **<u>החלטה</u>: מינוי ועדת ביקורת**

בישיבתה ביום כ"ו בסיון תשע"ז (20.6.2017) החליטה המועצה להשכלה גבוהה למנות כוועדת ביקורת משותפת למל"ג ולות"ת את החברים הבאים:

- ד"ר סאמר חאג' יחיא - יו"ר הוועדה (מכהן כחבר מל"ג)
- ד"ר רבקה ודמני - חברת ועדה (מכהנת כחברת ות"ת וחברת מל"ג)
- פרופ' ישעיהו טלמון - חבר ועדה (מכהן כחבר ות"ת)
- חבר ות"ת שימונה בחודש הבא וישמש כנציג ציבור בות"ת.

83/13 **<u>החלטה</u>: מדעי המעבדה הרפואית - דיון בדוחות הוועדה הבינלאומית להערכת איכות - רוחבי**

בישיבתה ביום כ"ו בסיון תשע"ז (20.6.2017) אימצה המועצה להשכלה גבוהה את המלצות ועדת המשנה להבטחת איכות, והחליטה כלהלן:

1. המועצה להשכלה גבוהה, מודה לוועדת ההערכה הבינלאומית בראשותה של פרופ' ענת רויטברג-טמבור על עבודתה היסודית והרחבה ועל הדו"ח שהגישה.
2. לאור ממצאי הוועדה הבינלאומית לפיהם בכל שלוש התוכניות שנבדקו במדעי המעבדה הרפואית, אין הגדרה ברורה וממוקדת למטרת התוכנית, יעדיה ודמות הבוגר שלה, ולאור השונות ורב הגוניות הקיימת ביניהן, מתבקש כל אחד מהמוסדות המקיימים את התוכנית להגיש למל"ג <u>עד סוף שנה"ל תשע"ח</u>, דיווח המתייחס לנקודות הבאות:

א. הגדרה ברורה וממוקדת של מטרות התוכנית ויעדיה בראי הטכנולוגיה המודרנית.

119/13 <u>החלטה</u>: המלצת הצוות לתיקון ליקויים של המועצה להשכלה גבוהה בעקבות דו"ח מבקר המדינה בנושא הטיפול בעבירות משמעת במוסדות לשכלה גבוהה

בישיבתה ביום כ"ו בסיון תשע"ז (20.6.2017) דנה המועצה להשכלה גבוהה בהמלצות הצוות לתיקון ליקויים של המועצה להשכלה גבוהה בעקבות דו"ח ביקורת מיוחד של מבקר המדינה בנושא "הטיפול בעבירות משמעת במוסדות להשכלה גבוהה".

המל"ג מחליטה לאמץ את המלצת וועדת המשנה לפיקוח ואכיפה מיום 20.6.2017 ומאשרת את המלצת הצוות לתיקון ליקויים לדו"ח ביקורת מיוחד של מבקר המדינה בנושא "הטיפול בעבירות משמעת במוסדות להשכלה גבוהה", כפי שהן מפורטות במסמך מס' 9514א'. ההחלטה כפופה לאישור ות"ת.

120/13 <u>החלטה</u>: המלצה למועמד חבר הסגל האקדמי לוועדת המומחים מכוח חוק זכויות תלמידים עם לקות למידה במוסדות על-תיכוניים, התשס"ח-2008

א. בישיבתה שהתקיימה בתאריך כ"ו בסיון תשע"ז 20.6.2017, דנה המועצה להשכלה גבוהה בבקשת משרד החינוך כי מל"ג תמליץ, מכח סעיף 7ד. לחוק זכויות תלמידים עם לקות למידה במוסדות על-תיכוניים התשס"ח- 2008, על חבר הסגל האקדמי במוסד מוכר להשכלה גבוהה, שהוא בעל ידע, מומחיות והשכלה בתחום הפסיכולוגיה, לכהן בוועדת מומחים המייעצת וממליצה לשר החינוך בנושאים מהותיים שונים, במקומו של חבר וועדה אחר שפרש ממנה.

ב. הצוות הפנימי הקבוע של המל"ג, המטפל באופן שוטף בבקשות להמלצת המל"ג על מינוי מועמדים לגופים חיצוניים שונים, ערך התייעצויות -לאור קריטריונים מקצועיים שגיבשה ועדת ההיגוי של ות"ת בנושא זה- עם גורמים ומומחים בתחום במוסדות להשכלה גבוהה.

ג. בהתבסס על שמות המועמדים שעלו בהתייעצויות שקיים הצוות הפנימי הקבוע, בחינת קורות-החיים שלהם, התאמתם הכוללת של המועמדים למינוי לפי הקריטריונים שנקבעו מראש, ולאחר בחינת מכלול הנתונים, החליטה המועצה להשכלה לאשר את המלצתו הסופית של הצוות הפנימי הקבוע לבחור במועמד **פרופ' מרואן דווירי**, פרופסור מן המנין, תחום פסיכולוגיה, מ"אורנים"-המכללה האקדמית לחינוך, כמומלץ המל"ג לכהונה כחבר בוועדת המומחים במסגרת חוק זכויות תלמידים עם לקות למידה במוסדות על-תיכוניים, התשס"ח- 2008.

121/13 <u>החלטה</u>: הצעה למינוי חברי סגל אקדמי בכיר לוועדות המרכזיות לתקינה של מכון התקנים על פי חוק התקנים, התשי"ג-1953

א. בישיבתה שהתקיימה בתאריך 20.6.2017, דנה המועצה להשכלה גבוהה בפניית מכון התקנים הישראלי אל המל"ג בבקשה כי תבחר 2 אנשי סגל אקדמי בכיר במוסד להשכלה גבוהה, בעלי מומחיות הנוגעת לתחום מתחומי העיסוק של 17 ועדות מרכזיות לתקינה, ותמנה אותם לוועדות התקינה, על פי סעיף 3טז. לחוק התקנים תשי"ג-1953 (תיקון מס' 12 מתאריך 1.1.2017).

ב. בהמשך לפניה זו, ועל פי נהלי מל"ג למינוי מומלצי מל"ג בגופים שונים, קיים הצוות הפנימי הקבוע של המל"ג המטפל באופן שוטף במינויים לגופים שונים, סבב התייעצות עם המוסדות להשכלה גבוהה כדי לקבל שמות מועמדים לוועדות המרכזיות לתקינה.

ג. כן התייעץ הצוות הפנימי הקבוע של מל"ג עם סגן יו"ר מל"ג, עם חברי מל"ג ועם מומחים אחרים באקדמיה, כדי להשלים את רשימת המועמדים בכל אחת מ-17 ועדות התקינה המרכזיות.

ד. הקריטריונים שהנחו את הצוות הפנימי הקבוע של המל"ג בגיבוש רשימת המועמדים הסופית לוועדות המרכזיות לתקינה עבור המל"ג, היו:

- בכירות אנשי הסגל אקדמי במוסד להשכלה גבוהה,
- מידת מומחיותם הנוגעת לתחום מתחומי העיסוק של הוועדה המרכזית לתקינה, נסיונם המחקרי-פרופסיונלי והתאמתם לכהן בה,
- ייצוג הולם לכלל סוגי המוסדות להשכלה גבוהה,
- ייצוג מגדרי ומגזרי הולם, ככל הניתן

ה. בהתבסס על רשימות מועמדים שהעבירו המוסדות להשכלה גבוהה ומומחים נוספים באקדמיה עימם התייעצה, בחינת קורות-החיים של המועמדים, התאמתם הכוללת של המועמדים למינוי לפי הקריטריונים שנקבעו מראש, ולאחר בחינת מכלול הנתונים, החליטה המועצה להשכלה גבוהה **לאשר** את המלצותיו הסופיות של הצוות הפנימי הקבוע של המל"ג **ולמנות** את **34** חברי הסגל האקדמי הבכיר שהומלצו על ידו, ל- 17 הוועדות המרכזיות לתקינה שהן בעדיפות, של מכון התקנים, על פי חוק התקנים, התשי"ג- 1953, לפי הרשימה המפורטת להלן:

שם המועמד	המחלקה בה הוא מועסק	דרגה אקדמית	תחום מחקר אקדמי\ מומחיות	מוסד להשכלה